

FLOTTANS MÄN

KAMRATSKAP

ÖRLOGSTRADITION

SJÖFÖRSVAR

Nr 4 2022

FLOTTANS MÄN

Tidskrift för Flottans Mäns Riksförbund

Nr 4 nov 2022

Årgång 88

ISSN 0015-4431

Förbundets Högste Beskyddare:
AMIRALEN H.M KONUNG CARL XVI GUSTAF

Rikshedersordförande
Ewa Skoog Haslum, MARINCHEF

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:

Olle Melin - bmelinolle@gmail.com

Tel 070-530 01 77

Författarevägen 9, 371 63 LYCKEBY

GRAFISK FORMGIVNING:

Dag Åshage - epost: paul.assar@gmail.com

Fasanvägen 4, 373 43 RÖDEBY

TRYCKERI: Blockforum Stockholm

PRENUMERATION:

Kontakta kansliet. Kostnad 200 kronor/år. 4 nummer.

Kostnad lösnummer 60 kronor.

INFORMATION OCH ANNONSENSANSVARIG:

Bo Schagerberg, 070-521 44 39

bo.sch@bredband.net

ANNONSER:

Kontakta Anne-Louise Fröding, 054-86 06 83, 070-522 14 73

Epost: annelouise.froding@gmail.com

KANSLI:

Teatergatan 3, 111 48 Stockholm

Tel: 076-7786870

Öppet tisdagar 09-16

Internet: www.flottansman.se

Adress e-post: riksforbundet@flottansman.se

PLUSGIRONUMMER:

Riksförbundet: 5 88 19-4

Stora Tratten 35 80 22-2

FLOTTANS MÄNS RIKSFÖRBUND

Ordförande: Konteramiral Thomas Engevall

Tel: 070-588 75 89

Vice ordförande: Örlogskapten Göran Löfgren

Tel: 070-495 80 14

Förbundssekreterare:

Krister Hansén tel 070-381 03 12

kristerh@flottansman.se

Kanslichef: Örlogskapten Lennart Bresell

Tel kansliet: 076-778 68 70 Tel hem: 070-774 31 83

lennartbresell8@gmail.com

STORA TRATTEN (Arrendator LoF Stockholm)

PL 326, 130 25 Ingmarsö Tel: 070-20 30 743

Telefontid juni-augusti 09-10, 17-18

Ur innehållet:

Ledaren	3
1.ubåtsflottillen	4
3.sjöstridsflottillen	5
4.sjöstridsflottillen	6
CM Julhälsning	7
Natomedlemskap förbereds	8
En marin för Sverige	11

Gribshunden

12-13

Marinen 500 år- Göteborg och Malmö

18-19

Vad en gammal bild kan berätta Fartyg med namnet Karlskrona

22

27-31

Linjeskeppet Prinsessan Sophia Albertina Marinens musikkår nya tjänstetecken

32-35

36-37

Lokalföreningar

41-56

Omslagsbild:

Marinen 500 år i Göteborg. Gustav Adolfs torg med Marinens Musikkår till vänster och Hemvärnets musikkår Göteborg till höger. Foto Ditte Boysen

Nummer 1 2023 utkommer i mars. Manusstopp den 15 febr och för lokalföreningar 10 febr.

Vintern närmar sig med (snö)stormsteg!

När dessa rader skrivs, har precis årets första snökaos dragit in över ostkusten med ett klassiskt svenskt snöfall och ett par decimeter snö har kommit under det sista dygnet.

Trots att meteorologerna varnat för det inkommande snöfallet i flera dagar, så verkar alla, särskilt de som ansvarar för snöröjning och lokaltrafik samt alla bilister, som nog tänkt att vinterdäcken kan vänta lite till, lika överraskade som vanligt. Effekten av det är allmänt strul, inställda bussar, trafikolyckor och taffliga bortförklaringar om att det kommit oerhörda mängder snö och att det, precis som tidigare år, inte gick att förutse eller gardera sig mot detta. Om detta kan bara sägas: Landkrabbor!

En sjöman vet att förtöja för storm även, när vädret är gynnsamt och vara förberedd på att de yttre betingelserna kan skifta snabbt. Det gäller därför att vara förberedd på allehanda vis, såväl på det personliga planet som nationellt. Konsekvenserna av ett inta ett alltför optimistiskt och naivt synsätt ser vi på många plan i samhället, inte minst inom försvarsområdet, där resurserna successivt krympt och först på senare år börjat förstärkas. Det ryska anfallskriget mot Ukraina, som inleddes för dryga nio månader sedan, blev den slutliga ögonöppnaren för många. Nu är det full fart framåt, vad gäller förstärkningar till såväl det militära som civila försvaret, men det tar tid innan full effekt fås.

Den 1 november lämnade ÖB in sitt råd till regeringen, om hur uppbyggnaden av Försvarsmakten bäst bör gå till, när vi ska satsa 2 % av BNP på försvaret. Underlaget är väldigt omfattande, men jag rekommenderar likväl läsarna av denna tidskrift att ta del av två delar av detta underlag.

1. Den nio-sidiga bilaga (bilaga 1) som heter "Överbefälhavarens militära råd" som i löptext beskriver det viktigaste argumenten och innehållet i helheten.

2. Sidorna 14–17 ur underbilaga (1.2) som heter "Överbefälhavarens råd avseende förmågeutveckling", som beskriver, hur marinen föreslås utvecklas fram till 2035.

Underlaget ligger upplagt på Försvarsmaktens hemsida, där man kan söka sig fram genom söktexten "Överbefälhavarens militära råd bilaga 1" eller "Överbefälhavarens militära råd underbilaga 1.2".

Några marina exempel ur texterna är, att Sverige vid ett Nato-medlemskap tidigt bör erbjuda förmågor till alliansens stående marina styrkor och att vi ska etablera Sverige som ett basområde för allierades marinstridskrafter. Den kommande klassen av ytstridsfartyg, YSF 2030 ska göras "mer interoperabelt anpassade för att aktivt kunna utgöra bidrag till Nato stående styrkor".

Innebörden i den meningen är, att det kommer att bli en klart större fartygsklass än dagens Visbykorvetter. Hur stora får pågående arbete visa. Men det finns mycket mer skrivet också.

Vi närmar oss ju även slutet på Marinens 500-årsjubileumsår. Inom Flottans Män har vi stöttat och deltagit i de allra flesta av arrangemangen, från Härnösand i norr till Göteborg i väster. Det officiella firandet började i Kalmar den 13–14 maj och avslutades i Malmö den 23–24 september. Jag vill passa på och tacka alla ur Flottans Män, som stöttat marinchefen med medhjälpare i arrangemangen, men också för att vi kunnat visa upp oss själva och vår verksamhet. Som inses av var och en, så är en förutsättning för att man ska kunna gå med i en förening, att man vet att den existerar. Om man dessutom tror, att det verkar givande och roligt att bli en del av den gemenskap, den har att erbjuda, så har chanserna ökat betydligt för ett medlemskap. Vi har också fått ett personligt tack av Marinchefen, tillika vår Rikshedersordförande konte-ramiral Ewa Skoog Haslum för vårt deltagande och stöd under det gångna året.

Avslutningsvis så har jag påbörjat min successiva rundresa till de olika lokalföreningarna med ett besök hos lokalföreningen i Göteborg i slutet av augusti. Förutom en allmän marin genomgång, som jag hade, påbörjande vi också diskussioner om våra egna framtidsfrågor. Det är alltid väldigt inspirerande att komma ut och se och ta del av verksamheten "lokalt" och engagemanget och drivet går inte att ta minste på, vilket märktes tydligt i diskussionerna i Göteborg. Besök i Västerås och Ängelholm är också "på gång", men kommer att bli efter jul- och nyårshelgerna.

Med dessa ord vill jag tacka alla i Flottans Män och övriga läsare av denna tidning för det gångna året och önska alla en God Jul och Ett Gott Nytt År!

PS. Varför inte göra ett medlemskap i Flottans Män till årets julklapp till någon tidigare skeppskamrat från marinen!

1. ubåtsflottiljen

Flottiljförvaltare

1.ubåtsflottiljen

Vid varje förband finns idag en s.k. flottiljförvaltare (motsvarande) Nedanstående inlägg från förvaltaren vid 1.ubåtsflottiljen, Ingeborg Clementson, speglar i stort de arbetsuppgifter inom den viktiga personaltjänsten, som åligger förvaltaren.

Flottiljförvaltaren fastslår

Hur motverkar vi godtycklighet i ärenden, som rör vår viktiga personal?

Inför antagning till en nivåhöjande utbildning, befordran eller befattningsbyte, så börjar hela processen med, att personen i fråga bedöms. Godtyckligt? Nej, inte alls. Stöd i bedömningen finns i den mall, som ska följas och den i sin tur baseras på bland annat våra styrande dokument. De styrande dokumenten är både maringemensamma riktlinjer och flottiljens egna anvisningar. De som, bedömer är de, som är individen nära. När bedömningen är gjord, går ärendet vidare till en kommission eller nämnd, där är en större grupp, som kontrollerar att en rättvis gång i bedömning har följts, att det blir bra för individens utveckling och att det blir bra för flottiljens utveckling. Kommissionen eller nämnden tar då fram underlag för flottiljchefen att fatta beslut på. I vissa lägen sitter flottiljchefen med redan på kommissionen eller nämnden.

Gäller ärendet sexuella trakasserier, så ser processen likartad ut. Godtyckligt? Nej, inte alls. Utredning och bedömning sker enligt fastställda styrningar. Vi har perso-

nal vid flottiljen, som är utbildade i, hur detta arbete ska göras. Stöd finns för utredning och bedömning på HRC. Ett underlag skapas för flottiljchefen att fatta beslut på för eventuellt vidare bedömning vid Forsvarsmaktens personalansvarsnämnd (FPAN).

Gäller ärendet lön, så även där är det en process, som följs och bedömning görs i Lönerådet vid flottiljen. Godtyckligt? Nej, inte alls. Då vi ingår i en statlig myndighet kontrolleras, att vi följer de styrningar, som finns avseende just lön. Vid Lönerådet är det en av granskningspunkterna, att vi följer styrningarna. Lönerådet lämnar sedan ett råd till lönesättande chef, som fattar beslut.

Kanske detta är självklart för vissa, men säkert nytt för många och jag tycker det är glädjande, att vi inte behandlar vår viktiga personal godtyckligt utan med den respekt, som varje ärende förtjänar.

Ingeborg Clementson

SKÅNSK GRÄDDGLASS

- sommar året runt sedan 1937

Engelholms Glass AB - ett svenskt familjeföretag Tel. 0431-108 51 www.engelholmssglass.se

3. sjöstridsflottiljen

Under hösten har övningar med andra nationer avlöst varandra. Bakgrunden till den stora närvaron av örlogsfartyg i Östersjön från våra partners är, såväl den svenska ansökan till Nato samt det spända omvärldsläget. På dessa bilder från mitten av november samövar *HMS Malmö* med Natos stående styrka, Standing Nato Maritime Group One (SNMG1). Styrkan bestod vid tillfället av fregatterna *HDMS Esbern Snare* och *HNLMS Tromp* samt stödfartyget *HNoMS Maud*. Samövningen innehöll bland annat ytstrid och olika sjukvårdsmoment. Nato-styrkan besökte därefter Stockholm.

Foto: Försvarsmakten

Jimmie Adamsson

4. sjöstridsflottiljen

Högt tryck i beredskapsfabriken 4.sjöstridsflottiljen

Insats- och beredskapsveckorna avlöser varandra. Det har genomförts både planerad och uppkommen verksamhet under hösten. Tack vare en god dialog med Marinstaben och en hög nivå av planeringskapacitet vid förbandet finns det alltid tillgängliga fartyg, EOD-grupper och stabsarbetskraft. Bra processer och dialog i all ära – det är utan tvekan personalen, som är nyckeln till framgång gällande hela förmågebredden och levererad effekt. All ära tillskrivs personalstyrkan, som är professionell, proaktiv och lojal; det aktiva försvaret levandegjort. Det är inte bara i Östersjön och omkringliggande farvatten, som flottiljens personal och enheter är aktiva. Vi har kunskap och erfarenhet av exempelvis internationella staber, observatörstjänst, utbildning och en mängd insatser utanför närområdet. I kontingenten Mali 16 har flottiljens personal bidragit med logistik- och EOD-kompetens. Kamraterna, som alla snart är hemma, är hjärtligt välkomna hem och behövda. Kallare och fuktigare klimat väntar dem, vilket soldaterna säkert längtar efter.

Samtidigt som avveckling i Mali pågår, pågår utveckling av fartygs- och materielsystem, exempelvis modernisering av korvetterna *HMS Gävle* och *HMS Sundsvall*. Örlogsfartygen är till det yttre sig lika, men inombords är det mesta nytt. Direkt efter överlämning till Marinen ska de rustas för att omgående gå ut i beredskaps- och övningsverksamheten. Trots att tomma Bergapirar är bra, så länge fartygen är till sjöss, är det väldigt trevligt att kunna räkna in korvetter, minröjningsfartyg och spaningsbåtar. Fredagen den 11 november var en sådan dag, då *HMS Sundsvall* siktades vid norra spärren på ingåendet för att senare på förmiddagen ses på samma pir som *HMS Gävle* förtöjt.

Marinens 500-årsfirande fortsatte efter Stockholm till Karlskrona, Göteborg och Malmö. Idel bra och välbesökta arrangemang. Bedömningen är, att jubileumsåret både uppmärksammas och uppskattats. För flottiljens personal är det inte dags att sakna festligheterna och märkesåret ännu, då planering pågår för fullt för att i slutet på året få samlas till utringning av de föregående 500 åren av marinhistoria. Det, som inte är historia, är betydelsen av havet och betydelsen av vårt hela territorium. Handel och nationens försörjning vilar alltjämt på territoriell integritet och säkra sjövägar. För detta behövs såväl svenska sjöstridskrafter som allierade nationer.

Basområdet, Berga och Muskö, och delar av Stockholms skärgård är minst sagt ett område i tillväxt, inte

minst med anledning av Marinstabens fortsatta etablering på Muskö och storsatsningen på marin logistik. Logistikerna utvecklas inom ramen för de nya (nygamla) basbataljonerna i Stockholm och Karlskrona. Basbataljonerna kommer på sikt, cirka 5-15 år, bestå av både landenheter och ett antal större och mindre stödfartyg. Satsningen är synnerligen välbehövad och intressant, eftersom Marinen ska ta ytterligare steg avseende interoperabiliteten nationellt och med internationella partners.

Efter årtionden av nedrustning är tillväxt någonting väldigt positivt och nödvändigt och det kommer att krävas en rejäl arbetsinsats i och runt Marinen, men jag är övertygad om, att utökad grundutbildning av värnpliktig personal kommer att generera det inflöde av arbetskraft, vi så påtagligt behöver.

Tack för ordet,

Anders Bäckström

Julhälsning från Marinchefen

Nu är det inte långt till, vi även kan lägga 2022 till handlingarna. Det har varit ett år, som inte liknat något annat för marinen och säkert inte för någon annan heller. Jag tänkte uppehålla mig vid några olika händelser, som präglat arbetet för marinens personal i år och även blicka in i framtiden.

Marinen har firat 500 år med utgivningar av såväl frimärken, böcker som filmer. Dessutom har vi genomfört evenemang i sju olika städer, som på olika sätt har betytt extra mycket för marinen nämligen Härnösand, Kalmar, Lübeck, Stockholm, Karlskrona, Göteborg och Malmö. På alla dessa platser har vi mött allmänheten, visat upp vår verksamhet och materiel och berättat om, hur det är att jobba hos oss. Snart är jubileumsåret till ända och jag ser tillbaka på ett mycket framgångsrikt firande, värdigt en 500-åring. Vi funderade noga på att begränsa firandet med anledning av det allvarliga omvärldsläget, men vi beslutade, att det var viktigt att genomföra det. Jag är idag mycket glad över det beslutet och stolt över firandet i sin helhet.

I början av året drog mörka moln in och vi fick uppleva ett krig i Europa i och med Rysslands angrepp på Ukraina. Alla de hemskheter och mänskligt lidande ett krig innebär, har vi återigen fått bevittna via TV, tidningar och sociala medier. Som bekant har inte det ryska angreppet gått enligt plan hittills, utan Ukraina bjuder hårt motstånd, stödda av västvärlden. Marinens personal har under året varit till sjöss extra mycket för sjöövervakning, övningar och insatser. En del av den kommunicerar vi, men delar av vår verksamhet görs som bekant utan att den syns.

Det alltmer mörka omvärldsläget har medfört, att betydelsen av ett starkt försvar får en helt annan betydelse i gemene mans ögon. Sedan ett antal år tillbaka har anslagen ökat och vi går mot minst två procent av BNP, vilket är nästan dubbelt så mycket som bara för några år sedan. Det kommer att innebära en starkare och mer robust marin, som på sikt exempelvis tillförs nya ubåtar, ytstridsfartyg, krigsförband och uppgraderad utrustning inom samtliga områden. Framför allt ger det oss möjligheter att växa även personellt, vilket är helt avgörande. Rysslands agerande har också inneburit, att Sverige har beslutat sig för att ansöka om Natomedlemskap, en utveckling som ingen såg komma för några år sedan. Marinen har övat tillsammans med våra partners i Nato sedan 1990-talet och kommer snabbt kunna integreras.

Vad medlemskapet mer exakt innebär är för tidigt att säga, men svenskt deltagande i de marina stående styrkorna är sannolikt. Vi ska också ha klart för oss, att det inte är Försvarsmakten, som blir medlem i Nato, utan Sverige som land. Vi blir Nato. Detta medför såklart en stor omställning för såväl Försvarsmakten som andra myndigheter.

Jag avslutar, som jag började denna hälsning, 2022 har varit ett år, som inte liknat något annat år, högtidligt firande av marinen 500 år mot en mycket allvarlig fond av krig i vårt närområde. Tyvärr ser jag inga tecken på, att de mörka molnen skulle skingras och att omvärldsläget förbättras. Men marinen finns där ute, som vi alltid gjort, för att vi ska försvara vår rätt att leva i ett fritt och demokratiskt land och hålla konflikter borta från vårt territorium. Det är i alla fall sig likt, och något man kan lita på.

Jag önskar er alla en god jul och ett Gott Nytt År!

Ewa Skoog Haslum

Marinen förbereder Natomedlemskap

Såväl inom som utanför Försvarmakten pågår ett stort antal aktiviteter för att vara redo att ta steget in som allierad. Som ett led i detta har ett antal svenska marinofficerare besökt fartyg tillhörande US Gerald R. Ford Carrier Strike Group ute i Atlanten.

Ett av uppdragen för Försvarmakten och svenska Marinen är att utveckla en fullt ut integrerad stridsförmåga, som tillsammans med övriga nationer i Nato ska kunna försvara medlemsländernas territorium och suveränitet oavsett var hotet kommer ifrån eller hur kvalificerad motståndaren är. Natos stats- och regeringschefer uttryckte så sent som vid toppmötet i somras i Natos nya strategiska koncept, att "maritim säkerhet är nyckeln till vår (alliansens) fred och välstånd".

USA genomför sedan någon månad en marinoperation i Nordatlanten bestående av den amerikanska hangarfartygsstyrkan US GERALD R. FORD CARRIER STRIKE GROUP. I den ingår fartyg, flygplan och markförband från ytterligare ett antal Natoländer. Sverige bidrar med ett antal sjöofficerare med särskilda ytstridsfartygskompetenser i syfte att fullt ut förstå Natos marina integrerade koncept, som vi med ett Natomedlemskap blir en självklar del av, men också för att bidra till den tillfälligt sammansatta sjöstyrkans förmåga att hantera ytstridsfartyg i trånga farvatten såsom exempelvis Östersjön och Keltiska sjön. Den svenska marinen har idag en bred palett av förmågor, men som ännu inte är operativt integrerade med andra förbandstyper från skilda vapenslag eller nationer.

- Detta är ett utmärkt tillfälle att i skarp miljö, och dessutom genom att använda Natos ledningsprinciper för sjökontroll och maritim säkerhet, praktiskt integrera svensk ytstridsfartygskompetens tillsammans med våra partnernationers fartyg, ubåtar, flygplan och markförband, säger Carl-Christian Drangel, en av officerarna

Kommendör Carl-Christer Drangel från Marinstaben tillsammans med en fransk förbindelseofficer ombord Gerald R. Ford. Foto: US Navy

från den svenska delegationen ombord. Den svenska personalen anslöt till sjöstyrkan i Halifax (Kanada) i början av november. De har under cirka en månads tid tjänstgjort ombord på olika fartyg med skilda nationaliteter.

Längre tjänstgöringstider där försvarmaktspersonal är borta från familj och vänner är en av flera utmaningar, som kommer med ett Natomedlemskap. Idag saknar svenska myndigheter ett anpassat stöd till kvarvarande familjemedlemmar, när minst en person är iväg på längre militära tjänsteuppdrag, men Försvarmakten och andra aktörer i samhället arbetar på ett fungerande personalförsörjningssystem för den typen av tjänstgöring. Något som är en utveckling av Sveriges nya totalförsvar och dess personalförsörjning.

Michaela Linge

*Gerald R. Ford där taktiska ledningen för den multi-nationella sjöstyrkan finns ombord.
Foto: US Navy*

Tack för mig!

Någon gång på hösten 2002 blev jag uppringd av dåvarande förbundsordföranden Gunnar Bengtsson, som frågade om jag kunde tänka mig ta över redaktionskapet för Flottans Mäns tidskrift. Jag bad om någon tids betänketid och när jag hade bestämt mig träffades Gunnar och jag på Krigsarkivet den 8 december och så var det hela igång. Jag ställde två krav, dels att få göra tidningen i ett större format, än det då gällande och att jag fick göra tidningen tillsammans med Dag. Vi hade gjort ett antal tidningar tillsammans, BK/KA 2 personaltidning Vi på BK/KA 2 åren 1983 – 1988, KA 2 kamratförenings tidning Kustposten från 1992 och det arbetet pågår ännu samt MKS tidning Sjöbrisen från 1998.

När Gunnar och jag träffades, kom vi överens om, att vi tog över från och med nummer 1 2002 och då i det större formatet.

För Flottans Män blev det sammanlagt 84 tidningar samt tre häften. Totalt blev det cirka 2000 artiklar (ex-

klusive lokalföreningsrapporter) och jag konstaterar, att jag själv skrivit närmare 1100 av dessa.

För mig har arbetet varit stimulerande, lärorikt och kontaktskapande. Jag har lärt mig mycket om Flottan och dess verksamheter i dåtid, nutid och framtid.

Kontakter med läsekretsen är också spännande och jag har vad jag vill minnas inte någon gång fått kritik för något av det skrivna.

Nu lämnar jag med varm hand över redaktionskapet till Ingmar Elofsson och jag är övertygad om, att detta kommer att fungera alldeles utmärkt.

När jag berättade om min avgång för hustru Ulla, blev svaret "Vad ska Du nu hitta på? Jo, tänkte jag, det finns mycket att lägga händerna på.

Tack för ett mycket gott samarbete under 21 år!

Olle Melin

....och jag får tacka för mig

Kort om mitt arbete med att skapa tidningen

Innan jag började utforma tidningen, så hade jag fått textunderlag och bilder från Olle. Via kansliet fick jag annonser, uppgifter om födelsedagar, nya medlemmar, avlidna och eventuella ändringar i kontaktuppgifter.

Själva arbetet har varit att redigera bilder och beskära dessa och tillsammans med textunderlaget har jag sedan skapat tidningens sidor (layout).

Antalet sidor i tidningen måste vara delbart med fyra. Det har ibland varit lite problematiskt, men det har löst sig. När vi korrekturläst och rättat, så skapade jag en högupplöst PDF-fil, som jag skickade till tryckeriet.

Dag Åshage

**Nummer 1
2002**

*Olle och Dag.
Foto Ingmar Elofsson*

**Nummer 4
2022**

Tyskt besök i Karlskrona

Vår vänförening i Tyskland, MK Peenemünde, besökte FM Karlskrona med 36 kamrater under tre intressanta dagar. Sent på kvällen den 15 september anlände våra vänner till Hotel JA i Karlskrona och välkomnades av Göran Löfgren och Lars Sager.

Dagen efter avgick bussen till Grönåsens Älgpark i Kosta, där alla kunde beskåda de flesta av de 14 älgarna, parken har i sitt hägn.

Vidare for vi till Kosta Glasbruk, där en god buffé intogs. Därefter fanns tid att besöka de många butikerna, som finns för glas, kläder m.m.

På kvällen var det Förbrödringsmiddag i Fylgia, en mycket trevlig kväll med god stämning och trevlig samvaro.

Den 17 september började dagen på vårt fina Marinmuseum. Vår medlem Sven-Otto Ullnér presenterade museet och berättade om fartygen utanför museet och därefter berättade med sitt stora kunnande om museets olika delar.

På kvällen samlades alla på Fylgia igen för att avnjuta galamiddag. Under kvällen hölls flera tal. Välkomsttal av ordföranden Lars Sager och tal av ordföranden i MK Peenemünde, Wolfgang Telle, där han tackade för det vänliga mottagandet och det program, som lagts upp för dem. Han betonade betydelsen av de goda kontakter och den vänskap, som råder mellan våra föreningar. Wolfgang Telle överlämnade en glasplakett med inskription till vår förening.

På söndagen blev det besök i Kungl. Amiralitetskyrkan, som inleddes med tidig lunch i Församlingshemmet och därefter förflyttning till kyrkan, där Sven-Otto Ullnér gav en orientering om kyrkan från dess grundande 1685 till dagens utseende och användning. Efter besöket i kyrkan anordnades en bussrundtur runt Karlskrona, där Sven-Otto berättade om staden och dess sevärda platser.

På måndagen var det dags för avfärd för våra tyska kamrater. Lars Sager, Stellan Andersson och Kurt Böhme vinkade avsked. Alla var mycket nöjda med besöket i Karlskrona, med vad de fått se och uppleva och att det varit ett strålande höstväder med sol under alla tre dagarna.

Stellan Andersson.

Wolfgang Telle och Lars Sager vid presentöverlämnande

Foto Tommy Johansson

Gästerna samlade på Bremön utanför Marinmuseum

En Marin för Sverige

fortsättning från nr 3/2022

Vi fortsätter här artiklarna från Kungl Örlogsmannasällskapet om marinens framtid och vad gäller frågan om, hur marinen ska bemannas. Denna gång behandlas Mariningenjörer. Observera att denna artikel är ett inlägg i debatten om marinens framtid.

Mariningenjörer

För att utveckla och vidmakthålla marinen 2030 krävs även en nystart och revitalisering av Mariningenjörssystemet (den marina delen av vad som idag benämns "Försvarsingenjörer"), som under en lång tid av år gått på "sparlåga" med ett mycket lågt intag av nya och unga mariningenjörer (officerare med civilingenjörskompetens inom relevanta teknikområden).

Huvudskälet av denna personalkategori krävs över huvud taget, att marinen som en högt specialiserad och teknisk försvarsgren behöver "ta befälet" över sin egen utveckling och eget vidmakthållande, även ur ett tekniskt/taktiskt perspektiv.

Över åren har också den tekniska chefsutbildningen på FHS (nuvarande FHS HOP) sakta men säkert minskat, vilket accentuerar, att marinen i sitt eget hägn behöver en del av officerskåren, som har en hög teknisk kompetens och har relevanta erfarenheter från förbandstjänst med en insikt i samspelet mellan teknik och taktik i den marina stridsmiljön.

Dagens rekryteringssätt, d.v.s. att rekrytera redan färdigutbildade civilingenjörer från lämpliga utbildningslinjer kommer att fungera utmärkt även år 2030. Dessa måste dock ges nödvändig marin grundutbildning och en officersutbildning, så att de får de praktiska och teoretiska förutsättningarna att verka tillsammans med sina kollegor och även av dem bli accepterade, även som officerare. Denna rekryteringsmodell kan med fördel även nyttjas av individer, som varit sjömän/soldater eller specialistofficerare och därefter genomgått civilingenjörsutbildning. I de fallen kan givetvis officersutbildningen anpassas till viss del.

2030, liksom nu, byggs trovärdigheten i ett sådant system upp av att de mariningenjörer, som finns, växlande tjänstgör på krigsförband (divisioner/bataljoner, flottiljer/regementen), på skolor, på teknik- och vidmakthållandekontor, i centrala staber (Marinstab och Högkvarter samt på FMV). Systemet måste tillåta, att mariningenjören går i befattning på krigsförbanden på såväl på nivån fänrik – kapten och på den högre nivån örlogskapten/major – kommandörkapten/överstelöjtnant. Med ett mer flexibelt synsätt på bemanning och på befattningar än i dag, så är det inte orimligt att anta, att det bör finnas i vart fall 2 – 3 mariningenjörer per flottilj/regementen med en ungefärlig fördelning på två på nivån fänrik – kapten och en på den högre nivån. Innan den strategiska

"timeouten" i början av 1990-talet fanns cirka 100 mariningenjörer för att driva dåtidens marina numerär, som liknar den som klassa för marinen 2030.

Det leder till ett ungefärligt antal om 80 – 100 personer, där cirka 40% jobbar i befattningar vid de marina förbanden samt 20 – 30% vardera på försvarsgemensamma befattningar (övriga förband samt HKV) samt 30 – 40% på Försvarets materielverk.

När det gäller nyproduktion så kommer en marin av 2030 års storlek att samtidigt och parallellt behöva vara engagerade i anskaffningsprojekt av såväl ytstridsfartyg, minröjningsfartyg, ubåtar amfibiesystemets båtar (stridsbåtar, trossbåtar m.fl.) samt övriga trängfartyg. Detta kommer att ställa höga krav på att marinen kan avdelakompetent militär personal till FMV, inte enbart mariningenjörer utan även officerare i övrigt samt specialistofficerare av olika slag.

När det gäller mariningenjörernas utbildning och utveckling, är det långsiktigt hållbara att söka skapa ett system, som gör att de ansvars- och gradmässigt på ett ungefär följer sina jämnåriga officerskollegor och där de, som går längre i sin karriär, också tillägnar sig den högre militära utbildning, som ges vid FHS HOP (motsvarande). Förutom att det är en trovärdighetsfråga, så leder det också till, att den nödvändiga kopplingen mellan teknik/taktik/operationskonst upprätthålls övertiden och att det inte skaps alltför snävt tekniskt avgränsade kompetenser. En mariningenjör måste som officer ha större bredd än enbart sitt tekniska fackområde.

I marinens sjöförband finns få officersbefattningar i teknisk tjänst, där majoriteten av de tekniska befattningarna är specialistofficerare. Internt i marinen är detta förhållande kanske inte så avgörande, men i ett längre tidsperspektiv kan dessa utgöra ytterligare en rekryteringsgrund mot mariningenjör. En "nygammal" variant, som kan studeras, är att låta utvalda erfarna specialistofficerare kunna växla över till officersbanan genom att vidareutvecklas till mariningenjör och säkerställa, att även sjöförbanden i tekniskt hänseende kan bidra med såväl mariningenjörer som tekniska specialistofficerare, när mer centrala befattningar på Marinstaben, på HKV och i FMV ska besättas. Ett sådant växlingssystem har marinen haft förr med goda resultat.

Mycket av det återinförda mariningenjörssystemet kan således hämta inspiration från de tidigare systemens lösningar. Mariningenjörerna bör personalplaceras centralt av Marinstaben.

Gribshunden

– medeltidens modernaste fartyg

Gripshund eller Grifun, var ett örlogsfartyg i danska flottan, i tjänst åren 1486-1495. Gribshunden tjänade som flaggskepp åt den danske kungen Hans (1455 - 1513) fram till år 1495, då det förliste i Ronneby skärgård i Blekinge.

Dykarklubben Doppingarna i Ronneby återfann vraket på 1960-talet vid Stora Ekön i Ronneby skärgård. Upptäckten har under de senaste årtionden fått stor internationell uppmärksamhet och dykningar och bärgning av föremål har genomförts. *Gribshunden* har lyfts fram som världens bäst bevarade senmedeltida fartyg av typen karack. En karack var ett handelsfartyg, som hade två eller tre master. Ibland riggades storbåtens latinsegel upp på akterkastellet ännu som en fjärde mast. Fartygstypen kallades även holk.

Projekt Gribshunden

- *Gribshunden* var för sin tid ett modernt fartyg och lär ha varit en föregångare till andra kända fartyg, berättar Anders Engblom, som är projektledare för Projekt Gribshunden, som drivs av Ronneby kommun. Tiden för *Gribshundens* förlisning var en period av stora samhällsliga och ideologiska förändringar i Europa, liksom de stora upptäckterna av Nord- och Sydamerika. Fartyget är sannolikt det bäst bevarade fartyget från Columbus tid. Målsättningen är nu att skapa ett museum och i så fall beläget i centrala Ronneby, säger Anders. -Vi tar nu även fram ett prospekt och förhoppningen är att få donatorer för museet.

Marinarkeologiskt arbete

År 2013 påbörjade det marinarkeologiska forskningsinstitutet MARIS vid Södertörns högskola en ny studie av vraket vid Stora Ekön. Vrakets visade sig vara väl bevarat och visat sig vara det bäst bevarade fyndet av denna typ av skepp i världen.

Nu har både rorkulten och det över sex meter långa rodret från skeppet *Gribshunden* bärgats och undersökts vid arkeologiska undersökningar under augusti och september 2022. Det var med den här tekniken, som både danske unionskungen Hans skepp, men sannolikt också Columbus och Vasco da Gamas, manövrerade sig fram till nya världar.

Principrigg för karacken. Vanligen fördes ett eller två råsegel på stormasten, ett segel på fockmasten och latinsegel på mesanmasten i aktern.

Under bogsprötet fördes på större karacker ännu ett råsegel, blindan. Med tiden blev seglen allt större.

Skiss Ingmar Elofsson efter Björn Landströms Seglande Skepp 1969

Mot Kalmar

Frågan har ställts, varför fartyget förliste och varför det befann sig på den aktuella platsen utanför Stora Ekön i Ronneby. Vid den tiden var Skåneland, landskapen Halland, Skåne och Blekinge, en del av det danska riket och Ronneby var den östligaste handelsplatsen. Kung Hans var på väg till Kalmar för att återupprätta Kalmarunionen och träffa den svenske riksföreståndaren Sten Sture den äldre. Ankringsplatsen utanför Stora Ekön var välkänd och sedan en lång tid tillbaka använd. *Gribshunden* ska ha ankrat på platsen, för att hårt väder rådde.

Enligt källorna så utbröt brand ombord på den uppskattade 30 - 32 meter långa och 7,4 meter breda *Gribshunden*. Elden nådde krutlagret och fartyget exploderade. *Gribshunden* hade enligt uppgift 150 personer ombord och en stor mängd av dåtida vapen, vilka gick förlorade. Fartyget var dessutom kraftigt bestyckat för sin tid.

Artefakter Gribshunden

Ett informationscenter finns i Brunnsparken i Ronneby och fartygets unika stävsulptur och en rad andra artefakter förvaras nu på Blekinge Museums föremålsmagasin på Rosenholm i Karlskrona. Åldern på *Gribshunden* har kunnat bestämmas, genom vad som heter dendrokronologi och är en tidsbestämning med ledning av trä-

Förutom akademiska arbeten och olika artiklar finns en riktigt illustrerad bok om *Gribshunden* som på ett lättfattligt sätt berättar om fartyget och samtidshistorien

Tunnlock med bomärken

dens årsringar. Likaså har det kunnat fastslås, att det trä, som utgör virket för *Gribshunden*, har fällt i början av 1480-talet.

Mest imponerande så här långt är nog stävfiguren eller galjonsfigur, som den också kallas. Den föreställer ett monster, som slukar en skrikande människa och avsikten var, att den skall verka avskräckande på mötande fartyg. En rad andra fynd finns också, bland annat skal från nötter, ett lock från en tunna och mycket annat. Då föremålen bärgats har de förvarats i vatten och därefter konserverats, vilket är en både dyrbar och lång process.

Förutom ett gångspel har även det cirka sex meter höga rodret bärgats och det visar, att fartyget styrdes med vad som populärt kan kallas en spak, som sticker upp ur däckets och är länkad till rodret. Den traditionella fartygsratten introducerades inte förrän vid mitten av 1700-talet.

Då *Gribshunden* utgör en viktig del i vår marina historia och säkert gett svar på många frågor samt rönt ett stort internationellt intresse, är det viktigt, att det nu görs tillgängligt för en större publik på något sätt.

Ingmar Elofsson

Foto Ingmar Elofsson

Lavettstock för bakladdade kanoner. Eldrören är bortrostade.

Anders Engblom berättar om Gribshunden för Flottans Män i Karlskrona

Lavettstock för bakladdade kanoner. Eldrören är bortrostade

Gribshundens stävfigur, ett groteskt grinande monster med vassa tänder, som skulle skrämja fienden

Källor

Föredrag med Anders Engblom
GRIFUN/GRIBSHUND (1495)
Marinarkeologiska undersökningar.
Johan Rönnby Söder Töms Högskola.
ISBN 978-91-980346-7-7
Gribshunden 1495 – medeltidens modernaste skepp. Blekinge museum

Gribshundens stävfigur, ett groteskt grinande monster med vassa tänder, som skulle skrämja fienden

Traditionell flagghissning som inledning på Flottans Mäns sammankomster. Till höger i bilden klubblokalen Fylgia i Skönstavik

Flottans Män i Norrtälje på Karlskronabesök

Under sommaren genomförde Flottans Män i Karlskrona sin traditionella grillfest och fick samtidigt besök av Flottans Män i Norrtälje.

I strålände solsken vid lokalen Fylgia i Skönstavik och till en vällagad grillbuffé av medlemmarna i Karlskrona kunde de båda föreningarna berätta om sina respektive verksamheter. Vid gästerna från Norrtäljes besök blev det naturligtvis även möjlighet till olika besök i Örlogsstaden.

- Vi är runt hundra medlemmar och Flottans Män i Norrtälje bildades 1948, berättar ordföranden Olle Jansson, som själv gjorde värnplikten som röjdykare 1969. Efter ett upprop i lokaltidningen samlades 32 personer fredagen den 28 maj klockan sex på kvällen på Café Bagarstugan, där mötet ägde rum och så bildades föreningen. Minsveparen *Grönskär*, systerfartyg till *Bremön* museifartyg i Karlskrona, hade för detta tillfälle anlämt Norrtälje och kunde bjuda de nyblivna medlemmarna på en sjötur, vilket uppmärksammades i lokaltidningen med ett reportage.

- Vi har idag vår verksamhet Frivilliga försvarsorganisationernas hus i Norrtälje, där vi är inhyrda. En tradition, vi har i föreningen, är, att varje torsdag kl. 12 anordnas föredrag eller visas film, som sedan följs av vår egen hemlagade ärtsoppa. Föreningen gör också utflykter till olika besöksmål, som har koppling till sjön och sjöfart.

Intressanta böcker

Som tack för besöket överlämnades två mycket intressanta böcker av Norrtäljeföreningen. Den ena, *Rospiggen 2022*, är en årligen utkommen årsbok utgiven av Roslagens Sjöfartsminnesförening och boken är den åtioandra i ordningen. Här finns att läsa, inte bara om fartyg och sjöfart, utan även om olika händelser och annat,

som hör till kusten i Roslagen, inte bara dåtiden utan boken berättar även om dagens sjöfart. Flottans 500-årsjubileum uppmärksammas också, som även sammanfaller med Norrtäljes 400-årsjubileum. I boken finns även en ytterligare koppling till flottan med en berättelse om kryssaren *Gotland* och även då i ett överhandsväder i Atlanten. Två Flottans Mäns medlemmar i Norrtälje var med på resan. (Se nummer 2 2022, red anm). De 75-årsjubilerande skonerna *Gladan* och *Falken* är med i en artikel om Rydbergsgästerna av kommendörkapten Sten Gattberg.

Den andra boken, *Händelser och ögonblick från fyra sekler Norrtälje 400 år*, handlar om Norrtäljes 400-årsjubileum. Efter en inledning om stadens historia följer korta notiser om olika ögonblick och händelser ofta illustrerade på olika sätt. Det gör, att boken är både lättläst och underhållande och behållningen blir stor även för den, som inte är Norrtäljebo. Två av bokens författare är även de medlemmar i Flottans Män. Böckerna finns att beställa och enklast är att kontakta Flottans Män i Norrtälje.

Intensiv sommar

- Det har varit en intensiv sommar för oss i Flottans Män i Karlskrona berättar ordföranden Lars Sager, när vi träffar honom och styrelsen i klubblokalen, då nästa arrangemang planeras.

- Vi hade Nordiska Marina mötet i början på sommaren, därefter grillfesten med besök från Norrtäljeföreningen. Vi tycker alla att det är jättetrevligt, givande och roligt att få besök av våra systerföreningar både från Sverige och från grannländerna. - Här blir det tillfällen till mycket utbyte säger man från Karlskronaföreningen, samtidigt som ett besök från vänföreningen i nordtyska Peenemünde planeras och även nästa år, då det är 85-årsjubileum.

Ingmar Elofsson

Grillfestens gäster samlade för välkomsthälsning

Gästerna lär sig väl smaka av en ordentlig grillbuffé tillagad av medlemmarna

Ordförande i Norrtälje Olle Jansson överlämnar boken Rospiggen 2022. De båda böckerna finns att beställa via föreningen i Norrtälje

Gäster från Flottans Män Norrtälje. Fr.v. Ordförande Olle Jansson, Johnny Simonsson, Gerd Nirvin, Anne-Louise Simonsson, Kenneth Lundgren, Gunnar Sundqvist, Bo Nirvin, Gilbert Sylwander, Gerd Lundgren, Sture Malmgren och Margareta Sundqvist

Lokala medlemmar stod för roliga och sedelärande visor med anknytning till flottan. Här ett acapella framträdande av Göran Kullvig som lockade till många skratt

Flottan Mäns ordförande i Karlskrona, Lars Sager, har tillsammans med styrelsen och medlemmarna haft en intensiv sommar

Foto Ingmar Elofsson

Sekreteraren i Norrtälje Jonny Simonsson överlämnar boken Händelser och ögonblick från fyra sekler Norrtälje 400 år

Jul- och nyårshälsningar

Gotland

Flottans Män på GOTLAND

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Lars Ellebring

Göteborg

Flottans Män i GÖTEBORG

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Flottans Mäns Sångkör Göteborg

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Damklubben Bojen Göteborg

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Ubåtsklubben Nordkaparen Göteborg

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Modellbåtsklubben La Skala i Göteborg

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Sjöofficerssällskapet I Göteborg

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Peter Ahlander

Tony Almsäter

Anders Andersson

Göran Andersson och Eva-Lena Jensen

Leif och Lilian Andersson

Silva Andersson

Christopher Asker

Lennart Bengtsson

Peter Björnhage och Karin Bälter Björnhage

Jan Broström

Benny Börjesson och sonen Eric Brandt

Per och Birgitta Callenberg

Rolf och Birgitta Carlsson

Karl-Harry Dahl

Kaj Dämbäck

Gunnar Ekblad

Thomas Eliasson

Stig Englesson

Mats Ericsson

Per-Olof "PO" Eriksson

Hans Fredriksson

Gunnar och Berit Friberg

Leif Gyllenhök och Nina Sidenkrona

Carl-Johan och Kristina Hagman

Krister Jakobsson och Berit Wall

Lars och Anita Janevik

Curt Jubrand

Lennart Kallerdahl och Anita Hogmalm

Daniel Karlsson

Lars Kiessling

Ted Knapp

Jan Eric Knutas

Håkan och Ulla Lignell

Boris och Kerstin Lundqvist

Bert Löverdal

Stig Lövestål

Nils "Nisse Knop" Melin

Hans och Elena Nilsson

Kenny Nilsson

Lars Nordenberg

Roger Nordh

Kent Nordström

Tore och Jarka Nyblom

Peter och Anne-Cathrine Ottosson

Göran Ringqvist

Håkan Rosell

Mats Rosendahl

Gunnar och Lena Segerholm

Calle Sparud

Bo Stenberg

Claes Strönvall

Per-Ola (PO) Törnqvist och Petra Waleij

Lars-Erik och Febe Uhlegård

Hans Utstrand och Nada David

Lars-Erik och Ingrid Wennersten

Agneta Weinclid

Lars Zimmerman

Kjell Åsberg

Halmstad

Flottans Män i HALMSTAD

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Haninge

Flottans Män i HANINGE

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Lars Larsson.

Härnösand

Flottans Män i HÄRNÖSAND

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Roger och Karin Karlström

Bengt och Lena Randevåg

Curt och Anita Andersson

Åke Semb och Elisabeth Näslund

Leif och Evita Mähler

Ove och Maud Strömberg

Tommy och Margit Lindqvist

Hans Olsson

Bertil och Eva Eriksson

Björn och Anki Skoglund

Bert Skoglund och Ann-Sofi Nygård

Karlshamn

Flottans Män i KARLSHAMN

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Karlskrona

Flottans Män i KARLSKRONA

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Andersson, Bo-Inge & Katarina

Andersson, Stellan & Britt-Marie

Askeröth, Arne

Berntsson, Bernt & Lisbeth Hidnäs

Berthilsson, Sven-Bertil

Björk, Anders

Blomqvist, Lars-Erik & Monica

Böhme, Kurt & Linda

Cardell, Christer & Gun-Britt

Ehrlow, Hans-Peter & Anette Brantmark

Ekelund, David & Lisbeth Jonsson

Elofsson, Ingmar & Ann-Christine

Erdefelt, Jan-Lennart

Eriksson, Anders

Franke, Paul & Gunilla Lindgren

Gelderman, Lars & Ewa

Gunnarsson, Kjell

Gustafsson, Elving & Anita

Gustafsson, Thorsten

Hartvig, Kjell & Anna-Lisa

Hjort, Olle

Håkansson, Ernst-Olof & Inger

Håkansson, Lennart & Pia

Iger, Lars & Eva

Johansson, Rolf & Miriam

Johansson Tommy & Elisabeth

Jönsson, Ingeman & Yvonne

Karlström, Göran

Klang, Niels-Ivar & Gerd

Kullving, Göran & Helene Pålsson

Larsson, Åke & Inger

Löfgren, Göran & Kerstin Gruwberger

Malmgren, Åke & Eva Carlberg

Melin, Olle & Ulla

Melin, Tommy & Lisbeth

Nejdefelt, Per och Gerd

Nielsen, Philip & Ann-Katrine Styrhagen

Persson, Nils-Erik & Eva

Pettersson, Hans & Evy

Porshammar, Anders & Lena

Pärmelöv, Bo & Annica

Sager, Lars & Anneli

Stene, Sven & Barbro

Svensson, Rolf & Inger

Stenmark, Ingvar & Birgitta Agneus

Ullnér, Sven-Otto & Anne-Katrin

Wallmert, Björn & Margaretha

Kristianstad

Flottans Män i KRISTIANSTAD

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Nynäshamn

Flottans Män i NYNÄSHAMN

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Kjell och Elisabeth Johansen

Linda Leibing Hedén

Tommy Lagsjö

Gunnar och Herty Bengtsson

Malmö

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Flottans Män i MALMÖ

Adrienne & Hans Carlsson

Inger Ljunglund

Leif Ljunglund

Britt & Göran Hagman

Jonny Ekdahl

Anna Kuylenstierna

Norrköping

Flottans Män i NORRKÖPING

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Almberg Willy

Andersson Clas-Åke

och Westlund Ann-Marie

Blomén Sven Åke och Gunilla

Blomén Per

Borin Nils

Bäckström Bengt och Tarja

Björk Sven Åke och Lena

Carlsson Jan och Marie

Carlsson Rolf

Carlgren Björn och Birgitta

Dahlgren Bo

Didong Per Olov och Marie-Louise

Edlund Leif och Yvonne

Ekinger Roland och Marianne

Ekström Peter och Agneta

Elgefjord Evert och Römert Kerstin

Gillberg Sven Åke och Berith

Hagström Ove och Kerstin

Hillgren Robert och Collins Anita

Holgersson Chrisrer och Boel
Holgersson Birger och Elsie
Johansson Anders och Inger
Johansson Berndt och Madelen
Johansson Sten Åke och Ninette
Johansson Per Ove och Lindstrand Anita
Jacobsson Lars T och Stina
Karlsson Anders och Siv
Klockars Per Anders och Berit
Knutsson Jan
Kumlöv Ove och Berglund Margareta
Larsson Karl Olov och Kerstin
Lindström Gunnar och Yvonne
Lustig Kenneth
Lönn Leif och Birgitta
Magnusson Kenneth och
Eriksson Marie-Louise
Malmsjö Peter och Lena
Mars Sven Erik och Monica
Nilsson Owe och Yvette
Nilsson Sefan och Johansson Sofie
Nyström Gunnar och Monika
Mats Persson
Pettersson Björn och Berit
Pettersson Bosse
Rönnblad Per och Christina
Sköldbring Pewter och Gunnel
Strandh Malte och Kerstin
Söderström Per Kvarsebo Bay
Taube von Block Malcom och Birgitta
Törnqvist Lars och Gunilla
Wastersson Bengt och Marie
Waldeck Ja och Carina
Westerberg Ulf och Solveig
Wiberg Per
Zackrisson Bill och Kristina
Zackrisson Lennart och Britt-Marie
Åberg Krister
Åhrberg Rolf och Bitten
Åström Ingemar och Ingrid
Damklubben SKEPPSDOCKORNA i
Norrköping
önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Norrtälje

Flottans Män i NORRTÄLJE
önskar God Jul och ett Gott Nytt År
Olle Jansson
Kerstin Jansson
Kenneth Lundgren
Gerd Lundgren
Bo Nirvin
Gerd Nirvin
Jonny Simonsson
Per- Arne Gustafsson
Joseph Nordegren
Christer Svanström
Bo Ragell
Thor Nillsson

Lysekil

Flottans Män i LYSEKIL
önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Stockholm

Flottans Män i STOCKHOLM
önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Abramsson, Nils-Harald
Berg, Peder
Bergsten, Jan-Erik, Kerstin & Hans
Biärsjö, Maud
Blyvall, Bo
Bresell, Lennart & Kristina
Davidsson, Leif
Furén, Bosse & Ulla-Britt
Gahmberg, Lars & Eva
Granberg, Kurt & Maud
Hansén, Krister
Hallström, Henrik & Carolina
Helmenius, Berti & Ann-Margret
Nordstrand
Hilding, Ulf & Kalinka
Holmberg, Ole
Johansson, Bo & Birgitta
Johansson, Jörgen & Birgitta Glans
Lindberg, Leif & Märtha
Lundvall, Krister
Malmqvist, Gert
Möller, Yngve & Liz
Nordenbris, Birgitta
Nylén, Björn & Ewa
Pigeon, Birgitta
Rekola, PO
Sahlsten, Sven & Lena
Schagerberg Bo & Berit
Scholander, Fredrik & Anna
Sigrén, Anders
Sternér, Örjan
Sundqvist, Gösta
Tibblin, Per-Erik
Thoreus
Wessman, Stig & Margareta
Wijnbladh, Christer
Zetterström, Sigrid

Sundsvall

Flottans Män i SUNDSVALL
önskar God Jul och ett Gott Nytt År
Johansson, Cawe & Chatrin Vinlöv
Andersson, Mats & Katarina
Lindström, Kurt & Annkristin
Martinsson, Carl & Carina
Martinsson, Per & Lena
Sundqvist Christe & Lisa Mellberg
Allringer Ulf & Karin
Löfqvist Bert & Gunnel
Ruda, Monica

Södertälje

Flottans Män i SÖDERTÄLJE
önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Varberg

Flottans Män i VARBERG
önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Västervik

Flottans Män i VÄSTERVIK
önskar God Jul och ett Gott Nytt År
Åke och Birgitta Revelj

Västerås

Flottans Män i VÄSTERÅS
önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Magnus Leuchovius.
Erik & Sonja Arvidsson
Börje & Annelie Bäckman.
Janne Skoog.
Mats & Mariann Kristenson.
Peter Nicolaides
Janne Skoog.
Stieg & Catarina Andersson
Per- Olof & Inger Andersson.
Bengt Pettersson
Tommy & Sonia Blomqvist.
Hartmut Deumichen
Rune Flink.
Antonio Grimaldi
Sune Lundin
Göran Mossberg
Curt & Lena Stockselius.
Jonny Stoor
Tomas Stålgren
Caj Söndborg.
Gun & Per Johnsson

Växjö

Flottans Män i VÄXJÖ
önskar God Jul och ett Gott Nytt År
Sten och Gullan Svensson
Kjell och Annelie Sandgren
Kurt Olsson
Per och Liisa Runesson
Kenneth och Karin Svennsson
Conny Erlandsson
Ove Engkvist
Leif och Gull-Maj Carlsson
Jan och Ann-Marie Hjortsberg

Ängelholm

Flottans Män i ÄNGELHOLM
önskar God Jul och ett Gott Nytt År
Laila Lembke och Sven G. Persson
Lars och Ingrid Linde
Kristian och Elisabet Linde
Jytte och Bertil Lundvall
Kurt Romare
Monica Welmer och Fredrik Linde

Trelleborg

Flottans Män i TRELLEBORG
önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Kalmarsund

Flottans Män i KALMARSUND
önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Karlstad-Värmland

Flottans Män i
KARLSTAD-VÄRMLAND
önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Jönköping

Flottans Män i JÖNKÖPING
önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Stigbergskajen i Göteborg. Fotot är taget från HMS Karlstad och bakom Karlstads helikopterdeck ligger minjaktfartyget Ven. Foto Ditte Boysen

Den 26 - 28 augusti kom Marinens femhundraårsfirande till vår nygamla marina garnisonsstad, Göteborg.

Fredagen den 26/8 gick i Garnisonens färger med anhörigdag och överlämning av Amf 4 nya förbandsfana. HKH kronprinsessan Viktoria överlämnade den nya fanan till förbandschefen överste Fredrik Herlitz vid en ceremoni på Käringberget. Denna händelse låg lite utanför själva femhundraårsjubileet, men var en fin och värdig ouvertyr till det, som komma skulle.

Lördagen 26/8 intog vi Gustav Adolfs torg och Stigbergskajen och genomförde vårt femhundraårsevent under dagarna två. Det var välbesökta områden och intresset från allmänheten var stort, mycket stort. Korvett från 3.sjöstridsflottiljen, minröjningsfartyg från 4.sjöstridsflottiljen, 17. bevakningskompaniet 5.amfibiebataljonen och 132.säkerhetskompaniet var på plats och visade upp sin verksamhet. 3.helikopterskvadronen visade sina konster och yrkes- och skolinformatörer från alla marina förband gjorde en gedigen insats för att locka våra framtida medarbetare till Marinen. Det hela ramades in musikaliskt med Marines Musikkår och Hemvärnets Musikkår i Göteborg.

Marinchefen bjöd det lokala näringslivet och myndighetsrepresentanter på lunch ombord Kustflottans tidigare stabsfartyg *Marieholm* och hela sällskapet övervarade

den efterföljande avtäckningen av den fjärde och sista minnesstenen, vilken avtäcktes vid Klippan alldeles vid foten av gamla Älvsborgs fästning mot en fin fond, inloppet till Göteborg och nya Älvsborg.

Huvudprojektledaren framför sitt varma tack till Amf4 för en väldigt välarrangerad jubileumshelg!

Johan Melin

CM Ewa Skoog Haslum inviger minnesstenen vid Gamla Älvsborgs fästning i Göteborg. Foto Maja Hansson

En soldat ur bordsningsstyrkan äntrar ett fartyg under överinseende av en stor publik

Foto Camilla Granström

Den 23 - 24 september var det dags att knyta ihop jubileumssacken och genomföra det sista publika eventet för att hylla vår 500-åring. På Ångbåtsbron i Malmö dukade vi upp vår utställning. I Malmö representerade 1.ubåtsflottiljen med HMS Belos och en ubåt. Marinbasen förevisade bogserbåten HMS Hector. På plats fanns också 5.amfibiebataljonen och bordsningsstyrkan ur 17.bevbåtskompaniet Även här gjorde Marinens alla yrkes- och skolinformatörer en gedigen insats för att locka nya medarbetare till oss. När vi öppnade eventet på fredagen kl 10.00

vällde det in besökare och redan kl 10.10 var det rejält trångt bland våra utställare. Nyttillträdde ställföreträdande marinchefen, brigadgeneral Patrik Gardesten genomförde lunchrepresentation med företrädare för kommun, näringsliv och myndigheter.

3.helikopterskvadron förevisade det marina helikoptersystemet och musikaliskt ramades helgen in av Marinens Musikkår och Hemvärnets Musikkår Blekinge.

Huvudprojektledaren framför sitt varma tack till 1.ubåtsflottiljen för ett fantastiskt genomfört event!

Johan Melin

Som ett supplement till det stora bokverket som tagits fram i samband med 500 årsfirandet har Flottans Män sammanställt ett särtryck som avhandlar den betydelse Flottans Män har haft och har för att samla våra sjömän och bevara våra traditioner. Särtrycket kan köpas från Flottans Mäns kansli för det låga priset 30:- plus porto. Se radannonserna nedan.

ETT SÄRTRYCK UR BOKVERKET, VÅR MARIN FYLLER 500 ÅR HAR TAGITS FRAM AV FLOTTANS MÄN. SÄRTRYCKET BEHANDLAR DE DELAR I BOKVERKET SOM BELYSER FLOTTANS MÄNS VERKSAMHET OCH BETYDELSE FÖR ATT SAMLA VÅRA SJÖMÄN OCH ATT BEVARA FLOTTANS TRADITIONER. SÄRTRYCKET KAN BESTÄLLAS FRÅN FLOTTANS MÄNS KANSLI PÅ TEATERGATAN 3, 111 48 STOCKHOLM. Det kan också beställas genom vår e-post: riksförbundet@flottansman.se - Särtrycket kostar 30:- plus porto

Så här i slutet av min redaktörstid vill jag gärna avsluta med en historia från Karlskrona. Det blir den i flottan och i Karlskrona välkända Söderkvistavisan, som självklart ska sjungas på den fina dialekten Björkholmska. Visan är lång, men den är bra. (Här har jag dock valt att skriva på den gängse svenska stavningen).

Olle Melin

Söderkvistavisan

Det var på korvetten Saga, det var anno nittitvå.
Bullifalli, bullifalli anno nittitvå.
Den sjätte november vi mönstrade på
Tjolahopp ska ni tro tjolahej.

Vi lättade vårt ankare och lade oss på kryss
Bullifalli, bullifalli lade oss på kryss.
Korpral Söderkvist är med han som jämt är till sjöss.
Tjolahopp ska ni tro tjolahej.

Och när vi hade seglat och kom till Helsingör
Bullifalli, bullifalli kom till Helsingör.
Då frågade skepparn vad fart som vi gör
Tjolahopp ska ni tro tjolahej.

Korpral Söderkvist han tittade och spottade i lä
Bullifalli, bullifalli spottade i lä
Ja vi gör väl så där en sex hela tre
Tjolahopp ska ni tro tjolahej.

O sedan när vi kom ner till Bermuda hamn
Bullifalli, bullifalli Bermuda hamn
Då skulle korpral Söderkvist med slupen gå i land
Tjolahopp ska ni tro tjolahej.

O så gick korpral Söderkvist med slupen i land
Bullifalli, bullifalli med slupen iland
För att köpa persilja o mjölk i en spann
Tjolahopp ska ni tro tjolahej

Och när han hade gått där en timma eller två
Bullifalli, bullifalli en timma eller två
Ja då gick han till konsuln o knackade på
Tjolahopp ska ni tro tjolahej

Konsulinnan öppna dörren och in i salen han klev
Bullifalli, bullifalli i salen in han klev
O där satt konsul Karlsson i skjortan o skrev
Tjolahopp ska ni tro tjolahej.

Konsulinnan kysste Söderkvist på panna o mun
Bullifalli, bullifalli panna o mun
O Söderkvist han vände bussen o skämdes som en hund
Tjolahopp ska ni tro tjolahej

God dag på dej Söderkvist, du gamle gode vän
Bullifalli, bullifalli gamle gode vän
Säg är du nu ute på havet igen
Tjolahopp ska ni tro tjolahej

O ja sade Söderkvist på Saga så stor
Bullifalli, bullifalli Saga så stor
O där jag serverar vid officerarnas bord
Tjolahopp ska ni tro tjolahej.

O för att servera officerarna en portion
Bullifalli, bullifalli officerarna en portion
Ja då måste man lära sig navigitation
Tjolahopp ska ni tro tjolahej.

Å sen de hade språkat en timma eller två
Bullifalli, bullifalli timma eller två
Så lagade Söderkvist omsider till att gå
Tjolahopp ska ni tro tjolahej.

När Söderkvisten sedan i dörren han står
Bullifalli, bullifalli dörren han står.
I konsulinns ögon där glänste en tår
Tjolahopp ska ni tro tjolahej.

Men slupstyrarn sade sätt av ifrån land
Bullifalli, bullifalli av ifrån land
Nej stopp sade Söderkvist jag glömde min spann
Tjolahopp ska ni tro tjolahej.

Men slupstyrarn sa i din spann ger jag fan
Bullifalli, bullifalli spann ger jag fan
Den får du väl hämta härnäst vi går i land
Tjolahopp ska ni tro tjolahej.

Nästa gång man skulle gå i land var, när de kom till Karlskrona och Söderkvist han står på landgången nere vid Kungsbron, kommer han att tänka på, att han hade ju glömt det viktigaste. Han hade glömt att köpa utrikespinaler med sig hem till gumman. Men han tänkte, bättre brödlös än rådlös, så han gick hem till Kalvhagen, där han bor och in på Ruths bageri och köper några rågskorpor hem till gumman. När han kommer hem säger han. Här hat Du gumman lilla, färsk rågskorpor från Bermudas. Gumman Söderkvist tittar lite snett på honom och säger: Men Söderkvist, de är ju varma. Du ska inte lägga Dig i bagateller gumman lilla. Sedan går han ut i köket, får sitt kaffe och sitter och filosoferar och tänker på att det är skönt att vara hemma igen. När han suttit en liten stund får han höra ljud inifrån kammaren. Han tittar på gumman sin och lyssnar igen. Så säger han. Du lilla gumma, nu har jag varit borta i nästan ett och ett halvt år. Hur kan det komma sig, att det är barnaskrik i huset. Du ska inte lägga dig i bagateller Söderkvist lille, säger gumman då.

Men Söderkvistans käring som i Kalvhagen bor
Bullifalli, bullifalli Kalvhagen bor
Ja hon har fått en liten sen Söderkvist han for
Tjolahopp ska ni tro tjolahej.

Vem som skrivit Söderkvistavisan är inte känt. Texten har också ändrats några gånger, kanske av den som framfört visan.

Det som stämmer i visan om Söderkvist är, att han mönstrade på ångkorvetten Saga och jobbade som hovmästare. Han bodde inte i Kalvhagen 1892 och vad man kan läsa ur kyrkböckerna är, att det föddes ingen liten Söderkvist, medan gubben var till sjöss. Men det blev en trevlig resa.

Karl Magnus Söderkvist avlider den 6 december 1933 i Karlskrona Amiralitetsförsamling.

Visan har jag hittat i mina samlingar och uppgifterna om korpral Söderkvist är från Katarina Möller, välkänd släktforskare i Karlskrona.

PS. Jag har inte hittat någon inspelning av Söderkvistavisan. Söndagen den 12 oktober kl 1400 sändes i Sveriges radio under Riksprogrammet – *Söderkvistavisan och Kuggebodapolkan. Sjömanssången som blev en folkvisa.*

Om någon händelsevis har någon inspelning, hör gärna av er.

Red

hermes
REDOVISNING AB

Lars-Erik Nilsson

Auktoriserad Redovisningskonsult

Vi erbjuder hjälp med;
Bokföring, moms, lönehantering
bokslut, årsredovisning och deklaration

Box 33, 263 21 Höganäs mail: hermes.redovisning@telia.com
Tel 042-33 20 15 fax 042-34 19 16 mobil 070-339 12 99

Vad en gammal bild kan berätta

Jag hittade i mina klipp en gammal bild föreställande julfirande i eldaremässen ombord på pansarskeppet *Gustav V* 1933. Det var splintplåt runtom och nitar i tillvaron, men några enkla girlanger och en ytterst levande julgran, julöl, ljusstakar och blåkragar i en blandning och så var det den välmående kocken, som bjudits in med tack för god mat, kan man tänka.

Att fira jul ombord på pansarskeppet *Gustav V* var väl inte så där eftertraktansvärt, kan man tänka. Idealet fanns nog hemma i kretsen av sina närmaste, men det fick duga med ett pansarskepp som ett andra hem. Inom marinen fanns ett system, hur man firade stora högtider ombord på örlogsfartygen.

Många yrkeskategorier fanns ombord och det gällde att ställa hälften mot hälften för att få hel besättning. De, som fick slita hårt ombord, var bl.a. eldarna. Det var

svettigt värre framför fyrarna, kasta in kol och slagga ut. När ångturbinerna skulle pressas upp till 22 000 hästkrafter och 24 knop, då krävde detta sina mannar.

En bättring för eldarna kom på 1930-talet, då *Gustav V*:s 12 koleldade ångpannor reducerades till fyra och åtta blev oljeeldade.

Det var tjockolja, som måste förvärmas men ändå en ljusning i tillvaron.

De stora pansarskeppens tid är förbi för länge sedan. 540 man levde tillsammans i ett litet samhälle för sig bland pansar och kanoner, många gånger långt hemifrån. Kanske var julfirandet för de mannar, som hade vakt ombord julen 1933 något av en höjdpunkt. Det kan dock knappast finnas någon kvar, som finns med på detta gamla fotografi.

Olle Melin

Hotell Drottning Victorias Örlogshem

Bo som en Drottning men betala som en sjöman.

Du som tillhör Försvarsmakten och någon av alla dess frivilligorganisationer är extra välkommen, det är för dig vi finns till.

Vi är ett litet familjärt hotell på ett av de bästa lägena i Stockholm. Vi erbjuder flera olika rumstyper, enkel, dubbel till sviter. Frukost och gratis wifi ingår.

Uppgradering av ubåten HMS Södermanland

Ubåten HMS Södermanland ska kunna användas åtminstone sex år till. Försvarets materielverk har beställt nya uppgraderingar av Saab/Kockums till ett värde av cirka 470 miljoner kronor.

Ubåten *HMS Södermanland* byggdes på Kockum 1988 och var en i en serie om fyra av den s.k. Västergötlands-klassen. I början av 2000-talet förlängdes ubåten med tolv meter och uppgraderades för fortsatt verksamhet.

Nu följer en livstidsförlängning. Ubåten ska genomgå ett femtiotal modifieringar, vilket innebär förlängd operativ förmåga i sex år.

Fartyget tillhör 1.ubåtsflottiljen i Karlskrona.

Sedan tidigare bygger nu Saab/Kockums två ubåtar i Blekingeklassen och under de senaste åren har halvtidsmodifiering gjorts av ubåtarna *HMS Gotland* och *HMS Uppland*.

I mars 2022 beställdes halvtidsmodifiering av den tredje ubåten av Gotlandsklass, *HMS Halland*.

Olle Melin

Södermanland i ursprungligt skick

Uteblivet skyfall gynnade bussresenärer från Härnösand

Det såg länge ut att gå illa med den planerade bussresan till Skeppsmalens fiskeläge och Skags udde utanför Örnsköldsvik lördagen den 20 augusti. Meteorologerna hade utfärdat gul varning för skyfallsliknande regn och i den arrangerande HjärtLungföreningen i Härnösand befarades det värsta.

Som tur var hade meteorologerna fel den här gången. Vid besöket sken solen från en nära nog molnfri himmel och de knappt 30 deltagarna kunde njuta av en spännande upplevelse längst ut mot havet i denna den nordligaste delen av Höga kustens världsarv.

Intresserade från bland annat Flottans Män, FMK, Försvarsutbildarna och Reumatikerna fanns också med bland deltagarna.

När vi skulle kliva på bussen för återfärden mot Härnösand, kom ett kraftigt regn, men då var vi alla som väl var redan under tak. Vi skickade nog alla en tacksamhetens tanke till de högre makter, som styr vädret och gynnade oss bussresenärer. Tänk om regnet kommit ett par timmar tidigare. Skillnaden mellan succé och fiasko kan ibland vara härfin.

Guiden Lars Strand tog emot deltagarna vid restaurang Fiskevistet i Skeppsmalen och berättade initierat och kunnigt om surströmmingens historia och det tråkiga läge, som nu uppstått på grund av brist på råvara till salterierna. Lars bjöd också på en smakbit surströmming, som såg ut att uppskattas av de flesta.

Guidningen fortsatte med en vandring till Skags udde och den kombinerade fyren och lotsstationen. Här kunde deltagarna njuta av en hänförande utsikt över havet och de kringliggande öarna och skären. Vid klart väder kan man se så långt söderut som till Högbonden. Skagsudde har en egen väderstation, där också landhöjningen mäts.

Fyren på Skagsudde byggdes 1957 och är fortfarande bemannad. Den gamla fyren byggdes 1871. Det var en 17,5 meter hög Heidenstamfyr, som var placerad på den lilla ön Gråklubben nordost Skagsudde. Nuvarande mo-

derna fyr- och lotsstation har ett 26 meter högt torn placerat nästan 13 meter över vattenytan.

Det har bott folk i Skeppsmalen sedan 1700-talet, men det var inte förrän fiskarna från Gävle kom till trakten för att fiska strömming, som platsen sattes på kartan. Ett litet samhälle byggdes upp och i början av 1800-talet lade man grunden för Skeppsmalens Kapell, som står kvar än idag.

Efter besök i den vackra och trivsamma hamnen med sjöbodar och stugor fortsatte guidningen till fiskekapellet och en gammal fiskestuga, som flyttats till platsen från hamnen.

Besöket avslutades vid det surströmmingsmuseum, som ligger alldeles intill restaurang Fiskevistet. Museet är det enda i världen med surströmming som tema och väl värt ett besök.

Uno Gradin

Hamnen

Fyren Skagsudde

Utsikt från Skagsudde

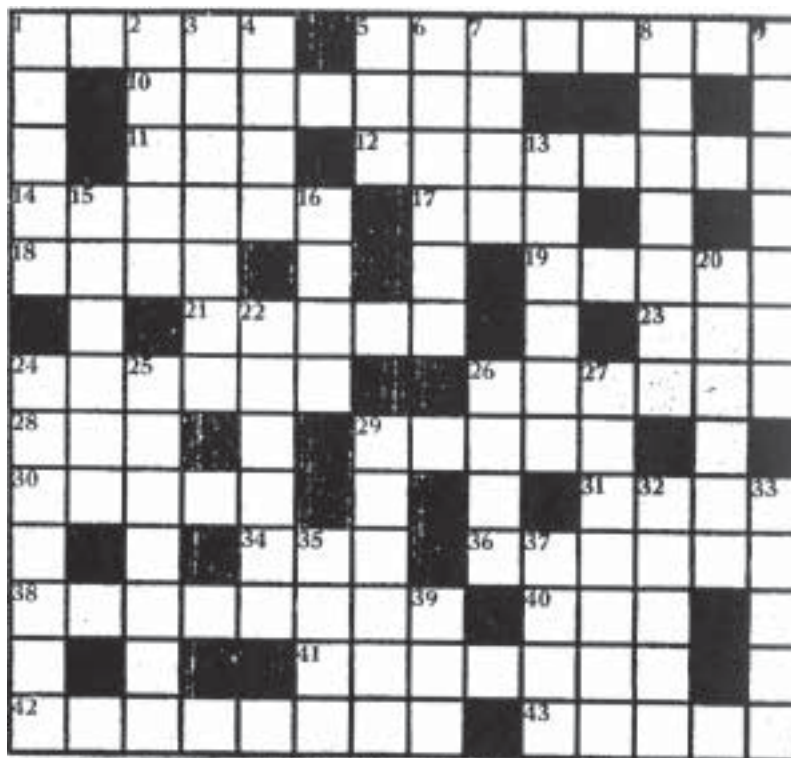
KORSORD NR 4

Vågräta ord

- 1 Är Hins tillhörigheter
- 5 Stödja som fan
- 10 Sakral morgonstund
- 11 Flyger anonymt
- 12 Våda för fet vandrare
- 14 Digitalt pussel
- 17 Tillta utan trema
- 18 Före de röda
- 19 Att leva på
- 21 Från under till lika
- 23 Gör modig tolerant
- 24 Vissa öars är unika
- 26 Brukar man det viktiga
- 28 Tidigt träd i norden
- 29 Delas av lätt febrig latitud
- 30 Föll för Erik XIV
- 31 Romaniflicka
- 34 Samlandets samlare
- 36 Träskosocken i Uppland
- 38 Var den som reagerade först
- 40 Är lättkammad vitsare i väst
- 41 Som mer marinfärgad iris
- 42 Med stilfullt beteende
- 43 Huvudstrå

Lodräta ord

- 1 Mellan sänkor
- 2 Emittera hörbart
- 3 Liknar ruset
- 4 Hattprefix som gör karl sämre
- 5 Föga produktivt att gå i
- 6 Kan vara som grekiskans fjärde
- 7 En minner om slaget vid Hogland
- 8 Rätt med palindromkille
- 9 Är vissa kemiska hormoner
- 13 Stred mot bröder i söder
- 15 Mest dålig som osed hos lodrätt 13
- 16 Tystflygande gamlingar
- 20 Algen som verktyg
- 22 Är nog även tjuren
- 24 Avstod inte från ramadan
- 25 Flygmajalens "gura"
- 26 Förse med smulor
- 27 Inhemskt resandefolk
- 29 Har det när doran pangats
- 32 Kan stå i kruka och för dörren
- 33 Positiva grymtare
- 35 Är verkligheten
- 37 Gruvar sig inte för storflytt
- 39 Slag av slag som slutat prassla

Pristagare nr 3 - 2022 blev:

Sture Malmgren TÄBY och Ove Engkvist Växjö

Gratis!

Som vanligt kommer priser från Jonny Ekdahls produktion.

Nu är det dags för korsord 4 – 2022.

Lösning ska vara insänd senast

1 februari 2023, under adress:

Redaktören Flottans Män

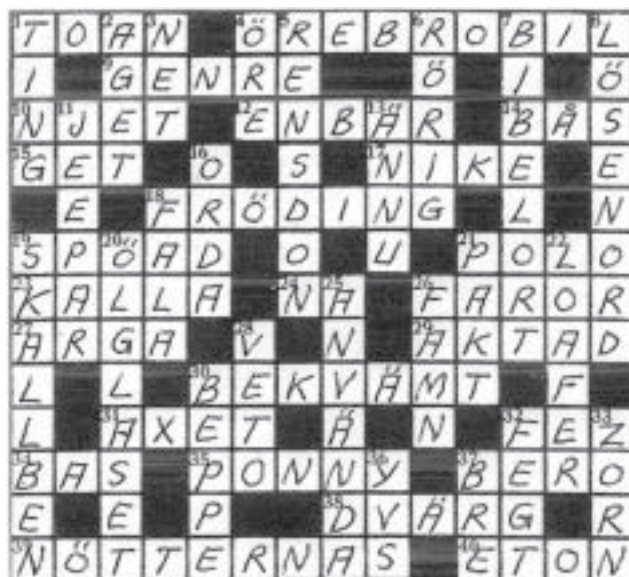
Författarevägen 9

371 63 LYCKEBY

LYCKA TILL!

Lösning nr 3 2022

Jonny Ekdahls Knåp och Knep

Ur Kjell Nærkhammars fotoarkiv

I år är det åttio år sedan jagaren *Visby*, nr 11, sjösattes. Hon var en av fyra i en modifierad stadsjagartyp. Hon kunde göra 40 knop och ansågs vara Östersjöns snabbaste större örlogsfartyg.

Hon sjösattes i en tid, då alla åtgärder behövdes för att stärka flottans slagkraft under det pågående andra världskriget. Svenska flottan var föråldrad och man hade, när kriget bröt ut, rustat allt, som flöt.

I början av kriget beslöts att bygga fyra nya stadsjagare och inom en tidsram av nio månader sjösattes dessa fyra, *Visby*, *Sundsvall*, *Hälsingborg* och *Kalmar*. *Visby* var först ut och sjösattes den 16 oktober 1942 vid Göta-werken i Göteborg. Skroven var förlängda med två meter i förhållande till den tidigare serien av stadsjagare. En nykonstruktion var den tvära akterspegeln till skillnad mot föregångarnas slipiga akterdel.

Visby var bestyckad med 3-12 cm artilleripjäser, 4-40 mm och 4-20 mm luftvärnspjäser samt 6-53 cm torpedtuber.

Stadsjagarnas antal var nu tio enheter och inget av fartygen hade ännu nått åtta års ålder. Därmed var "Havets vinthundar" i bra läge för sjöförsvaret.

År 1966 ombyggdes *Visby* liksom *Sundsvall* på Karlskronavarvet till fregatt (F 11). Som fregatt inriktades bestyckningen på ubåtsjakt.

Ombyggnaden gav Karlskronavarvet många arbetstimmar, då det egentligen bara var skrovet och framdrivningsmaskineriet, som fanns kvar från det ursprungliga fartyget.

Efter ombyggnaden tillfördes *Visby* och *Sundsvall* till Västkustens marindistrikt, där de låg till utrangeringen den 1 juli 1982.

Egentligen har varje fartyg inom marinen en intressant historia och för den inbitne marinhistoriken kan påspädning av fartygsdetaljer ge någonting utöver, vad som övrigt är gängse för en viss fartygstyp.

Det kan tyckas märkligt, att vid krigstillstånd finns det pengar till allting, men i kristider finns det inte pengar till någonting. Så här i efterhand kan vi hålla minnet av jagaren *Visby* i helgd. Hon gav arbete åt många.

Namnet *Visby* återkommer som bekant som typbeskrivning för de fem korvetterna i kompositmaterial. Dessa fartyg utgör i dag ryggraden i för vår flotta.

Olle Melin

11 *Visby*

Fartyg med namnet Karlskrona

Fartygsnamn fascinerar. Bland våra örlogsfartyg, från Gustav Vasas flotta, fram till dagens ubåtsbygge, finns ett otal namn, där fartygsnamnen kan vara serier inom ett visst område men också enskilda namn vid ett speciellt tillfälle. Några exempel på namn i serie är ju Chapmans serie om linjeskepp och fregatter, där de tio linjeskeppen fick namn efter manliga dygder och de tio fregatterna efter grekiska gudinnor, där vissa av ”dygderna” kom att återanvändas av några av våra pansarskepp.

Från vår egen tid kan nämnas patrullbåtarna (16 st) med namn ur en nordiska asatron, torpedbåtarna i Plejad- och Norrköpingsserien med namn efter stjärnbilder respektive svenska kuststäder. Ubåtarna har i regel getts namn efter fiskar, valar och sälar men i vår tid har svenska landskap legat till grund för namnet. Så är ju också fallet med de under byggnad varande ubåtarna av Blekinge-klass.

Ett annat sätt att namnge fartyg är att återanvända tidigare namn. Ett exempel på detta är namnet Karlskrona (i olika stavningar), där inte mindre än sex fartyg byggda på Örlogsvarvet/Karlskronavarvet fått detta namn.

De sex fartygen är

Skeppet *Carlskrona*, nybygge nr 4, sjösatt 1696
Galären *Carls Crona*, nybygge nr 89, sjösatt 1749
Huckerten *Carlskrona*, nybygge nr 101, sjösatt 1754
Korvetten *Carlskrona*, nybygge nr 217, sjösatt 1841
Stadsjagaren *Karlskrona*, nybygge nr 306, sjösatt 1939
Minfartyget *Carlskrona*, nybygge nr 390, sjösatt 1980

Dey finns ingen bild på Örlogsskeppet *Carls Crona*, men hon var samtida med det holländska kanonskeppet *De Zeven Provinciën* (Den sjunde provinsen)

Skeppet byggdes för en långlivslängd innehållande såväl underhåll som modernisering. Virket var så gott som uteslutande av ek, som först hade torkat på rot och sedan legat ett par år i hokk, innan eken slutligen fått torka.

Skeppet *Carlskrona*

Skeppet *Carlskrona* blev det första fartyget, som byggdes på Örlogsvarvet på Trossö och Lindholmen efter flyttningen från Vämö 1684. Hennes dimensioner var; längd 45,4 meter, bredd 10,3 meter och djupgående 5,3 meter. Hon byggdes av skeppsbyggmästare Robert Turner och stod färdigt 1686.

Skeppet byggdes för

Hon var bestyckad med 76 kanoner och hade en besättning om 480 man.

År 1694 bytte hon namn till *Giöta* och samtidigt fick skeppet Hedvig Sofia byta namn till *Carlskrona*.

Åren 1699, 1700 och 1710 deltog fartyget i årets flotta. År 1715 deltog skeppet i slaget vid Rügen den 28 juli och 1716 genomfördes en större översyn samt köllhalning.

År 1739 genomfördes en omfattande reparation.

År 1741 låg fartyg rustat i Karlskrona över sommaren och i början av september lämnade hon Karlskrona med destination Finska viken. Hon återvände till Karlskrona hösten 1742.

Efter att ha legat upplagd ett antal år rustades hon 1762 som ett av 19 fartyg för att transportera hem trupper från Pommern. Hon var det äldsta av de 19 fartygen.

År 1768 är skeppet upptaget i årets skeppslista och har då degraderats från 1.klassens skepp till 3.

Skeppet slopades 1774 och 1779 såldes fartyget till Stockholm för 772 riksdaler.

Galären *Carls Crona*

I Modellsalsbyggnaden vid Marinbasen i Karlskrona hänger en vapensköld, vilken prydde akterspegeln på galären *Carls Crona*. Galären var en av de 42 galärer, som byggdes 1749 efter fransk förebild. 13 större galärer med 22 par åror och 19 något mindre med 20 par åror byggdes. Till utseendet var de lika. De större krävde en besättning på 315 man och de mindre 295. En samtida galärmodell finns på Marinmuseum och har antagligen använts som åskådningsobjekt under byggnationen.

Åren 1749 – 1757 var galären stationerad i Karlskrona och utnyttjades i huvudsak för trupptransport till Pommern. Åren 1758 och 1759 var galären stationerad i Stralsund och deltog den 10 september 1759 i slaget vid Frichefs Haf. Svenskarna vann en stor seger över en preussisk sjöstyrka. *Carls Crona* skadades och kunde inte segla.

Galärmodell från 1749 ritad av galärbyggmästare Johan Acrell (1713 – 1790)

Vapenskölden till galären *Carls Crona* pryder sin plats i Modellsalsbyggnaden vid Marinbasen i Karlskrona.

Foto Marinbasen

År 1768 förflyttades galären till Stockholm.

Efter 1749 byggdes inga fler galärer. De ansågs alltför personalkrävande och bräckliga, men användes ändå så sent som i april 1813 för överskeppningen av trupper från Karlskrona till Tyskland.

Galären *Carls Crona* avfördes ur skeppslistan 1780.

Huckerten *Carlskrona*

Det finns inte mycket skrivet om huckerten *Carlskrona*, varvets nybygge nummer 101 från 1754

En huckert är en benämning på ett i Skandinavien och Holland förr brukligt,

flatbottnat, rundgattat lastfartyg (lastdragare) med två (någon gång tre) master, i allmänhet tacklat antingen som galeas, med stormasten stående midskepps, eller med en mast midskepps och en mindre mast längst akterut. Huckerten hade stormasten midskepps, med tre råsegel och en mesanmast, men ingen fockmast. I Syd-europa riggades huckerten i regel med latinsegel. Huckerten kunde lätt apteras till Bombkits.

Huckerten användes främst som lastdragare, en allmän term för underhålls- och transportfartyg. Fartyget hade inga kanoner och skroven var ganska lika, oavsett var de var byggda.

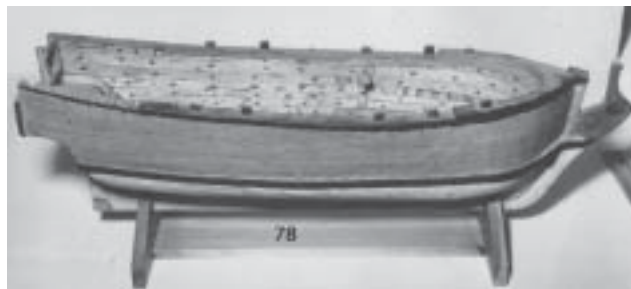
Vid örlogsvarvet i Karlskrona från 1600-talets slut till och med mitten av 1700-talet ett antal lastdragare, varav tre klassats som huckertar. Till detta kom ett tiotal s.k. bomkitsar, som kunde ha varit byggda med samma skrov som huckertar.

Det finns väldigt få uppgifter om huckerten *Carlskrona*. Den enda uppgift, jag kunnat finna, är ett utdrag ur Post och Inrikes tidningar från den 1 maj 1761. Här skrivs:

Den 1 Maji: Utgångne; lieuenanten Samuel Orre med Crono-Huckerten *Carlskrona* till Calmar.

Huckert. Marinmusei fotoarkiv

Modell av lastdragare. Marinmusei fotoarkiv

Korvetten *Carlskrona*

Korvetten *Carlskrona* var det fjärde fartyget av Örlogsvarvets nybyggen, som fick sin hemorts namn. Hon var också det näst sista fartyget, som byggdes i Vasaskjul på Lindholmen.

I den svenska flottans historia är korvetten mest ihågkommen för förlisningen i Floridasundet den 30 april 1846, en förlisning som är flottans svåraste olycka i fredstid.

Konstruktör var dåvarande chefen för Konstruktionsdepartementen Joh. Arv. af Borneman och ritningarna för fartyget är undertecknade den 7 mars 1829. af Borneman är mest känd som konstruktör av de stora linjeskepp, som skulle ersätta skeppen från af Chapman som ledare av den svenska flottan.

Den 12 april 1837 restes stävarna till korvetten och den 20 september samma år fick hon namnet *Carlskrona*. Hon sjösattes den 13 augusti 1841, varefter fartyget lades i Polhemsdockan för utrustningsarbeten. Söndagen den 17 oktober 1841 gick korvetten till segels på sin jungfruexpedition. Seglingen gick till Medelhavet, där fartyget skulle överlämna de årliga tributen till Sultanen av Marocko och på så sätt garantera svenska fartygs säkerhet mot angrepp från de så kallade barbareskstaterna.

En andra resa till Medelhavet i samma ärende ägde rum 1844 – 1845 och från denna resa återvände korvetten till hemmahamnen Karlskrona den 18 juli 1845.

Två dagar före hemkomsten befalldes på generalorder, att fartyget omedelbart efter hemkomsten skulle rustas för en ny expedition för ”handelns skyddande och

Modell av korvetten *Carlskrona* i Amiralitetsskyrkan i Karlskrona. Foto Olle Melin

unga officerares exercis”. Rutten skulle gå till såväl Syd- som Nordamerika och en av uppgifterna var att överföra förnödenheter till den svenska kolonien Sankt Barthélemy i Västindien.

Denna resa startade illa. Den 7 augusti inträffade en olycka på redan utanför örlogshamnen i samband med hemtagning av ankare, varvid en man drunknade och en avmönstrades p.g.a. de skador, han råkat ut för. Redan dagen efter skedde olycka nummer två, när fartyget under segling fick grundkänning på Pepparkullen norr om Kungsholmen. Man tog sig dock loss av egen kraft.

Rutten

I Europa gjorde korvetten uppehåll i Köpenhamn, Brest, Tanger och Gibraltar.

Färden gick vidare till Teneriffa och därifrån över ekvatorn till Montevideo, varefter fartyget gjorde ett långt uppehåll i Argentina för att därefter återvända till Montevideo.

Färden gick vidare till Rio de Janeiro och därifrån upp till Västindien och Sankt Barthélemy och där ankrade man den 2 mars 1846.

Den 2 april lättade man från Sankt Barthélemy och den 3 april var man framme i St Croix, varefter färden gick vidare till Havanna på Kuba.

Avseglingen från Havanna. Förlisningen

Torsdagen den 30 april 1846 kl 0630 kallades alle man på däck, ankaret lättades och seglen sattes, varefter korvetten anträdde den långa resan hem. Den fick emellertid ett abrupt slut.

Första timmarna på resan gick utan anmärkning med vackert väder. Man passade på att göra rent på trossboten, samtidigt som vakten på däck tvättade linnekläder.

När chefen strax före fyra glas kom upp på däck, hade han nyss tagit observationer på instrumenten och det syntes tydligt på lugnet i hans ansikte, att utslaget varit gott. Något tecken eller varning, att en orkanby var på väg att bryta ut, fanns inte. Klockan 6 e.m. kallades alle man på däck och det vanliga s.k. nattrevet togs in. Luften var inte så hotande. Plötsligt hördes ett underligt dån i luften. Order gavs omgående om seglens bärgande. Under utförandet av befallningen föll över korvetten den mest förfärande orkanby, som inom några sekunder gav fartyget en våldsam överhalning, så att ingen kunde hålla sin plats. Vattnet på läsidan forsade in om styrbord och inom loppet av två minuter gick fartyget till botten.

114 av korvettens 131 man starka besättning följde fartyget i djupet och 17 räddades. Dessa drev omkring på havet fram till den 3 maj, då de cirka kl 1000 på förmiddagen räddades av den tyska barkskeppet Swan destinerat till Philadelphia. En av de överlevande var sekonden, kaptenlöjtnant Tersmeden, som ombord på Swan undertecknade sjöförklaringen, som anlände till Sjöförsvarets kommandoexpedition den 8 juni 1846.

Den 11 maj anlände de skeppsbrutna till Philadelphia och den 18 for man med tåg till New York för att den 24

maj ombord på den svenska briggen Superb företa resan till Sverige. Den 30 juni ankom de överlevande till Göteborg, varifrån man landvägen avreste till Karlskrona, dit man ankom den 6 juli 1846.

Stadsjagaren Karlskrona

Efter omfattande utredningar beviljade 1924 års riksdag medel till nybyggnad av två jagare. Dessa fick namnen *Ehrensöld* och *Nordenskjöld*. Med dessa fartyg togs ett stort och betydelsefullt steg. De var båda i klass med dåtida omvärlds senaste jagartyper. Fartygen var på cirka 1000 ton, gjorde 35 knops fart och hade en bestyckning av tre 12 cm kanoner och sex 53 cm torpedtuber.

Redan innan ”Sköld-jagarna” var klara, föreslog sakkunniga, att en fortsättning skulle ske. Medel till två nya jagare beviljades av 1927 års riksdag och dessa fick namnen *Klas Horn* och *Klas Uggle*, det sistnämnda byggt vid Örlogsvarvet i Karlskrona som nybygge nr 298.

Medel till ytterligare två jagare av samma typ beviljades av 1933 års riksdag. Fartygen fick namn efter städer och detta avsåg att ge fartygen en slags ”hemmahamn” och ge anknytning till dess befolkning. Härmed hade begreppet stadsjagare lanserats. Fartygstypen utvecklades vid Götaverken i Göteborg, som också fick uppdraget att bygga det första fartyget, som fick namnet *Göteborg* (5). Fartyg nummer två i serien, *Stockholm* (6), byggdes på Örlogsvarvet i Karlskrona som nybygge nummer 303. År 1936 beviljades medel för ytterligare två systerfartyg, *Malmö* (7) och *Karlskrona* (8). När andra världskriget bröt ut 1939 beställdes ytterligare två fartyg, *Gävle* (9) och *Norrköping* (10).

Under andra världskriget skedde en kraftig förstärkning av landets försvar. Flottan tillfördes en mängd fartyg av olika slag. Jagarna hade visat sig mycket användbara för de mest skiftande uppgifter. Detta innebar, att 1941 års urtima riksdag beviljade medel till ytterligare fyra stadsjagare av en modifierad typ. De beställdes redan samma år. Skrovet förlängdes och kryssaraktern ersattes med en spegelakter, som bl.a. gav ökad bärighet

Stadsjagaren Karlskrona sjösätts den 19 juni 1939 vid Stora verkstadsbyggnaden på Örlogsvarvet i Karlskrona. Marinmusei fotoarkiv. Foto Örlogsvarvet Karlskrona

akteröver. Fartygen fick namnen *Visby* (11), *Sundsvall* (12), *Hälsingborg* (13) och *Kalmar* (14).

Stadsjagarna var en av de vackraste, skeppstekniskt mest lyckade och samtidigt problemfriaste fartygstyperna i svenska flottan.

Stadsjagaren nr 8, Karlskrona. Arkivbild

Jagaren Karlskrona

Jagaren *Karlskrona*, nybygge nr 306, stapelsattes på stora stapelbädden i Nya verkstadsbyggnaden 1938 och sjösattes den 19 juni 1939 och efter provturer levererades hon till flottan den 12 september 1940 och sattes omgående in i den s.k. neutralitetsvakten.

Fartygsdata

Längd över allt	94,6 meter
Bredd	9,0 meter
Djupgående	2,6 meter
Deplacement, max	1240 ton, standard 1140 ton
Besättning	130 man
Maskineri	de Laval vx turbiner
Ångpannor	3-Penhoët, oljeeldade
Effekt	32 000 AHK
Fart	39 knop

Jagaren *Karlskrona* ombyggdes 1951 och 1962 – 1963, den sista gången till fregatt.

Besättningen

Manskapsförläggningen låg i två plan under backen, medan befälsinredningar fanns både i akterskeppet och under bryggkomplexet. Besättningen fördelades på sex officerare, varav en kapten som fartygschef, 19 underofficerare, där maskin- och elektrocheferna hade förvaltares grad samt 119 underbefäl och meniga inklusive ett tiotal högbåtsmän. Inalles blev detta 144 man, d.v.s. något fler än den ursprungliga besättningsnumerären.

De första åren

Jagarens första år i flottans tjänst präglades av neutralitetsvakt och konvojtjänst.

Strax efter det att Tyskland angripit Sovjetunionen 1941, beordrades jagarna *Karlskrona* och *Stockholm* att lägga ut en minering utanför Gräsgård vid Ölands södra del. Tre tyska örlogsfartyg, hjälpminkryssarna *Tannen-*

berg, *Preussen* och *Hansastadt Danzig*, nonchalerade varningarna från den svenska minsveparen *Sandön* och gick med full fart in i mineringen. Alla sprängdes och gick till botten på mycket kort tid.

En annan händelse under andra världskriget inträffade den 21 juli 1942, där jagaren *Nordenskjöld* ledde en nordgående konvoj om elva fartyg. *Karlskrona* jämte vedettbåten *Kaparen* var med som eskortfartyg. Ett flygplan av typ S 5C Hansa skötte bevakningen från luften. Sveaångaren *Bele* var ledarfartyg bland handelsfartygen. *Nordenskjöld* befann sig cirka 60 grader på styrbords bog och cirka 2 000 meter från *Bele*. När konvojen befann sig cirka fyra distansminuter söder om Kungsgrund, började plötsligt flygplanet cirkulera kring en punkt mellan *Nordenskjöld* och *Bele*. Flygplanet fällde en bomb och vid vattenuppkastet syntes ett periskop med spikrak kurs mot *Bele*. Ett torpedanfall var tydligen igångsatt och möttes med totalt cirka 40 sjunkbomber. *Karlskrona* lade dessutom ut dimma för att skydda konvojen. Ubåten bedömdes som sänkt, varefter *Nordenskjöld* och *Kaparen* fortsatte norrut med konvojen. *Karlskrona* låg kvar för att bevaka platsen. Luftbubblor och en oljefläck observerades, varför ytterligare sjunkbomber fälldes. *Karlskronas* ekolod gav utslag på platsen för ubåtens förmodade läge.

Första stora ombyggnaden

År 1951 skedde den första stora ombyggnaden av jagaren. Radar tillfördes liksom modernt luftvärn. För att ge ökad stabilitet breddades fartyget till 9,7 meter.

Andra ombyggnaden

Av flottans på 1950-talet befintliga jagare ombyggdes de äldsta till fregatter. Redan 1961 fick *Karlskrona* beteckningen F 79.

Fartygets farväl

Fregatten *Karlskrona* utrangerades den 1 juli 1974, varefter fartyget slutade som måltavla vid artilleriskjutningar för att sedan skrotas. Men innan detta fick de arbetare, som byggt henne 1939 göra ett besök ombord, när hon låg vid Mobiliseringskajen i Karlskrona. Det blev en både högtidlig och uppskattad stund med minnen och fotograferingar.

Hennes efterföljare och sjätte fartyget med samma namn blev minfartyget *Carlskrona*.

Minfartyget Carlskrona

Minfartyget *HMS Carlskrona* var det hittills största stridsfartyg, som byggts på Karlskronavarvet. Förutom att fungera som minfartyg konstruerades fartyget för att även kunna användas som flottans långresefartyg. Hon sjösattes den 28 maj 1980 i närvaro av kung Carl XVI Gustaf och den 19 mars 1982 levererades fartyget till marinen. Det är som långresefartyg fartyget har blivit känt.

Fartygsdata

Längd 105,7 meter
Bredd 15,2 meter
Djupgående 4,0 meter
Displacement 3 150 ton
Fart 20 knop
Besättning 162 personer

HMS Carlskrona gjorde 22 långresor, varav fyra världsomseglingar, som en del av utbildningen av sjöofficerare och som representant för svenskt näringsliv. De första 20 åren tillryggalagde fartyget över en halv miljon distansminuter.

Åren 2001 - 2002 genomgick fartyget en halvtidsmodernisering med omfattande översyner och förändringar. Kostnaderna för de omfattande arbetena uppgick till cirka 200 miljoner kronor och översynen innebar, att fartyget kunde var operativt fram till 2020. År 2006 var det slut med långresorna och fartyget lades i malpåse (materielberedskap).

År 2009 byggdes HMS Carlskrona om till stabs- och ledningsfartyg och fartygsnumret ändrades från M 04 till P 04.

Den 14 april 2010 påbörjades insatsen ME 02, där Carlskrona fungerade som ledningsfartyg för EU insats Operation Atalanta, en insats som hade syftet att bekämpa pirater i Adenviken. Fartyget avgick från Karlskrona den 13 mars och återkom till örlogshamnen den 5 december. År 2013. År 2013 gjorde fartyget en ny insats i de pirathärjade vattnen utanför Somalia.

Fartyget genomgick en ny livstidsförlängning år 2017.

När detta skrivs fungerar HMS Carlskrona som stödfartyg för 3.sjöstridsflottiljen. Då har hon fungerat som ett dugligt skepp och en god företrädare för svenskt skeppsbyggeri i 40 år.

Hur länge fartyget kommer att vara kvar i den marina organisationen är idag oklart. 40 års tjänstgöring sätter sina spår och vissa av systemen ombord börjar bli till åren.

Lastning för uppdrag i Adenviken. Foto Olle Melin

Avresekorum i Kungl Amiralitetskyrkan 2009. Längst till höger fartygschefen Håkan Nilsson. Foto Håkan Jönsson

Minfartyget M 04 Carlskrona. Foto Karlskronavarvet

Det förlorade men återfunna linjeskeppet

Den 20 augusti 1781 förliser linjeskeppet *Prinsessan Sophia Albertina* utanför den nederländska kusten. Skeppet återfinns år 2000 och lagom till Marinen 500 år får Marinmuseum ta emot ett antal föremål från vraket och detta utmynnar i en utställning om fartyget, förlisningen, återupptäckten m.m.

Under mitten av 1700-talet vill flottan förändra, hur fartygen ser ut och olika standard för fartygens konstruktion tas fram. Skeppsbyggmästaren Gilbert Sheldon bygger fyra fartyg i samma serie i ny standard, *Prins Gustav* och *Drottning Sophia Magdalena* med 100 kanoner och *Prins Karl* och *Prinsessan Sophia Albertina* med 60 kanoner.

Skeppen byggdes på Örlogsvärfet i Karlskrona enligt följande;

Prins Gustaf 1758, nummer 106

Prins Karl 1758, nummer 107

Prinsessan Sophia Albertina 1764, nummer 109

Drottning Sophia Magdalena 1774, nummer 113

Prinsessan Sophia Albertina är Gustav III enda syster och hon är 11 år, när linjeskeppet, som bär hennes namn, sjösätts. Hon växte upp i Stockholm och var lika välutbil-

dad som sina bröder, men hon fick aldrig delta aktivt i det politiska livet.

Sommaren 1774 anländer prinsessan Hedvig Elisabeth Charlotta till Stockholm för att gifta sig med hertig Karl, bror till Gustav III. Till Stockholm seglar hon från Wismar på en åtta dagars resa med skeppet *Prinsessan Sophia Albertina*.

Hedvig Elisabeth Charlotta blir senare drottning och skriver dagbok, som gett oss en ovärderlig inblick i tidens maktkorridorer och hovliv.

Skeppsbyggmästare Gilbert Sheldon

Militär eskort

Frihetskriget i Nordamerika (1775 – 1783) leder till otrygghet för handelsfartygen på haven. Brittiska kapare ger sig på både franska och neutrala länders fartyg och svenska fartyg riskerar att bli kapade. En överenskomst träffas, om att neutrala länder ska eskortera handelskonvojerna med örlogsfartyg. Linjeskeppet *Prinsessan Sophia Albertina* deltar i sådana resor 1779, 1780 och 1781.

Expeditionen 1781

Konteramiral Carl Gustaf Grubbe får i uppgift att genomföra en expedition för att skydda svensk handel. Med tio linjeskepp och två fregatter seglar han med styrkan till Nordsjön. Linjeskepp avdelas från avdelningen för skydd av olika konvojer från Öresund till Medelhavet. Linjeskeppet *Sophia Albertina* är ett av dem.

Skeppet ska sommaren 1781 segla till norra Spanien och sedan tillbaka, detta för att skydda handelsfartyg på väg till Sverige. Men resan börjar i olycka och slutar i katastrof. Det blir skeppets och nästan alla i besättningens sista uppdrag. Fartyget rustas och görs klart för resan i Karlskrona

Elden är lös

Vid kungens inspektion av expeditionen i Karlskrona bryter plötsligt elden lös ombord på linjeskeppet. En gnista från en av salutkanonerna sprider sig och riskerar nå krutet ombord. Panik bryter ut i besättningen, många skadas och elva besättningsmän drunknar efter att ha kastat sig överbord. Elden släcks och skeppet kan repareras på några få dagar.

Skörbjugg och ruttet vatten

Sjukdomen skörbjugg, som beror på vitaminbrist, drabbade expeditionen i augusti 1781. Läget är så allvarligt, att ett tillfälligt sjukhus inrättas i land på norska kusten. 326 besättningsmän behandlas med en speciell diet och de allra svårast drabbade får citroner till mellanmål. Orsaken är maten, dåliga kläder, regnväder och ruttet vatten.

Expeditionen 1781

Förlisningen

Den 19 augusti 1781 befinner sig linjeskeppet *Prinsessan Sofia Albertina* på kurs norrut från Engelska kanalen. Plötsligt sveps fartygen in i en tät dimma och fartygen skingras i den starka vinden. Skeppet klarar den stormiga natten.

Följande kväll, den 20 augusti vid sjutiden, siktas ett ljus. Är det en lanterna från ett annat fartyg?

Kurs sätts mot ljuset, men snart blir det grundare och grundare. vad man ser, är sannolikt en fyr vid holländska kusten, som de går mot.

På natten slår plötsligt skeppet i botten och desperat försöker besättningen rädda fartyget.

”Kapa masterna” beordrar ett befäl i hopp om att lyfta fartyget men förgäves. Den kraftiga sjön trycker upp skrovet på grundet. Snart ligger skeppets ena sida under vatten. Besättningen räddar sig till andra sidan, men efter en stund börjar skeppet brytas i bitar.

Någon gång mellan klockan två och tre på morgonen den 21 augusti försvinner *Prinsessan Sofia Albertina* i djupet.

Undsättningen

Ett fåtal besättningsmän lyckas ta sig upp på vrakspillror. Följande dag plockar tre holländska örlogsfartyg 31 man ur besättningen.

De överlevande är 19 båtsmän, tre soldater, fem volontärer, två korpraler, en högbåtsman och en lärstyrman. De lämnar sina vittnesmål, men eftersom inget befäl har överlevt, har aldrig orsaken till katastrofen blivit fastställd.

Nyheten sprider sig

Nyheten om förlisningen når övriga expeditionen via några handelsfartyg. Fregatten *Jarramas* seglar till den holländska kusten för att föra hem de överlevande.

Nyheten når Karlskrona i slutet av augusti och gör ett djupt intryck på stadens befolkning. Flera av änorna och deras barn får årligt bidrag från Amiralitetskrigsmannakassan.

Dykning vid Texel

Då och då har fiskare fått upp delar i sina redskap. När en dykare hittar skeppet är det ingen, som minns olyckan eller kan säga, vilket skepp det är.

År 1989 upptäcker amatördykare ett vrak utanför Texel i Nederländerna. De rapporterar fyndet och tillvaratar en kanon, men vet inte, vilket skepp det handlade om.

År 2002 görs ännu en dykning och då hittas en skeppsklocka. Skeppsklockan bär på inskriptionen: G:MEIJER FHC:HOLM:1738. Det är en svensk skeppsklocka. Kan den vara från vraket efter *Prinsessan Sophia Albertina*?

Bland annat fyndet av svenska kanoner och mätning av träets årsringar, visar, att timret fälldes någon gång runt 1750. Skeppet är med största sannolikhet *Prinsess-*

san *Sophia Albertina* och hon blir liggande på botten innan upptäckten i 215 år.

Vem äger ett vrak?

Ett fartyg som detta kan röra sig över världens alla hav. Om det sjunker, är det inte säkert, att det befinner sig i sitt hemland. Internationella regler säger, att när ett örlogsfartyg går under, så tillhör det alltid landet, det kommer ifrån, oavsett var det sjunker.

En ovanlig förfrågan

År 2020 kontaktas Marinmuseum av den svenska ambassaden i Nederländerna. De frågar, om museet vill överta skeppsklockan från vraket efter *Prinsessan Sophia Albertina*. Man undersöker möjligheten att överlämna alla fynden från vraket, eftersom det är ett svenskt örlogsfartyg.

År 2022, lagom till Marinen 500 år, anländer föremålen till Marinmuseum.

Unika föremål

Samlingen av föremål består bland annat av muskötkulor, ballastjärn, spännen och en hel del keramikfragment.

En udda utställning

Historien om *Prinsessan Sophia Albertina* har blivit en mycket sevärd och intressant utställning producerad av museets föremålschef Johan Löfgren.

Textunderlag från Marinmuseum,
redigerat av Olle Melin

Johan Löfgren

Besättningslista Linjeskeppet

Prinsessan Sophia Albertina

Fartygschefer	1	Timmermän	3
Kaptener	2	Segelsömmare	1
Löjtnanter	3	Volontärer	61
Fänrikar	3	Kofferdibåtsmän	18
Kadetter	1	Indelnings- och	
Skrivare	1	roteringsbåtsmän	219
Fältskär	3	Skeppsgossar	6
Överstyrman	1	Officersdrängar	6
Medelstyrman	3	Från Kalmar regemente	31
Lärstyrman	1		
Konstaplar	4		
Arklmästare	6		
Överskeppare	1		
Underskeppare	2		
Högbåtsmän	3		
Summa	425		

Exempel på besättningsman

Påhl Håkansson är båtsman i Humlamåla på båtsmanstorp nr 25, där han bor med sin fru, Sissa Månsdotter och barn. Påhl är en av 425 besättningsmän på *Prinsessan Sophia Albertina* och han dör den 11 augusti 1781 i Haaks Holland, där skeppet sjunker.

Så här skrev Carl Tersmeden i sina memoarer
”Sophia Albertina har (...) genom en hiskelig storm stött på holländska vällen och andra dagen alldeles af stormen sönderslagits.)
Ur Carl Tersmedens memoarer

Så här skrev Carlskrona Weckoblad om olyckan
”Den sorgliga Händelsen har väckt stor Förstämning i Carlskrona, synnerligen bland de Familjer Hvilka hafva mist någon nära Anhörig.”
Carlskrona Weckoblad

Muskötulor

Udda föremål

Modell av linjeskeppet

Keramiskkrävor

Foto Ulla Melin

Nye redaktören - vem är han?

Jag heter Ingmar Elofsson och kommer att efterträda Olle Melin som redaktör för vår tidskrift från nr 1 - 2023. Jag arbetar för att jag tillsammans med er läsare även fortsättningsvis kommer att få en lika läsvärd och efterfrågad tidskrift som tidigare. Jag har varit medskribent och fotograf i många av Olles olika tidskrifter och bokprojekt genom säkert tre decennier.

Jag har bakgrund i handelsflottan och flottan och tjänstgjort till stor del i minvapnet på minsvepare och minröjningsfartyg och i olika staber. De sista tio åren tjänstgjorde jag som press- och informationschef vid Minkigsflotttiljen och dess efterföljare. En stor del av tiden var med minröjningsoperationerna i Baltikum och den Internationella minröjningsstyrkan. Jag har även tjänstgjort som presschef i olika verksamheter i högkvarteret och var även informations-ansvarig i marinens centrala krisgrupp.

Efter så kallad särskild pension har jag varit upphandlad i Banverket/Trafikverket som samverkansledare och informationsansvarig i olika järnvägsprojekt. Jag har även frilansat som reporter och fotograf för en rad olika special- och dagstidningar och i olika informationsprojekt, producerat filmer och även bl.a. varit biträdande presschef i Friidrottsförbundets GP-tävlingar. Jag har stort intresse för historia och har forskat och har både skrivit egna och medverkat i böcker om järnvägshistoria och även medverkat i olika böcker om minvapnet. Jag har även under några år arbetat som projektutvecklare för olika EU-projekt och då främst inom Europiska havs- och fiskerifonden.

Mina fritidsintressen är förutom sjön och havet, att skriva, läsa, fotografera, hiking och att vara ute i naturen. Jag bor i Karlskrona tillsammans med min hustru och har tre vuxna utflugna barn.

Jag ser, med lite skräckblandad förtjusning fram mot att efterträda Olle som tillsammans med Dag lagt ned ett fantastiskt arbete och utvecklat vår tidskrift under mer än 20 år. Jag tror det har blivit bortåt 90 nummer och flera tusen artiklar genom åren i Flottans Mäns tidskrift. Ett stort tack till er båda och Olle har lovat att han även i framtiden kommer att dela med sig av sitt stora historiska kunnande i tidskriften.

Det finns ett talesätt bland journalister att "Alla har något att berätta, alla har en story", vilket är något att ta fasta på för er läsare.

Mig når ni alltid på mail:

Ingmar.Elofsson@flottansman.se

och tfn 076-800 1600.

Svarar jag inte så bara lämna meddelande eller sms:a, så återkommer jag.

Ingmar Elof

Nya tjänstetecken Marinens Musikkår

Många åhörare till Marinens Musikkår har kanske upptäckt, att musikkåren bär nya tjänstetecken lika dem, som Flottans musikkår bar fram till 1960, då en gemensam försvarsmusikuniform, byggd på Arméns uniform m/60, fastställdes. Trots detta uppträdde dåvarande Marinens musikkår oftast i flottans uniform. När de militära musikkåren 1971 övergick till den civila regionmusiken, kunde man se varierande uniformering, som ibland saknade stöd i reglemente. Ännu värre blev det efter tjänstställningsreformen 1972.

När Marinens musikkår den 1 juli 1993 återgick till marinen, gjordes ett tjänstetecken, som också saknade stöd i reglemente. Nu är ordningen återställd i och med de nya tjänstetecknen.

Utgångspunkten för systemet emanerar från den 1 oktober 1884 och sträckte sig i ett första steg till och med den 31 december 1918. Då fanns det två underofficersgrader, underofficer av 1. graden och underofficer av 2. graden. Till detta kom underofficerskorpraler, korpraler och 1 - 3. klass sjömän samt musikelever.

Titelmässigt var underofficerskåren organiserad på fyra avdelningar

- Däcksavdelningen (artillerister, minörer, signalister m.fl.)
- Maskinavdelningen (maskinister)
- Hantverksavdelningen (från början vapensmeder och timmermän och utökades efterhand, som ny teknik infördes)
- Ekonomiavdelningen (intendenturunderofficerare, sjukvårdare och musiker)

Titlar för underofficerare var för däcksavdelningen flaggstyrman och styrman, för maskinavdelningen flaggmaskinist och maskinist, för hantverkare flagg(artilleri)mästare och för ekonomiavdelningens musiker flagg(musik)konstapel.

Till kavajen bar underofficer av 1. graden en guldgalon och en underofficer av 2. graden två vinklar (chevrong-er).

Den 1 januari 1919 tillfördes en ny grad, underofficer av 3. graden. Denna grad fanns endast inom marinen och införandet berodde på, att det fanns ett stort antal underofficerskorpraler, som väntade på befordran. Efter den 31 oktober 1925 utnämndes inga nya underofficerare av 3. graden. Utnämnd personal fick behålla graden, så länge de var kvar i tjänst eller blev befordrade. En underofficer av 3. graden bar kavaj med en chevrong. Samtidigt avskaffades graden underofficerskorpral och ersattes av flaggkorpral. Flaggkorpralerna tillhörde manskapet och bar kavaj och skärmmössa. Från 1942 infördes graden

Marinens Musikkårs nya tjänstetecken. Foto Joakim Berg

förvaltare, dock inte i musikkåren. Här fick man vänta på graden förvaltare till den 1 juli 1962.

Den 1 januari 1950 infördes de gradbeteckningar, som nu återskapats för Marinens Musikkår. En flaggmusikkostapel hade två galoner och en musikkostapel hade en galon, båda med en musiklyra. När förvaltargraden infördes, hade förvaltaren 3 galoner.

Det är därför glädjande, att man nu återinför de gamla musikunderofficerarnas gradbeteckningar. De är ju nu fria att användas och många äldre lyssnare kommer säkert att känna igen sig. Underofficerskåren finns ju inte längre, utan har ersatts av begreppet specialistofficer.

Det, som inte återinförts av det gamla systemet, är manskapsuniformerna. Furirsgarden infördes 1940 och då fick furirerna bär kavaj och skärmmössa, medan korpraler och lägre grader bar bussarong blåkragad skjorta och rundmössa. Den högsta underbefälsgraden, högboatsman, har aldrig förekommit i musikkåren.

Olle Melin

Marinens Musikkårs nya galonering för civilanställd personal

Sergeant	Musiker, producent, orkesterbibliotekarie, scenmästare
Fanjunkare	Flaggtrumslagare Musiker, producent, orkesterbibliotekarie efter befordran
Förvaltare	Ställföreträdande chef. flaggtrumslagare efter befordran
Örlogskapten	Musikdirektör

Sextett på pansarskeppet Sverige omkring 1910. Tre underofficerskorpraler i bakre ledet. Arkivbild

1.majrevelj 1937. Längst fram med ventilbasunen Fridolf Sundgren, underofficer av 3.graden med en chevrong och i täten Joakim "Jocke" Johansson, underofficer av 2.graden med två chevronger. Båda titulerades Musikkonstapel. Arkivbild

Så här skrev Karlskronas dagsversskrivare nummer ett, Sten Ljungcrantz, när Flottans musikkår skulle omuniformeras med arméns uniform m/60.

Om organisationsnämnden, OFM, får som den vill, är en musikkår i blåkrage snart ett minne blott. Kanske våra musicerande sjömansgossar kan fira 100-årsjubileum 1962 genom att byta uniform!

Jau haur blåust baus i moånga åur
o foått medalj o gråua håur
o mounnsåur varje vicka.
I floåttans blåu ounjefoårm
haur jau tatt min poublík me stoårm
o tjusat te vaur flicka.

Nu vill en oårrgarnisajon
klä åu mej allt – utan pardon
o ge mej andra kläder.
De skau vau toåfsar här och där,
jau blir en gråuklädd militär
soåm ej tåul segelvåder.

Arméns syrtut är nog så grann,
men när en sjöyman gåur ilann
skau de vau svaj i byxen!
Jau blåuser här en vild protest;
jau taur en måunad mörk arrest
oåm jau fåur slippa lyxen!
Sten

Marinens Musikkår

I vecka 44 hade vi besök av Nilento Studio, när vi spelade in två operafantasier av Giacomo Puccini. Dessa fantasier tillkom samtida med Puccini med syftet att sprida den fantastiska musiken från de stora operahusen ut till mindre städer med hjälp av blåsorkestern.

Kåren har på olika sätt lyckats lokalisera de ursprungliga arrangemangen och låtit Finn Rosengren instrumentera dessa, så de passar dagens besättning i Marinens Musikkår. Denna vecka var det La Boheme och Tosca, som spelas in. Till våren blir det Turandot och Madame Butterfly.

Vi i Marinens Musikkår med vår dirigent, musikdirektör Alexander Hanson, är oerhört inspirerade att få göra detta projekt. Hoppas ni också ser fram emot det klingande resultatet.

Rep i Sparresalen under Alexander Hanson

Foto Joakim Berg/Försvarmakten

Europas förändrade säkerhetssituation

Efter den ryska annekteringen av Krimhalvön 2014 insåg man i vår del av Europa, att vi inte gick mot fred och avspänning utan mot ett ökande säkerhetshot från främst Ryssland. Inte bara i Sverige ledde det till en parlamentarisk beredning rörande den svenska försvarsförmågan och vad som på kort och lång sikt skulle krävas för att stärka såväl det civila som militära försvaret. I Danmark tillsattes en säkerhetspolitisk analysgrupp ledd av ambassadör Michael Zilmer-Johns och med kvalificerade medlemmar från försvars-, utrikes-, finans-, justitie- samt motsvarigheten till den svenska statsrådsberedningen. Den 3 oktober presenterades gruppens arbete och den blev huvudnyhet i den danska televisionens kvällssändningar.

Dansk sikkerhed og forsvar frem mod 2035. Rapportens titelsida

Den danska nyhetspresentatören visar bild på flottans brist på moderna fartyg.

Statsminister Mette Fredriksen stod med stor auktoritet framför kameran, flankerad av gruppens ordförande och militära experter. Hon förklarade, att Danmarks säkerhet inte varit under större hot sedan det kalla kriget. Det skulle kosta stora pengar att bygga upp det danska försvaret på nytt och Natos tvåprocentsmål skulle inte räcka för att skapa ett trovärdigt försvar fram till 2035, vilket var utredningsgruppens tidshorisont. Speciellt måste pengar satsas på Flottan, som har stora ansvarsområden, inte bara i Östersjön och Nordsjön, utan ock-

så i området runt Färöarna och Grönland, där Ryssland visar ett allt mer aggressivt intresse. Ett stort problem var det åldrande fartygsbeståndet. Av sju större fartyg är fyra äldre än 30 år. I TV-inslaget berättade marinchefen, att dessa gamla fartyg ständigt råkade ut för haverier och tillbringade längre tid på varv, än de kunde vara till sjöss.

Rapporten är indelad i fyra kapitel:

- Kapitel 1:* Den geostrategiska utvecklingen fram till år 2035
- Kapitel 2:* Säkerhetspolitiska hot och utmaningar
- Kapitel 3:* Allierade och partners
- Kapitel 4:* Konsekvenser för Danmark och försvarets uppgifter fram till 2035

I kapitel ett bedöms de kommande årens utveckling för de internationella systemen vad avser maktspridning, stormaktskonkurrens och försvagning av globala institutioner. Vikt läggs vid den europeiska säkerhetsstrukturen efter Rysslands anfall på Ukraina. Man anser att Finlands och Sveriges anslutning till Nato medför en positiv och fundamental ändring av maktbalansen i Östersjöregionen. Natos frontlinje mot Ryssland kommer därmed att förlängas med 1 300 km och i praktiken göra Östersjön till ett Nato-innanhav.

Kartan visar den kommande Natogränsen när Finland och Sverige anslutits.

Kapitel två går på djupet med de säkerhetspolitiska hot och utmaningar, som inte bara Danmark, utan hela västvärlden står inför. De stora hoten anses Ryssland och Kina stå för. Ryssland genom angreppet på Ukraina och landets brott mot ingångna avtal. Kina utgör inte något militärt hot mot Danmark för närvarande. Landet utgör däremot ett omedelbart hot mot Taiwan och det kan få USA att lägga större intresse där än i Europa, vilket skulle medföra större tryck på de europeiska Natoländerna.

Kapitel tre slår fast, att det i den tid vi nu lever med

ökande hot, är viktigare än någonsin sedan det Kalla krigets slut, att Danmark är fast förankrat i Nato och EU. Man anför också, att EU blir ett allt viktigare verktyg för europeisk och global säkerhet. I samma kapitel tar man också upp, att det kommer att krävas en ny arbetsdelning mellan Nato och EU. Man konstaterar också, att Norden för första gången i historien blir militärt allierat och att de övriga nordiska länderna fram till helt nyligen upplevt Danmark som mindre engagerat i det nordiska militära och säkerhetspolitiska samarbetet. Som exempel nämns det nära samarbetet mellan Sverige och Finland/Norge, där Danmark inte deltagit.

Kapitel fyra handlar slutligen om de säkerhetspolitiska konsekvenserna Danmark ställs inför och det danska försvarets uppgifter fram till år 2035. Det kommer att krävas stora resurstillskott till det danska försvaret, men trots det kommer Danmark att få problem med att lösa uppgifter på olika håll. Det finns helt enkelt inte ett befolkningsmässigt underlag för att i fredstid tillföra försvaret tillräckligt många soldater och sjömän. I stället måste varje soldat bli mer effektiv och ges tillgång till det

senaste i teknik och utrustning. Dessutom bör möjligheterna till arbetsfördelning mellan Natoländerna undersökas. Det ses som naturligt, att Sverige och Finland, efter Natointräde, ska avlasta Danmark, när det gäller engagemanget i Baltikum. Danmark skulle då kunna koncentrera sina resurser på ett av de baltiska länderna. Sveriges och Finlands inträde i Nato kommer dessutom att kräva en ny kommandostruktur i regionen och i samband med det bör man också se över de redan existerande multinationella kommando- och styrkefördelningarna.

Analysgruppens rapport är intressant och ger en god blick över, hur danskarna ser på sin roll, nu och fram till 2035. Speciellt för oss, som står med ena benet i Nato, är rapporten intressant, eftersom den pekar ut framtida utmaningar också för oss, när vi blivit medlemmar i organisationen.

Rapporten kan laddas ner från: <https://um.dk/udenrigspolitik/sikkerhedspolitik/den-sikkerhedspolitiske-analysegruppe>

Krister Hansén

Ryska stridskrafter (före anfallet på Ukraina)

Kinesiska stridskrafter.

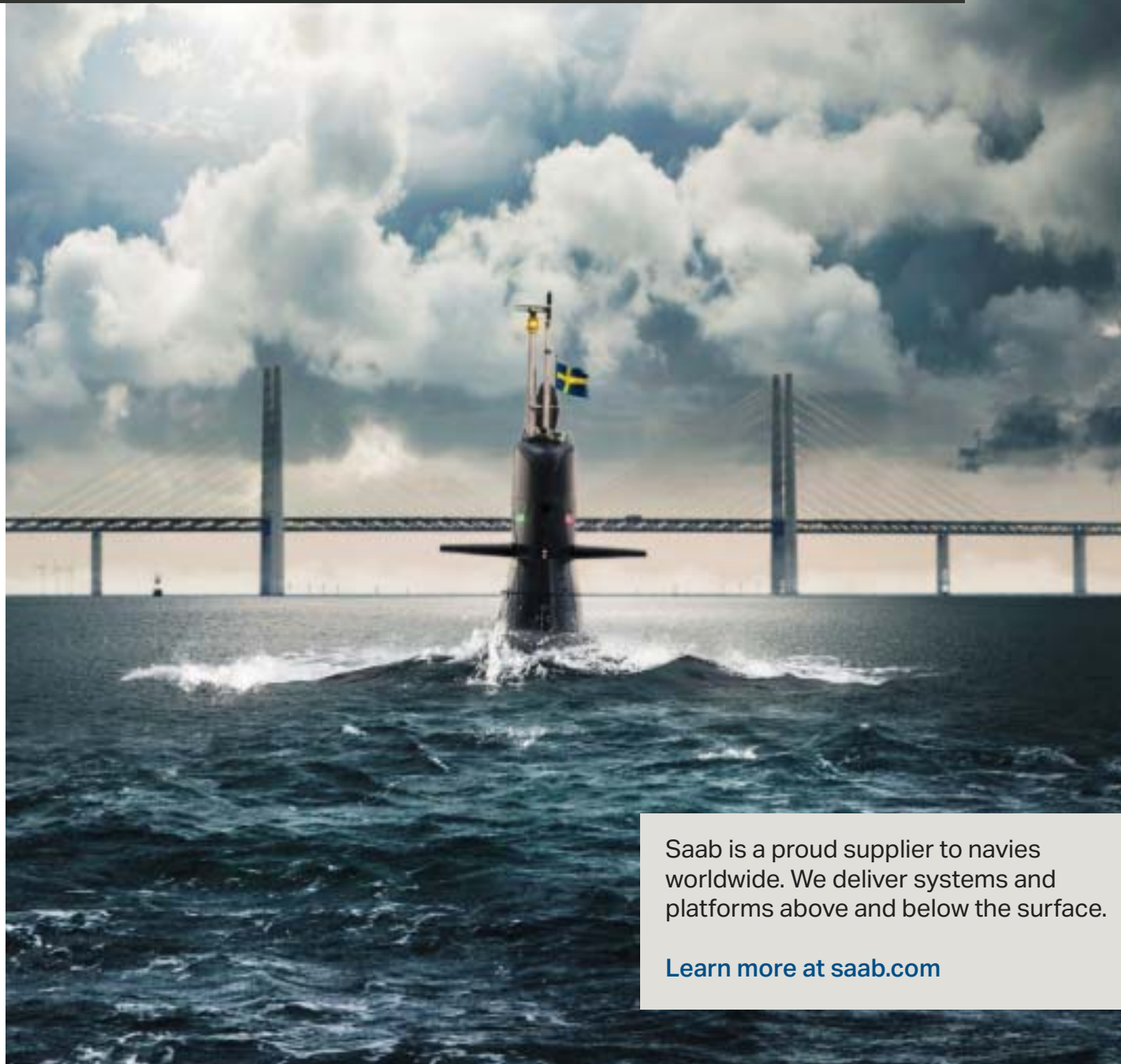

Nordens samlade stridskrafter. Rapporten räknar samman de resurser som finns inom Norden.

Danmarks stridskrafter. Bilen visar status för det danska försvaret i nuläget.

We Provide Technology To Keep the Oceans Open and Free

Saab is a proud supplier to navies worldwide. We deliver systems and platforms above and below the surface.

[Learn more at saab.com](https://www.saab.com)

SAAB

Lokalföreningarna informerar

Region Nord

Härnösand

Efter att Härnösand under två lyckade dagar 20 - 21 maj firade Marinen 500 år, var det den 27 augusti säsongsupptakt för Härnösandsavdelningen Flottans Män. Vi tänkte starta med grillafton för våra medlemmar och respektive. Det visade sig, att dagen innan grillafton hade kocken, som skulle sköta grillningen, brutit ena armen. Det innebar, att all mat, som skulle grillats på plats, fick stekas i kockens storkök. Men det gick alldeles utmärkt det också och vi tror, att alla ändå var nöjda med maten. Cirka 40 anmällda infann sig till starten vid 15-tiden. Närmaste timmen därefter roade sig deltagarna med att mingla med något i glaset, men även njuta av varandras sällskap.

Därefter var det dags för frågesport, där paret Randevåg hade sammanställt kluriga frågor. Efter frågesporten var det dags för buffé, som bestod av stekt kyckling, fläskkarré, bakad potatis, majs och grönsaker. Till detta serverades såser och kryddsmör. Till maten fick deltagarna själva välja dryck, som bestod av läsk, vin och öl.

Efter maten serverades kaffe och lingonkaka och vid en liten ceremoni under kaffet överlämnade Riksförbundet genom Cave Johansson, Ankarmedaljen i guld till vår medlem Curt Andersson för många års förtjänstfullt styrelsearbete inom föreningen.

Kvällen fortsatte sedan under trevliga former, där vi bjöds på musik och sång av Chris Ó Berg, som med sin synt/orgel spelade en repertoar, som verkligen passade oss. Inslaget blev mycket uppskattat.

Fram mot 21-tiden avslutades denna

Kurt Andersson till vänster tar emot Ankarmedaljen av Cave Johansson

trevliga första träff för säsongen. Vi tror, att alla var nöjda och belåtna över att få träffas och umgås med varandra.

Tommy Lindqvist

Gotland

Vi gläds fortfarande över en lyckad jubileumshelg i juli, då vi fick tillfälle att uppleva den "professionella" Marinens ungdomsmusikkår Kronans fantastiska musikrepertoar för att fira såväl Marinen 500 år som vårt eget 80-årsjubileum.

Höstens första möte ägde rum i Marinstugan den 29 september. Inbjudna var våra marina vänner i Gotlands sjövarnsskår och KA 3 kamratförening, då det ursprungliga programmet var ett inledande anförande om "Den framtida marinen" av Marinstabschefen kommendör Fredrik Palmquist följt av den sedvanlig ärtmiddagen med tillbehör. Tyvärr tvingades vi lägga om programmet, då Marinstabschefens anförande fick utgå, då det tidigare på hösten skedde ett byte på posten och nye marinstabschefen, kommendör Håkan Nilsson, bett om att i stället få komma i början på 2023. Det kan kanske

vara ett bättre tillfälle, eftersom då föreligger ÖB militära råd till Regeringen. Vid den kamratliga måltiden, där SVK generalsekretär Staffan Forssell deltog (var på Gotland som elev på SVK-kurs), var stämningen hög och gemytlig. Vi har nog "landets bästa ärtsoppa!!", var det många som framförde till kocken tillika klubbmästaren Olle Håkansson.

En viktig sammankomst genomfördes den 27 oktober med ett samtal mellan medlemmarna kring framtiden för vår förening: VAD VILL VI OCH VAD ÖNSKAR VI - Våra sammankomster med ärtsoppa, hur ofta, våra program/teman, utflykter, träffar med övriga kamratföreningar, försvarsupplysning mm. Vid årsmötet 2023 kommer styrelsen återkoppla till detta samtal.

Vid vår traditionella Jultallrik på Scandic Visbys restaurang Koggen önskar vi er alla

en God Jul och Gott Nytt År med sista versen ur Viktor Rydbergs dikt Tomten (översättning till gutamål av Henry Lindkvist):

Midvinternatis kyld jär hard,
stjännar di snaistrar u löisar.
Mänskar di sivar pa ainsluar gard,
gutt, bad' sorkar u töisar.
Månen han sänkar sin tystä ban,
snåien löisar veitar pa tall u gran,
snåien löisar veitar pa takat.
De jär tomt'n ainsummen som vakar.

Lars Ellebring

**Marinens ungdomsmusikkår
KRONAN
Gotland 2022-07-15--07-17**

Norrköping

Vi har fortsatt att ha träffar på onsdags- och lördagsförmiddagar under hela sommaren och det har kommit 10-15 medlemmar var gång. Vädret har varit med oss, så vi har fått mycket sol i ansiktet. Hösten startade vi tidigt med första styrelsemöte 8 augusti. Den 17 augusti skulle vi ha vårt första må-

nadsmöte, men vår föredragshållare hade motionerat med cykeln och tyvärr så råkade han ut för en olycka. Det blev inget föredrag men vi fick ett bra möte med mycket prat. Söndagen den 3 september hedrades Krigseglarna med en minnesceremoni och kransnedläggning vid Estoniamonumentet. Vi

medverkade med flaggvakt och totalt var vi åtta från FM. Vi får hoppas, att vi lyckas få några fler, som nästa år hedrar de cirka 2000 män och kvinnor, som fick sätta livet till under andra världskriget. Det var cirka 270 svenska fartyg, som försvann i djupet. De, som överlevde och kom hem, fick ett ovän-

tat mottagande. Polisen tog ett antal, för att de inte inställt sig, när de blev inkallade och andra togs för att man inte deklarerat, eller för att man inte hade några papper på, vem man var. Att man seglat utanför spärren, det var betydelselöst. Det tog många år, innan krigssegelarna fick upprättelse. Det finns mycket intressant att läsa på internet i ämnet. Efter minnesceremonin förflyttade vi oss till Seamens Clubs fina lokaler. Där fick vi höra ett mycket bra föredrag om Krigssegelarna och den svinaktiga behandling, som de fick av svenska myndigheter. Därefter bjöds det på kaffe och goda bullar.

Vår damklubb Skeppsdockorna bjöd på höstfest den 9 september. Namnet skeppsdockorna kom nog till, på grund av att vi hade våra första och bästa lokaler i kvarteret Skeppsdockan i norra delen av hamnen, det som nu håller på att bli ett bostadsområde. Det var en mycket bra buffé med efterföljande kaffe och hembakad chokladkaka. Det blev en trevlig kväll med mycket prat och skratt. Flottans Män tackar för en fin kväll och vi ser fram emot flera.

Sedan kom vårt vanliga månadsmöte, där 45 medlemmar mötte upp. Vi fick höra ett intressant föredrag av vår medlem Håkan Beckius, som handlade om vatten och ljud och alla konstigheter, som vi gömmer oss i. Så nu vet de, som gått på ytan lite mera om, varför det är så svårt att leta efter ubåtar, speciellt i Östersjön. Därefter serverades Sjömansbiff, som smakade förträffligt. Det var nog inte mycket sjöman i biffen, men kossan, som fått släppa livet till, var mör och fin. Kaffe och mycket snack följde. Kvällen blev mycket lyckad.

Norrtälje

Hösten startade med en lyckad resa till kamraterna i Karlskrona. Vårt mål var att uppleva gamla minnen från Bataljon Sparre, Trolle eller Ankarstierna och samtidigt besöka Marinmuseet. Höjdpunkten på vår utflykt blev sammanträffanden med kamraterna i Flottans Män Karlskrona. Vi fick delta i deras traditionella grillfest, som genomfördes på Skönstavik. Där bjöds på glada minnen och god mat i strålande väder. Allt kryddades med skönsång på äkta karlskronamål. Med på resan var vår medlem Gilbert Sylwander med stark anknytning till staden och han berättade:

”På 1800-talets början var min farfars fars mormors pappa Gustaf Sheldon 1784 - 1857), verksam i Karlskrona som skeppsbyggare. Paret Gustaf Sheldon och Johanna Petronella Wahrberg fick så småningom en dotter, Jeanette Ipsa Sheldon, som gifte sig med August Rudolf Sylwander 1846 (min

Sista lördagen i september är det kulturnatt i Norrköping. Vi hade vårt vanliga kaffe på förmiddagen. Det var många som fyllde år i anslutning till dagen, så det blev ett födelsedagskalas. Anders Johansson berättade, att när han fyllde fem år, så hade hans morfar tagit med sig honom till Flottan Män och där hade han fått fiska i en fiskdamm. Nu fick han göra om proceduren igen 80 år senare. I påsen fann han en brandbil, ett släckmunstycke och lite andra saker samt förstås godis. De andra jubilarerna fick napp de också. Mats Persson kom prefekt i tid med tårter, så det blev kaffe en gång till.

Tidräkningen är lite ovanlig i Norrköping. Kulturnatten börjar 1300. Vi har under många år haft öppet hus under eftermiddagen. I år hade vi ett 25-tal besökare. Det är riktigt bra, med tanke på, hur avigt till våra lokaler ligger på gamla F13. Vår torped och vår mina är mycket intressanta och föranleder många frågor. Detta, att man kan öva med ett vapen ett antal gånger, imponerar. Vår torped är skjuten 80 gånger enligt torpedjournalen. Det var många, som påpekade, att missiler, raketer, robotar och annat kan man bara använda en gång. Det blir billig träning med torped. Vi bjöd på fika. Vi fick bra reklam och de allra flesta, menade, att det hade varit trevlig och intressant. Många var intresserade av, hur man kan bli medlem i föreningen

Det verkar som om vi bara har fest, men vi har fått rätt bra ordning på lokalerna. Nu återstår bara en stor sak ljuddämpning. Stenhård betong är som en förstärkare.

Vi hade månadsträff den 9 november. Drygt 40 man började med rotmos och

fläsklägg. Efter kaffet så fick vi en föreläsning av Alexander Jelinski, om de stora fartygen i amerikanska marinen, hangarfartygen. Han hade tjänstgjort på hangarfartygen i fyra år. De är för oss ofattbara storlekar med en vikt på 100 000 ton och många hästkrafter krävs för att flytta fartyget framåt i 35 knop. Besättningen är lika stor, som alla, som bor i Åby cirka 5 000, att jämföra med 35 - 40 personer i våra örlogsfartyg En film om, hur man startar och landar var imponerande. Kvällen var mycket lyckad

Till sist skänker vi en tanke till vår kamrat, Gunnar Lönn, som avled den 9 september i år. Han var vår revisor under många år.

Willy

isbelagt Ålands hav och skriver, att han tyckte resan var ganska besvärlig!

I december 1812 erhöll han uppdraget att resa till Göteborg för att i samarbete med Majoren och Riddaren Otto Gustaf Nordenskiöld utröna, om flottan kunde köpa amerikanska fartyg och bygga om dessa till örlogsfartyg. hur det slutade står det inget om! Herrarna förblev vänner livet ut! En liten anekdot är, att jag 165 år senare gifte mig med Louise Nordenskiöld, vars farfars farfar var Otto Gustaf Nordenskiöld (1780 - 1861).”

Det var roligt och tacksamt att få berätta om detta för vännerna i Flottans Män i Norrtälje (och medföljande fruar) inne i Fredrikskyrkan i Karlskrona, säger Gilbert Sylwander

Vi var 14 nöjda flottister och kustartillerister, som efter två dagar anträdde tågresan tillbaka till Norrtälje.

Båtbygge

Besök hos båtbyggarna på Skeppsholmen

Fjorton man från Norrtäljeföreningen bytte ärtsoppan mot en resa till Stockholm. Vi hade fått en inbjudan av Skeppsholmens Folkhögskolas Båt- och Skeppsbyggarkurs. På samma ställe där den kända Briggen byggdes, växer nu en galeas med namnet *Förlig Vind* fram. Originalen hade frakter från Bornholm till Sverige. Förmodligen kommer även denna att hamna på Bornholm. Man har nämligen återställt det ursprungliga och historiska hamnläget.

I vår kommer vi att bli inbjudna till sjösättning. Det brukar tydligen vara ett jippo-betonat äventyr med många gäster, när eleverna ska sjösätta de olika projekt, de åstadkommit under läsåret.

Stockholm

Vad har hänt i Stockholmsföreningen under hösten?

Effekterna efter coronaepidemin klingar av och verksamheten har återgått till det normala. Varje tisdag samlas ett gäng sjöbussar för att dricka eftermiddagskaffe i Örlogshemmet konferensavdelning. Ibland blir det fullt och vid andra tillfällen bara en handfull kaffesugna.

Programverksamheten har också kunnat genomföras enligt plan med aktiviteter både på Örlogshemmet och andra platser. Den 18 augusti ledde till exempel Lennart Bressell en uppskattad historisk vandring på Skeppsholmen. Deltagarna fick holmens och de olika byggnadernas och monumentens historia till livs.

Columbus fyra resor

Jöran Westling berättade ingående om Columbus äventyr. De skulle till Indien från baksidan, hade de tänkt, för att hitta guld. Men de kom till Amerika och döpte som bekant urinnevånarna till indianer. Med brutala metoder försökte de få dessa att ge dem guld. De, som inte klarade kraven, fick händer avhuggna. Den brutalitet, vi ser idag, är inget nytt påfund. Fyra resor blev det mellan 1492 till 1502.

Från första bitsen till målsökande robotar

Den 27 oktober var temat Datorns historia. Ämnet genomlystes med stor kunnighet av Lars Rengby på ett sätt, som säkert fick oss alla att tro, att vi förstod. Det var, när Bill Gates 1981 presenterade den första PC:n,

allt satte fart. Sedan kom Steve Jobs med MacPlus 1984, som satte klorna i nördarna i den grafiska branschen.

Göran Hedberg

Att lära sig slå nyttiga knopar och stek kan också vara användbart. Samlingen ägde rum på fullriggaren *af Chapman* den 23 augusti med Per-Erik Tibblin som läromästare.

Den 3 september åkte vi till Västerås för att delta i årets regionala femkamp. FM-kamraterna i Västerås hade lagt ned ett stort arbete med att få till ett fint arrangemang. Det blev högsta betyg, inte bara beroende på att båda Stockholmslagen placerade sig högt på prislistan. Av någon anledning var det damer, som tog hem momentet att skala så många potatisar som möjligt på tid. Femkampen avslutades med gemensam lunch i en hamnrestaurang. Tack FM-Västerås för detta fina arrangemang.

Tisdagen den 20 september blev det änt-

ligen dags att välkomna författaren Mikael Nyman till Örlogshemmet konferensavdelning. Besöket har varit på gång två gånger tidigare, men då ställts in på grund av coronarestriktionerna. Mikael har skrivit de båda böckerna *Operation Notvarp* (2019) och *Marskalkstaven* (2021) och under sitt föredrag berättade han, att han har skrivit böckerna för att göra människor påmind om de frågor, som vi debatterade i Sverige under kalla kriget på 1980-talet. Läsarna kan därefter göra sina egna kopplingar till nutid och därefter dra ut tanketråden in i framtiden på egen hand.

Idén till boken *Operation Notvarp* fick Mikael för mer än tio år sedan, när han såg att kalla kriget var på väg tillbaka. Förtecknen

Modell av flygvapnets stridsledning på museet i Arboga

var tydliga redan då, menade han. Samtidigt var han nyfiken på ubåtsjakten i Hårsfjärden, som än idag omgärdas av stora dimridåer. Varför hemligstämplar man en händelse i 70 år, samtidigt som man vill ge sken av, att det handlar om sillar och minkar? Det finns ingen logik i det hela och enligt Mikael's uppfattning var Försvarsmakten långt mer framgångsrik, än vad man vill berätta. Man var så pass framgångsrik, att ubåtsjakten i Hårsfjärden till slut blev obehaglig.

Mikael har även skrivit boken *Marskalkstaven*, där samma huvudkaraktärer återkommer. I den nya spänningsromanen fokuserar han på beväpnad militant extremism, liksom på påverkansoperationer från främmande makt. Det var frågor, som var aktuella i Sverige under kalla kriget och som nu åter berör vårt land. Historien tenderar som bekant att återupprepa sig, samtidigt som det ofta sker i nya skepnader, betonade han. Efter det uppskattade föredraget blev det Örjan Sterners tur att ta till orda och med sedvanlig buteljerad gåva avtacka föredragshållaren.

Den 6 oktober fyllde vi tre bilar och satte kurs mot Arboga och det där belägna Robotmuseet. Vår generation sjömän hade inte sett så mycket mera än de sjömålsrobotar, som bestyckade jagarna *Halland* och *Småland*. Det visade sig dock, att det fanns en mängd olika robotar använda av såväl armén, flygvapnet som marinen. Alla modeller och prototyper, som använts – och används – av det svenska försvaret finns utställda. Dessutom fanns ett exemplar av robotarnas "urmoder", den tyska V 1-roboten som under andra världskriget spred död och fasa i England och som vi använde som förlaga för våra första svensktillverkade robotar.

Den största behållningen av besöket fick

vi nog i en uppbyggd kopia av en av flygvapnets stridsledningscentraler. Där berättade Raimo Timofejev om arbetet som flygstridsledare. Det var en verksamhet, som han utfört under hela sitt aktiva yrkesliv. Han berättade, hur det går till att leda en stridsflyg till målet och han visade filmer från radarövervakningen, till exempel hur radarbilden såg ut, när en sovjetisk rote lyfte från Kaliningrad, samtidigt som vi såg hur svensk jakt lyfte från Kallinge och hur de sedan låg parallellt över internationellt vatten. De svenska piloterna fotograferade motståndaren med handkamera och det var ofta inte många hundra meter mellan planen. Ett mycket intressant och givande besök som varmt rekommenderas till FM-föreningar, som finns inom acceptabelt avstånd från Arboga.

Den 13 oktober blev det så dags för föreningens traditionella ärtmiddag i Sjöfartshuset. Som vanligt spisade vi silltallrik, ärtsoppa och pannkakor, allt nerskölt med lämpliga drycker åkompanjerade med sång. Kvällen inleddes dock med en tyst minut för den några dagar tidigare avlidne medlemmen Gustav Taube. Därefter dekorerades några förtjänta medlemmar med de medaljer, de skulle ha fått vid riksårsmötet. Det gällde vår kaplan Carl-Olof Berglund och knopslagarmästaren Per-Erik Tibblin, som båda fick motta FM ankarmedalj i guld, samt Trattenchefen Fredrik Scholander, som mottog ett Hedersankare för sitt skickliga och framgångsrika arbete på Stora Tratten. Efter medaljutdelning och ärtmiddag samlades vi i Sjöfartshusets trevliga salong för kaffe och kanske ytterligare något därtill. Det blev en mycket lyckad kväll i god kamrataranda.

Så blev det den 8 november dags för höst-

tens sista föreläsningskväll i Örlogshemmet och den som stod framför publiken var ingen mindre än Örlogshemmets verkställande direktör, kommandören Bo Rask. Nu skulle han dock inte berätta för oss, hur man driver ett hotell utan om en annan verksamhet han är involverad i, det Kungliga Örlogsmannasällskapet. Bo har varit sällskapets sekreterare, men bekläder numera posten som redaktör för sällskapets publikation, *Tidskrift i Sjöväsendet* och han är därmed väl skickad att berätta om denna kungliga akademi. Nu kan man ju tänka att ämnet är torrt och akademiskt, men med Bo som föreläsare blev det en levande och inblick i den för många av oss okända förkortningen KÖMS. Kungliga Örlogsmannasällskapet stiftades 1771 som ett samfund för officerare i Sveriges flotta, med syftet att "arbeta för marinvetenskapens utveckling" och "därigenom främja fäderneslandets nytta". Sällskapet är därmed en "pigg 250-åring" och en av våra äldsta kungliga akademier, äldre än till exempel den mer kända Svenska Akademien. Örlogsmannasällskapet är dock Sveriges marina akademi och den vill, för att citera Bo, ta på sig expertrollen och informera, om hur svenskt sjöförsvar ser ut idag, vad som behövs, debattera och informera.

Bo berättade sällskapets historia från instiftandet i viceamiral Christoffer Falkengröens bostad i Långa Raden den 15 november 1771 fram till nutid och beskrev de fyra verksamhetsgrenarna, Strategi, operationer och taktik, Personal, utbildning och marinmedicin, Maritim teknik samt Sjöfart och andra verksamhetsområden av betydelse för sällskapets verksamhet. Sällskapet ger ut *Tidskrift i Sjöväsendet* som kommer ut med fem till sex nummer om året och

samtliga nummer sedan år 1836 har digitaliserats och gjorts åtkomliga på sällskapets hemsida.

Sällskapet har också ett magnifikt forskningsbibliotek i Karlskrona. Biblioteket började byggas upp redan under sällskapets första år och påbud gick ut till de "svenska ministrarna", ungefär motsvarande våra nutida försvarsattachéer, att köpa in litteratur i de länder, där de var stationerade. I biblioteket finns 12 000 titlar i cirka 15 000 olika band. Därutöver finns också sjökort, kartor, ritningar och konst.

Inledningsvis hade sällskapet 12 ledamöter. Med åren växte antalet ledamöter och för närvarande finns det 298 ordinarie ledamöter. Man har dock beslutat att "genom naturlig avgång" minska detta antal till 280 ledamöter. Ordinarie ledamot ska vara svensk medborgare. Utländsk medborgare kan kallas till Korresponderande ledamot. Därutöver finns två Förste hedersledamöter (kung Carl XVI Gustav och prins Carl Philip) samt 30 hedersledamöter.

Efter den historiska genomgången kom Bo in på dagens situation med krig i Ukraina och Natos utvidgning till att också komma att omfatta Finland och Sverige. Bo visade kartor på kommande Natogräns och hur Ryssland, som med sitt angrepp på Ukraina, ville motsatsen, nu kommer att inneslutas av Nato. Vid ett eventuellt ryskt angrepp på någon av de baltiska staterna, skulle svenska västkusthamnar och flygfält få stor betydelse, när det gäller att föra in

Bo Rask avtackas av Örjan Sterner

trupp och materiel för försvaret av Baltikum och därmed skulle Västkusten få en större strategisk vikt än vad som varit fallet "före Nato". I Östersjön kan det utvidgade Nato effektivt hindra den ryska Östersjömarinen och rysk handelsjöfart från att passera genom Bälten och Öresund. För att motverka ett sådant scenario skulle Ryssland från exklaven Kaliningrad kunna sätta in missiler, av den typ de nu förfogar över, med räckvidd upp till Stockholm. Därmed

måste också den svenska flottans roll och fartygsbestånd utvärderas.

Vi tackar Bo Rask för detta intressanta och informativa föredrag och för att visa vår uppskattning lämnade Örjan Sterner över ett sedvanligt kluckande föreläsningsarvode⁴.

Krister Hansén

Södertälje

Tack för denna säsong på Notholmen

Ännu en säsong är över på Notholmen. Ett sent tack till de medlemmar och anhöriga, som deltog vid den sista arbetsdagen den 17 september och vid säsongsstängningen den 15 oktober. För vår lokalavdelning så är vi mest aktiva under sommarhalvåret och träffas på vår fina föreningsö Notholmen främst under helgerna, där vi umgås och utför en del sporadiskt underhåll på de byggnader och ytor, som vi disponerar. I år så utfördes inga större projekt. Vi hade planer på att skrapa och måla om klubbstugan, vilket tyvärr inte blev utfört, utan det får vi ta under nästa år istället, vilket även gäller en bättre brygga på Mörkösidan.

Under säsongen har ändå bl.a. några träd tagits ned, sågats i kubbar och klyfts med gemensamma krafter. Medlemsförrådet bakom köket har fått sig en rejäl städning, vilket var på tiden. Den röda stugan målades om och telestolpar, plåtar och brädhögar flyttades till en bättre plats. En ny kompressor köptes även in. I skrivande stund så finns det tydliga planer på att en ny Not-

holmsgrupp införs under nästa år, som kommer att ta tag i detta underhåll på ett mer konstruktivt sätt, än vad som skett under de senaste åren. Att få våra medlemmars synpunkter och idéer är fortsatt mycket

välkommet, antingen till styrelsen eller till den kommande gruppen.

Christer Norman

Västerås

Region mitt femkamp

Den årliga femkampen för Flottans Män mitt genomfördes den 3 september i Flottans Män Västerås regi på ett område, som heter Lögarängen. Området ligger vackert beläget vid Mälarens strand centralt i Västerås. FM Stockholm, FM Nynäshamn, FM Södertälje och FM Norrtälje deltog. FM Gotland, FM Haninge och FM Norrköping hade dessvärre av olika anledningar valt att inte delta detta år.

Efter incheckning i sekretariatet intogs fika med ostfralla på Mälarkrogen med en bedårande utsikt över Västeråsfjärden. Vi sit Västerås representant informerade om Västerås Stads förträfflighet och dess sevärdheter inte minst om den medeltida kogg, som ligger i Frösåker två mil bort. Här har Flottans Män Västerås medverkat för att få koggen i fullgott skick.

I samband med fiket hölls en kort orientering utav ordförande Magnus, om hur tävlingen skulle gå till och efter det var det korum, vilket hölls i kanslitältet inom tävlingssområdet. Predikan handlade om den kalk, som bevarats i Västmanland under trehundra års tid. Efter Sveriges förlust i Poltava 1709 grävdes kalken ner av pastor Notman bredvid ett träd. Efter att Notman befunnit sig tretton år i fångenskap i Sibirien återvände han till fots och fann trädet och kalken på nytt, varvid han vandrande återvände han till Sverige med kalken i bagaget.

Exakt klockan 11.30 gick starten för femkampen med ett salutskott. De tävlande kämpade frenetiskt mot varandra i fem gre-

nar. Dessa grenar gick ut på att ta ut bäring och avstånd till ön Elba i Västeråsfjärden, kastlina, bojkastning, granatkastning och potatisskalning(!). Efter att själva tävlingsdelen var avslarad, serverades lunch följt utav prisutdelning. Vilket lag vann? Jo, Flottans Män Nynäshamn återerövrade den åtråvärda vandringspokalen samt en hink med inlagd västeråsgurka.

Torsdagen den 27 oktober besökte Flottans Män Västerås sitt värdförband Ledningsregementet (LedR) i Enköping för en föreläsning om sambandstjänst genom tiderna i insatsområden. Föreläsningen ge-

nomfördes av en fanjunkare Mathias Edlund. Efter föreläsningen var det eftermiddagsfika på mässen tillsammans med Ledningsregementets chef, överste Per Nilsson. Efter fiket besöktes en historisk materielutställning. Utställningen omfattande sambandsmateriel (fordon, växlar m.m.), som använts de senaste 100 åren. Flottans Män Västerås och värdförbandet LedR och dess kamratförening har ett mycket omfattande samarbete.

Magnus Leuchovius

Övre raden från vänster: Tävlingsskansli, granatkastning, potatisskalning. Nedre raden: Korum, kastlina, man över bord.

Region Syd

Karlshamn

Nu är det full fart på föreningen, och på vår uthyrning av lokalen, som är mycket populär att hyra för olika evenemang.

Årsmöte har genomförts och var välbesökt. LOF möte med Lars-Ingvar Elofsson, Kristianstad FM som värd har också genomförts.

Ordföranden Sewe Lindberg deltagit i riksårsmötet, som pågick på färja till Tallinn, var mycket trevligt med över 100 deltagare från olika föreningar.

Vi har genomfört träffar med föredragshållare, polisen har informerat om säkerhet i hemmet, konditorn "Rocko", som även trollar, har berättat om bageriverksamhet.

Vi har deltagit i avtäckning av veteranmonumentet i Brunnsparken, Ronneby, där Marinen Musikkår med flera deltog. Den 6 Juni firade vi nationaldagen med

FM Karlshamn på besök Södra Cell Mörrum

marsch från Karlshamns torg till FMstuga, där grillning genomfördes.

Under Östersjöfestivalen i juli bjöd vi på ärtsoppa till deltagarna i ärtsofeseglingen, som genomfördes i gamla blekingsekor

Vi har besökt Södra Cell, allmänt kallat Mörrums bruk, där textiltillverkningen vi-

sades och en rundvandring på fabriken ingick. Detta besök var uppskattat av både män och kvinnor.

Sewe Lindberg

Karlskrona

Höstens verksamhet startade den 18 augusti med vår traditionella grillfest vid Fylgia, Skönstavig. Ett 60-tal deltagare mötte upp i ett strålande sommarväder. Ordförande Lars Sager hälsade alla välkomna, varefter svenska flaggan hissades under högtidliga former. Elva kamrater från F M Norrtälje gästade oss på sin resa till Karlskrona. De gjorde besök för att återuppleva minnen från den marina stad, de hade minnen från tidigare år.

Efter en svalkande drink serverade våra grillmästare en välkomponerad grillbuffé och därefter kaffe och sommarbakelse. För-

eningens sångbegåvningar, Göran Kullving och Lennart Håkansson underhöll under kvällen med bl.a. Söderkvistavisan och Pillemausarevalsen. Det blev en mycket trevlig kväll.

Vår marina vänförening MK Peenemünde besökte oss den 15 - 19 september med 36 personer. Läs mera i separat artikel med bilder i detta nummer.

Vid vårt medlemsmöte den 22 september hade vi en föreläsning av Anders Engblom, Ronneby om det år 1495 förlistade fartyget Gribshunden, vilket var danske kung Hans flaggskepp. Delar av detta skepp har bärgats utanför Ronneby och är sannolikt det bäst bevarade vraket från 1400-talet.

Vid medlemsmötet den 13 oktober hade vi Oktoberfest med tyskt tema. Då hade vår

klubbmästare Ingvar Stenmark förberett en meny med grillad vildsvinskorv, grillad karré på vildsvin monterat som hamburgare med sauerkraut och dressing. Till detta serverades tyskt oktoberöl, tysk snaps och som efterrätt apfelstrudel, kaffe och avec. En mycket trevlig kväll i gemytlig anda.

För vidare aktuell information om våra aktiviteter under hösten anmodas våra medlemmar att gå in på vår hemsida, <https://flottansman.se/karlskrona>, för att hitta dagsaktuell information, eller kontakta någon i styrelsen för att få senaste information. Vi ser fram emot, att så många som möjligt kommer till våra aktiviteter.

Stellan Andersson

Grillfesten 18 augusti

Foto Tommy Johansson

Malmö

Till höstens första möte den 29 augusti hade vi fint besök av Klagshamn's fiskaren Bengt Grip från FM Trelleborg, som berättade om sitt snart 40-åriga fiskarliv och om läget för fisket och fiskbeståndet i Öresund och Östersjön. Det intressanta föredraget handlade bl.a. om, vad som håller på att hända i Östersjön och hur jättetrålare får lov att rensa havet på fisk, medan de lokala fiskarna längs kusterna begränsas på olika sätt. Och man har ju läst i media, att det t.ex. i år blivit brist på sill (strömming) hos surströmmingsfabrikanterna. Bengt berättade även, att det stora sälbeståndet i Östersjön ställer till det för fisken. Vi tackade Bengt med en rödaktig dryck för informationen och hade många frågor till honom efteråt. Därefter intog vi en cateringlandgång. Efter föredrag och kaffe tog vår medlem Stefan Leo befälet och berättade om Marinens dag den 13 augusti i Karlskrona och visade några av sina bilder därför.

På söndagen åkte Stefan och sambon Malou med på en gratistur till Kungsholms fort, där världsarvsguiden Mats Holmer guidade. Med på denna tur var även vännerna från FM Karlskrona, Phillip Nielsen med sin fru Ann-Katrine, som under hela veckan var värddar och bjöd på många fina upplevelser. I fortets stora trädgård finns även det svarta mullbärsträd, som Stefans Älvsnabbenresa 1977 - 78 tog med sig hem från Toulon. De flesta främmande växterna på fortet är hemtagna av *HMS Carlscrona* och traditionen för nu vidare av flottans skonerter.

Vid mötet den 26 september kunde vi äntligen få ärtsoppa och pannkakor igen, denna gång från vår cateringleverantör. Men även denna soppa smakade bra och pannkakorna var också goda! Vi hade en gäst, Jan Nordenman, som gärna ville lyssna på kvällens föredrag. Jan är f.d. officer i flottan. Vi hoppas, att han blir vår medlem.

Sabine Alexandersson visar RÖS

Föredragshållare var Sabine Alexandersson, EMC-specialist från FMV och hon kallade sitt föredrag *En teknisk ubåtsdokers vardag*.

Hon är en teknisk ubåtsdoktor inom EMC, ett ämne som hon har doktorerat i. Det blev ett väldigt teknikdetaljerat föredrag med många förkortningar som t.ex. EMC, EMI, RÖS/TEMPEST, BET m.fl. Vi fick även en genomgång av status på de två ubåtarna i A26-projektet, vilka är under byggnad och de krav, man ställer på dessa.

Vi fick höra, hur Sabine aktivt jobbar med våra nya ubåtar, så att de kan bli så tysta som möjligt och inte röja information utåt och att de inte ska vara känsliga för inkommande elektromagnetiska störningar. Hon gav även ett par exempel på, vad som kan hända, om man inte vidtar åtgärder, så att information inte kan spridas. Vi fick även se ett praktiskt exempel, där hon lade en vanlig liten radio i en plåthink med lock. Då slutade radion att ta emot sändningen, men om hon då bara stack ner en enkel kopparsladd blev denna tråd som en antenn och radion kunde ta emot radiovågor igen. Detta var ett exempel, som visar, hur en felaktig installation kan göra, att information röjs utåt.

Andra exempel vi fick höra var, att *HMS Mysing* på 1970-talet hade en dansk kortvågssändare, som en gång störde styrsystemet ombord, så att det blev fullt roderutslag åt styrbord i 25 knops fart. Ett annat exempel var från en motorväg i USA, där bilar ibland stannade helt plötsligt. Det visade sig, att jaktplan från den närliggande flygbasen använde de rörliga bilarna som ett övningsmål att låsa sin jaktradar mot, varvid bilens elsystem slogs ut.

Marinen har genomfört en del av sitt 500-årsfirande i Malmö hamn under dagarna två. Deltagare var bl.a. *HMS Belos*, *HMS Gotland*, *HMS Hercules* och en HKP15. Tyvärr fick man inte gå ombord på fartygen, förutom på den Stridsbåt 90, som stod uppallad på kajen. Och precis som vid firandet i Karlskrona i augusti fanns det många tält på kajen där bl.a. marinens olika grenar kunde visa delar av sin materiel och sin verksamhet. Vi fick bl.a. se en uppvisning av HKP15, en aktion av Bordningsstyrkan, sjösättning av URF från *Belos* och en uppvisning av *HMS Hercules*, bogserbåten, som även används för brandbekämpning. Det kom även två JAS Gripen och gjorde en liten uppvisning. För musiken svarade Hemvärnets musikkår Blekinge.

Vår ordförande Hans Carlsson var också engagerad att hålla föredrag om gamla ubåtar, inklusive U3, som finns i Malmö. Det som Hans inte vet om gamla ubåtar, är inte värt att veta. Han har ju bl.a. tjänstgjort på 24 av våra ubåtar under sina många år i flottan. Lyssnarskaran i tältet blev djupt imponerade. Även andra föredrag förekom i tältet.

Nästa möte hölls den 31 oktober. Det blev först catering-ärtsoppa med folköl och punsch. Föredragshållare denna kväll var "shipspottern" Bertil Palm från FM Trelleborg, som visade bilder på äldre civila fartyg och våra gamla örlogsfartyg. Bertil gick till

sjöss i handelsflottan som ung 1957, gjorde lumpen i flottan 1961 och återvände till handelsflottan under ett antal år. Som shipspotter har han skaffat sig många vänner med samma intresse, t.ex. vår egen Curt Borgenstam junior.

De flesta fotona hade han själv fotograferat, men han visade och berättade även om bilder, som vänner till honom tagit. Det blev en kavalkad av gamla fartyg, där vi kände igen en del, t.ex. *S/S Drottning Viktoria*, den gamla tåg färjan mellan Trelleborg och Sassnitz som under krigsåren blev bestyckad och fick marina uppdrag. Vi fick också se flertal andra civila fartyg, som bestyckades under krigsåren och tjänstgjorde som konvojeskort och minutläggare i Östersjön. Vi fick se och höra om flottans gamla stabsfartyg *Marieholm*, ubåtsdepåfartyget *Patricia* och se ett antal fina bilder på ett amerikanskt s.k. Liberty-fartyg. Dessa fraktfartyg tillverkades i 2710 exemplar och användes flitigt i t.ex. konvojerna över Atlanten under krigsåren.

Efter Bertils mycket intressanta, föredrag var det dags för kaffe och pannkakor. Därefter följde vår sedvanliga lottdragning. Vår medlem Hans-Inge Hellström brukar alltid göra egna tolkningar av våra föredrag genom att rita direkt på vår alltid vita pappersduk på matbordet. Vid de senaste mötena har Stefan fotograferat dessa teckningar, varefter de läggs ut på vår hemsida.

Stefan Leo

Anders Garin-Hans Carlsson-Stefan Leo

Hans Carlsson och Bengt Grip

Trelleborg

Flottans Män i Trelleborg hade äran att få välkomna Chefen för 1.ubåtsflottiljen, kommandör Fredrik Lindén, som gäst i vårt medlemsmöte i augusti. Han bjöd på en mycket innehållsrik, informativ och underhållande presentation av det svenska ubåtsvapnet.

Fredrik Lindén

Fredrik gav oss en överblick av antal och nuvarande användningsgrad av ubåtarna och andra farkoster och betonade svårigheterna i att upprätthålla beredskapen med begränsade personalresurser. Detta var naturligtvis speciellt svårt under Covid-pandemin, när sjögående personal var ständigt isolerade ombord eller hemma och i karantän däremellan.

Personalbristen är dock ett generellt problem p.g.a. den tidigare drastiska nedläggningen av försvarsenheter och tar lång tid att åtgärda. I de flesta fall krävs avancerad utbildning och långvariga övningar och praktik till sjöss. På den positiva sidan noterades, att inryckningen av värnpliktiga har kommit i gång och uppgår f.n. till cirka 40 personer per år, av vilka kvinnor omfattar cirka 30%. Fredrik berättade också, att insatser görs för att stimulera kulturen och lagandan bland personalen för ökad social tillhörighet och samarbete i tjänst. Årsjubiler är en sådan insats.

Under en kort genomgång av flottiljens huvudenheter noterades följande:

a. Halvtidsmodifieringen av *Gotland* tog över tre år mot planerade två, men med tanke på resultatet var det värt att vänta. Motsvarande modifiering av systerfartyget *Uppland* har också genomförts och pågår för *Halland*.

- b. Förväntan på den nya ubåtstypen A26 är mycket stor.
- c. Det nya signalspaningsfartyget *Artemis* är snart färdigt för sin muppigift och Orion, ser fram emot pensioneringen.
- d. Den särskilda transportenheten bestående av små snabba farkoster, som opererar inomskärs är bemannade av 50–60 unga män och kvinnor med stor entusiasm och fungerar utmärkt.
- e. *Belos*, med ubåtsräddningsfarkosten (URF) är alltid pålitlig och har nyligen satt nytt rekord genom att nå en djupvattenhåla på 475 m i Östersjön.

Marinen kommer att genomgå väsentliga ändringar under innevarande årtionde med anledning av den pågående återuppbyggnaden

Västervik

Den 17 augusti besökte minsveparen *M20* Västervik. Här bytte man nio man ur besättningen på 14. Men man fick inte sin vanliga plats i inre hamnen. Där låg en av Gotlandsbolagets färjor och tog upp en stor del av kajen. *M20* blev anvisad plats söder om färjan. Denna plats är svår att komma till för i den södra delen av inre hamnen ligger flera vrak, vilket innebär begränsat djup. Det besvärliga området är tydligt utmärkt med prickar, men det är inte enkelt att ta sig in till kaj. Därtill blir det långt till vatten och el. Men det var roligt att ta emot kamraterna och jag hoppas det skall bli bättre nästa gång, de lägger till i Västervik.

Den 22 augusti gjorde föreningen ett studiebesök på Figueholms Sjöfartsmuseum. Vi var 13 som delade bilar och fick en mycket intressant visning. Vår mycket kunnige och trevlige guide, Anders Berg, visade och berättade med stor entusiasm. Han började

den av försvarskapaciteten, den tekniska utvecklingen under tiden i malpåse och det ökade samarbetet med och förmodligen inom, NATO. Erfarenheter och studier av ubåtsvapen pekar på att få och dyra ubåtar inte bör användas i områdesbegränsade sjöslag p.g.a. stora risker att skadas eller förstöras.

I stället bör de i större utsträckning användas i känsliga områden för bevakning av hot från fientliga aktiviteter från luften, havsytan och havsdjupen och för skydd av viktiga installationer, till exempel för gas och el och kommer att vara en källa av viktig information för försvars- och stridsledning. De kommer också att bli utrustade med diverse autonoma och semi-autonoma far-

koster (drönare) och vapen under och på vattnet och i luften. Alla dessa funktioner kan jämföras med appar medan själva ubåten är mobilen eller datorn, som möjliggör deras användning.

Med allt detta kommer ett behov för en ny kategori av besättningsmedlemmar, som är digitaliserade. "Sjömän" kommer inte bara att bestå av navigatörer, maskinister och vapentekniker men också av dataoperatörer i ökad omfattning. De senare är inte vad man brukar kalla sjömän, men Fredrik är dock hoppfull om framtiden.

Lars Engvall

med den historiska bakgrunden om sjöfararkusten, om skutbyggen, skeppare och speciella händelser. Så fick vi se en hel del om, hur skutorna byggdes och sköttes förr i tiden. Har man vägarna förbi Figueholm, så är ett besök väl använd tid.

Liksom föregående år deltog vi i början av september i den Militärhistoriska dagen på Västerviks flygfält. Vi delade tält med Sjövärnsskåren och delade ut vår tidning, där vi bladat in en ansökningsblankett om medlemskap i Flottans Män. Hittills har det inte givit något resultat hos oss, men kanske kommer en ansökan neddimpan hos någon av våra Lokalföreningar, då det kommit folk från hela Sverige. Stor uppmärksamhet fick en trupp med Gustav Wasas 1500-tals-soldater från Skåne, som också är med på bilden.

För tillfället håller vi på med att göra i ordning programmet för nästa års verksam-

het. Det blir antagligen någon från brandkåren, som berättar om SMB. Så har vi den numera pensionerade översten Hans Ellervik, som varit i FN-tjänst och följer utvecklingen i Ukraina. Kommunens energirådgivare är också aktuell liksom Magnus Holmbom från Sjövärnsskåren. Vad som händer i samhällsplaneringen i området runt omkring vår Marinstuga är naturligtvis också intressant. Men programmet är inte klart i skrivande stund, så vi får se vad det blir.

Det här blir den sista krönikan om vår lokala verksamhet, som jag skriver i vår tidning, Jag har gjort den i 5 år och nu får någon annan ta vid. Men jag kommer nog att bidra med artiklar och kanske någon bokrecensio, om jag hittar något, som kan vara av intresse för kamraterna i Flottans Män.

Christer Warfvinge

Bo Nord och Tony Wärdig tillsammans med ett gäng Gustav Vasas 1500-talssoldater Foto Christer Warfvinge

Växjö

Våra aktiviteter under hösten har alla varit välbesökta och det verkar som om, det finns ett uppdämt behov efter pandemiåren. Mången glad sjöman med respektive har deltagit i våra fester, vilket är glädjande.

På tisdagsträffen i september samlades ett tjugotal sjömän för att äta och mingla i Marinstugan på sedvanligt sätt. Våra klubbmästare Jan och Leif är geniala, när det gäller att duka fram ett smörgåsbord, som alltid är lika smakligt. Vi har också vår ordförande Sten Svensson, som är en mästare på att knåda ihop goda bakverk till kaffet.

Förutom de sedvanliga tisdagsträffarna första tisdagen i varje månad, har vi också träffats vid ytterligare några tillfällen i Marinstugan.

Lördagen den 27 augusti firades FM Växjö 75-åriga tillvaro med en grillfest och dessutom passade vi på att fira, att flottan funnits i 500 år. Ett stort antal sjömän med respektive hade mött upp. Förutom skaffning hade klubbmästarna Jan och Leif anordnat en tipspromenad med marin anknytning. På programmet stod även lite underhållning av Trio med Harald, som sjöng och spelade samt ledde allsången. Efter underhållningen delades veteranmärken ut till de, som gjort sig förtjänta av det. När eftermiddagen övergick i kväll och minglet och småpratet ebbade ut, började festdeltagarna att göra sig redo för hemfärd efter ännu en härlig eftermiddag/kväll med Flottans Män i Växjö.

Torsdagen den 15 september hade klubbmästarna anordnat en ärtmiddag med alla nödvändiga tillbehör som pannkakor med

Leif Carlsson erhåller sin veterannål av Sten Svensson.

sylt och grädde och den varma punchen saknades naturligtvis inte den heller. Ett 25-tal deltagare lät sig väl smaka av denna i flottan traditionella torsdagsrätt. Allt smakade som förväntat.

På tisdagsträffen i oktober hjälptes vi alla åt att knäcka korsordet i tidningen efter att ha inmundigat klubbmästarnas eminenta smörgåsbord med diverse läckerheter och eftersom det också var kanelbullens dag serverades sådana till kaffet.

I mitten på oktober stod vi i Växjöföreningen som värdar för Regionmöte Syd, som av praktiska skäl genomfördes i Karlskrona och där våra klubbmästare Jan Hjortsberg och Leif Carlsson stod för förplägnaden på förbrödringsmiddagen. Deldeltagarna var mycket nöjda med skaffningen, som serverades. I övrigt avslöpte mötet enligt dagordning och protokoll.

Den 22 oktober hade klubbmästarna bjudit in till en höstmiddag som var värdig vilken lyxrestaurang som helst. Meny var en trerätters som bestod av skaldjursoast till förrätt, en kycklinggryta till varmrätt och äppelkaka med vaniljsås till dessert. Det hela avslutades med kaffe och kaka. Allt

Backlagsbordet är dukat för ärtmiddag

detta avåts och sköljdes ner med goda drycker under trevliga former av det trettio-tal sjömän och respektive, som infunnit sig.

Tisdagsmötet i november gick i sillens tecken. Klubbmästarna hade dukat upp sill i alla dess former och de församlade lät sig väl smaka av läckerheterna. Devisen att fisken ska simma kom inte på skam, då klubbmästarna tänkt även på den detaljen.

Det kan ju verka, som vi inte gör annat än äter och festar och det ska väl erkännas, att vi har haft en del kalas. Vårt behov av att träffas och umgås har varit stort i kölvattnet på pandemin. Men under nästa år hoppas vi även komma igång med utflykter, intressanta studiebesök och föredrag.

God Jul och Gott Nytt År från Växjö och väl mött nästa år!

Bengt Carlsson

Region Väst

Göteborg

Kamrater inom Flottans Män!

Under den gångna perioden har en hel del hänt i vår vrå av världen. Bra sommarväder och en del utmärkta medlemsvärningar har gynnat oss. Sveriges medlemsansökan till Nato har ännu inte fått klarsignal från Turkiet och Ungern. Det svenska valet har ändrat den politiska bilden lite var stans i landet. Ny försvarsminister blev Pål Jonsson (M). Bra val tror jag.

Våra onsdags och söndagsmöten på förmiddagarna har varit hyggligt välbesökta och uppskattade av de, som deltar i "gubbdagisverksamheten" med kaffe /te och tillugg.

Den 4 augusti begrovs vår äldste (tjänste-

åldern) medlem Rune Leandersson efter 61 års medlemskap. Marinstugan användes därefter som lunch- och minneslokal. Rune som föddes den 13 november 1929, blev medlem i Flottans Män 1961 och avled den 8 juli i år. Rune blev 92 år. Han var ständigt aktiv i föreningen. Frid över hans minne.

Den 25 augusti var det dags för säsongsens första klubbafon. Det var vår nye förbundsordförande, konteramiral Thomas Engevall, som höll ett bejublat föredrag om den marina utvecklingen fram emot år 2030 samt om sitt liv inom marinen och tankar kring Flottans Män nu och i framtiden. Det var fullsatt med cirka 55 närvarande och en succé.

Den 28 augusti genomfördes delar av Marinens 500 år i Göteborg med avteckning av minnesstenen av marinchefen i närheten av Waterfront Hotel, där Marinens Musikkår deltog och firandet fortsatte ombord i S/S *Marieholm*, där marinchefen konteramiral Ewa Skoog Haslum bjöd på buffé tillsammans med Amf 4 och SOSG.*) Marinens musikkår spelade på kajen i samband med gästernas embarkering samt i form av kvartett/septett under delar av kvällen ombord.

Under helgen 27–29 augusti besöktes Göteborg även av fartyg ur 3.sjöstridsflottiljen genom korvetten *HMS Karlstad* och minröjningsfartyget *HMS Ven* samt en del fartyg och båtar ur Älvsborgs amfibierege-

mente, som alla höll till invid Amerikaskjulet vid Stigbergskajen.

Den 30 augusti gjorde föreningen ett studiebesök på Ö-varvet på Öckerö, som numera är ett örlogsvarv i miniatyr, där bland annat våra skonerter får sina årsöversyner. Ett mycket intressant besök, där VD Jonas Backman tog hand om oss nio deltagare på bästa sätt.

Den 27–28 september genomfördes årets regionmöte Väst inom SMKR på Skaraborgs flygflottilj, F7, Sätenäs med representanter för endast en tredjedel av regionens 27 föreningar (endast nio var på plats, däribland FM Göteborg och SOSG*). Ett bra och viktigt möte med intressanta inblickar i flygvapnets största flottilj med såväl JAS-divisioner som transportflyget inom organisationen. Dessutom finns en hel del äldre flygande plan som Tunnan, Lansen, Draken, Viggen och SK 60 med bl.a. för uppvisningar med mera.

Ett pråktigt kräftkalas genomfördes i stugan den 8 september som blev mycket uppskattat av de cirka 30 deltagarna.

Vid klubbafton den 27 september höll PA kommandörkapten Christian Allerman ett högtintressant föredrag med många detaljer om kriget mellan Ryssland och Ukraina. Christian är före detta marinattaché under

två perioder i Moskva och Minsk. Stugan var mer än fullsatt med över 60 närvarande. Föredraget var helt i publikens smak. Applådskor avslutade framställningen. En bra frågestund följde, som fick stoppas efter en halvtimme på grund av att tiden runnit ut.

Den 27 oktober var det dags igen för klubbafton med sedvanlig ärt- och pannkaksglädje. Cirka 45 var närvarande. Det var nu dags för ställföreträdande chefen för Älvsborgs amfibieregemente, överstelöjtnant Fredrik Hesselman, att orientera oss om amfibieutvecklingen mot nya förmågor och amfibiebataljon 2030. Fredrik har stora kvaliteter inom amfibiesystemet. Han har för sitt omfattande arbete med amfibieutvecklingen belönats med Kungliga Krigsvetenskapsakademiens belöningsmedalj i silver, 8.storleken och en penninggåva om 30 000 kronor ur Lars och Astrid Albergers stiftelse. Medaljen utdelades av kronprinsessan Victoria i samband med akademiens 225:e högtidsdag den 15 november 2021. Fredrik tog sig även an utvecklingen inom Göteborgs garnisons framtid på ett formidabelt sätt. Framtida marin utveckling för Västkusten beskrevs så långt det var möjligt. Efter ett Nato-inträde torde ytterligare förändringar komma till stånd för att kunna hantera bland annat skyddet av sjöfarten

även på större avstånd från kusten. Dessutom har Fredrik flyttat till Göteborg på riktigt vilket rönt uppskattning. Det blev ännu en fullträff rörande föredrag under hösten.

Den 6 november var det dags för det årliga högtidlighållandet av hjältekonungen Gustav II Adolfs död men än mer för beslutet att anlägga Göteborg som togs för drygt 400 år sedan. Nästa år firar Göteborg sina 400 år, två år för sent men likväl ska det firas och det återkommer vi till. 400-årsminnet av konungens död blev mycket uppskattat av de cirka 35 närvarande med bland annat flera värvningar av medlemmar.

För årets verksamhet återstår ett antal händelser, som jag återkommer till i nummer 1 av Flottans Män 2023.

Vi har en omfattande verksamhet, som verkar tilltala medlemmarna. De mest aktiva utgörs av knappt ett hundratal av 335 medlemmar.

Med hopp om ett gott slut och ett behagligt jul- och nyårsfirande hos Er alla samt framgångar för Ukraina, som vi alla bör stödja på det sätt, vi kan.

Den julkapp vi främst önskar oss i Väst är den utlovade sjöstridsflottiljen med fregatter, ubåtar och minröjningsfartyg, åtminstone ett embryo till flottilj 2023!

*) SOSG står för Sjöofficerssällskapet Göteborg

Lars-Erik Uhlegård

Studiebesök på Ö-Varvet

Halmstad

Lördagen och söndagen 13 - 14 augusti firade FM i Halmstad Marinens 500 års jubileum med öppet hus. I ett fantastiskt sommarvåder bjöds på kaffe med dopp och där vår medlem Leif Leihed med sin manskör "Gubbröran", underhöll ett femtiotal besökare med sång och musik.

Ett flertal medlemmar ställde upp och såg till, att jubileet blev så lyckat som, vi bara kunde drömma om. Vår medlem Lars-Erik Eriksson visade upp sin samling av modellfartyg, han själv byggt och satt även inne i stugan byggande sitt senaste alster, där intresserade kunde få tips om modellbygge. Dag två kom något färre besökare där nog vädret lockade till bad i stället.

Föreningen fick ett bidrag på 10 000 kronor från Halmstad kommuns kulturförvaltning, något som gjorde, att vi kunde göra firandet något större och bättre än annars.

Höstens första kamratafton gick av stapeln den 29 september och ett trettiotal medlemmar hade hörsammat kallelsen och bjöds traditionsenligt på ärtsoppa med guldfärgade drycker både varma och kalla samt pannkaka med sylt och gräddor. Stämningen var god och det kändes som, att flera års återhållsamhet på grund av pandemin var som bortblåst.

Kvällens föredragshållare var vår medlem Anders Bergenek, som kåserade om sitt intresse för färjor och beskrev målande sina resor mellan Trelleborg och Travemünde. Att höra Anders är alltid lika intressant, då han i detalj kan beskriva en matsal eller bryggan på fartyget i fråga. Han tog även tillfället i akt att tala om Tyskland och tiden efter världskriget, särskilt då på 40 talet och framåt med räddningsinsatser i havet kring östtyska flyktingar, där svenska färjor gjorde stora insatser.

Kvällen avslutades med sedvanligt tack och applåder till Anders och den perfekta service vi fått av Mats Lemminger och hans personal i köket.

Ulf Ängemo

Kamratafton 27 oktober

Ordförande Ulf Ängemo hälsade välkomna och speciellt till kvällens föreläsare och tillika vår medlem, naturparkmästare Ragnar Johansson, som höll ett mycket uppskattat föredrag om ett arbetsmarknadsprojekt, som bar namnet "Prins Bertils stig". Ragnar var projektledare och till sitt förfogande hade han 25 personer, som under hela projektet utförde en fantastisk insats.

Första etappen är 8,7 km och tog 2-3 år med start från Halmstads slott (uppfört 1610) och utmed Dragvägen, där f. ö. vår vackra Marinstuga finns och vidare till Livräddartornet i Tylösand.

Allt gick inte som på räls. Oftast dök det upp problem, än med sten i dagen, eller att stigen kom långt ner i sanddynerna med risk för att havet förr eller senare skulle sluka stigen. Ett annat problem var, när stigen kom för nära tomtgränserna, vilket inte alltid var populärt. Stigen skulle i färdigt skick ge plats till personer med rullator, rullstolsbundna, vandrare, barnvagnar, cyklister m.fl.

Stigens sträckning utmed havet är mycket rik på natur och kulturupplevelser och gott om möjligheter till ett bad. Utmed stigen finns grillplatser, toaletter, infotavlor, samt vilobänkar. Stigen är delvis belyst och har därmed ett högt värde som rekreationsområde och betraktas som en av Hallands finaste vandringsleder.

Stigen är uppkallad efter hertigen av Hal-

land, prins Bertil, (1912 – 1997), som hade ett sommarhus i Tylösand, strax utanför Halmstad, som f.ö. skänkts av halmstadsborna. Stigens första etapp invigdes vid Görvik, en badvik som i folkmun kallas Svärjarhålan, den 17 maj 1998 av prinsessan Lilian.

Efter första etappen gick stigen sedan vidare till slutstationen, Möllegårds naturreservat.

Som tack för ett utmärkt föredrag fick Ragnar Johansson extra mycket applåder.

Sista applåderna gick till vår klubbmästare Mats Lemminger, som med sin personal stod för god mat och utmärkt service.

Leif Leihed

Foto Leif Leihed

Vår fina kökspersonal

Samling vid matbordet

Jönköping

Vår Förening saknar vår förre ordförande, sjökapten Måns Suneson, som så hastigt bara på några månader seglade bort från oss alla. Valberedningen har föredömligt sänt ut information och frågor till alla medlemmar om att göra sig beredda och komma med förslag för att välja ordinarie ordförande och vice ordförande på nästkommande årsmöte, som skall äga rum i början på nästa år.

Den nyuppväckta föreningen i Jönköping har nu varit verksam från starten 2011. Många läsare av vår tidning vet, att var vårt sällskap stått i glömskans hav från slutet av - 60 talet till 2011, då Jan O Johansson tog initiativet till en nystart. Flottans Män Jönköping bildades redan 1934, då som andra förening efter Stockholm.

Redan om några veckor gör Föreningens medlemmar med respektive en musikalisk studieresa till garnisonsorten Karlsborg, där Marinens Musikkår från Karlskrona ger julkonsert i den berömda Fästningskyrkan. Resan går av stapeln med buss för att med-

Föreningen hade för avsikt att 10-årsjubilera med studieresa till Karlskrona, vilket nu planeras till 2023. Vår Förening besökte Karlskrona 2014 och besökte då bl.a. korvetten Karlstad.

lemmarna skall få möjlighet att lära känna varandra på bästa sätt. Klubbmästarna kommer att fixa med välsmakande glögg för resenärerna. Restaurangbesök på utmärkta Sunny Thai i Karlsborg inleder programmet

följt av konsertbesöket med Marinens Musikkår under ledning av musikdirektör Alexander Hansson.

Leif Aljered

Karlstad - Värmland

Verksamheten i vår förening börjar återgå till det normala. Hamnkaptensvillan, som vi delar med Ångbåtsaktiebolaget *Polstjärnan* och Värmlands Sjöfarts Gille, har fått en uppgradering och har idag ett varmt och maritimt skimmer över sig. Detta arbete utfördes av *Polstjärnans* volontärer under ledning av Peter Stålhammar. Ett stort tack Peter och alla som deltog.

Vi blev inbjudna att delta i en tur med *Polstjärnan*, som avslutades med samkväm,

då den drygt 100-åriga "pärlan" åter var tryggt förtöjd vid kaj.

Nationaldagen firades i stark blåst, vilket fick vår stolta och vackra fana att visa sig i sin helhet.

Så besökte vi *SS Freja af Fryken*. Hon är en snart 153 år gammal skönhet med en dramatisk historia. Ordförande och den tekniskt ansvarige för föreningen gav oss en utförlig föreläsning om *Frejas* historia, bl.a. om den dramatiska bärgningen från dryga

52 meters djup (i mörker!). Hon hade då legat 98 år på botten med fem passagerare ombord, som inte tog sig ut, då hon sjönk. De fem fick så till slut en riktig begravning.

Vårt måndagskaffe fortsätter året om utan uppehåll. Medlemmar från dom andra två föreningarna, som vi delar lokalerna med, dyker också upp och deltar i våra stundom livliga diskussioner om allt mellan himmel, hav och jord.

SS Freja af Fryken

Lysekil

1 april avhölls vårt årsmöte, Efter sedvanliga årsmötesförhandlingar lyssnade ett 35-tal medlemmar på ett mycket uppskattat föredrag om Holger Bernardssons resor till Grönland och Spetsbergen. Han visade även många fina bilder därifrån. Därefter dukade klubbmästarna upp ärtsoppa med korv, pannkakor med sylt och naturligtvis varm punsch. Kvällen avrundades med kaffe, kaka och livliga diskussioner runt borden.

Då fjolårets pistolskytte var mycket uppskattat, körde vi en repris den 29 april. Det blev återigen stor uppslutning. Det hela avslutades med att klubbmästaren Jan-Otto serverade grillad korv med bröd.

Efter att pandemin lugnat ner sig, kunde vi äntligen genomföra vår traditionella räk-kryssning. Det var som vanligt *M/S Windros*, som stod för transporten. Ingemar skötte framfarten och Yvonne basade i baren. Färden gick förbi Preemraff, runt Rixö Ö och vidare in i Åbyfjoden. Vid Nordens Ark gjorde vi ett snabbstopp, innan vi lade till i Malmöns hamn. Efter en promenad på ön inmundigades färskas räk med tillbehör ombord. Mätta och belåtna gick färden hemåt.

Vi har även hunnit med en arbetsdag i klubbstugan. Denna gång var det utsidan, som fick en uppfräschning. Vägkanter trimmades, buskar röjdes och skräp plockades.

Under andra världskriget internerades en tysk besättning i Lysekil. De hade räddats, efter att ha blivit torpederade av en engelsk ubåt. De högg in ett tack till sina räddare i berget vid skolan, där de hölls internerade. Vid ett husbygge för några år sedan sprängdes berget bort. Biten där texten finns bevarad har nu placerats vid vår klubbstuga. Den uppskattade vikten är 6 - 8 ton! Stenen är

Roland visar hur det ska gå till

rengjord och texten ska fyllas i med färg.

I september bjöd vi in till en ölprovning. Två! medlemmar anmälde sig och det hela blev naturligtvis inställt. Där lärde vi oss en läxa!

Den 17 september var det vår tur att genomföra Regionvästs möte. Vi hade hyrt Museet Laurins lokal med guidning, men endast en representant från de andra lokal-föreningarna dök upp. Ett antal föreningar deltog över telefon, så mötet kunde genomföras.

Den 14 oktober blev det så dags för klubb-afton. Lars Melkersson berättade och visade gamla foton från första världskriget. Ämnet för dagen var det tyska ubåtskriget mot svenska handelsflottan. Det var många båtar, som sänktes av de tyska ubåtarna. Hade besättningarna tur, fick de gå i livbåtar, innan fartygen sänktes, men inte alltid.

Leif Lysberg

Varberg

I FM-tidningen nr 1 uttryckte kamraten K H Weddig en förhoppning om, att 2022 ska bli så bra som möjligt. I skrivande stund verkar det som, att hans förhoppningar har besannats. Nya grepp har tagits efter pandemin och våren inleddes med tre skeppskvällar. På den första den 17 mars fick vi följa med Ulf Borgman på en cirka sex månaders långresa med Älvsnabben 1966. Efter den fascinerande berättelsen besökte vi den 21 april fiskerimuseet i Bua, där Bertil Svahn berättade om museet och sjöräddningssällskapet i Bua. Därefter följde en utflykt till Träslövsläge (eller "Läjet", som man säger i folkmun) den 19 maj. I strilande regn berättade Göran Nordblad och Henrik Karlsson om "Den okända förlisningen i Träslövsläge 1810". Under rodd från Mal-

Besök marinmuseet

mö förläste man i hårt väder strax utanför Träslövsläges hamn.

En ny styrelse tillsattes i maj, dock saknar vi en ny ordförande. Nationaldagen den 6 juni firades sedanligt och välbesökt med utmärkt jordgubbstårta i Marinstugan. Den nya styrelsen har dragit igång höstens aktiviteter med flera skeppskvällar och först ut var ett besök på Marinmuseet i Varberg. Bosse Oskarsson berättade inlevelsefullt om sitt museum, som inte bara innehåller marina "prylar", utan han har också massor av båtmotorer samt motorcyklar. Han har stenkoll på varje liten detalj. Till detta kommer en imponerande samling från Svenska Amerikalinjen. Ett besök rekommenderas varmt.

Ängelholm

Samling av rockslagsmärken.

Sedan många år har jag roat mig med att forska lite bland Flottans Mäns märkesnålar. De äldsta märkena är genomgående tillverkade av firma Westin, Stockholm. Några få är tillverkade av firma Sporrang i Stockholm, som för 350 år sedan startade tillverkning av epåletter i Estland. Sporrang är idag en stor tillverkare av idrottspriser. Några få av Flottans Mäns märken är gjorda av firma Angloteknik i Malmö. Jag har ett litet märke med FMD utan tillverkarstämpel, se bild, som jag inte hittat någon information om. Idag erhåller alla Flottans Mäns medlemmar nålar märkta med FM. Jag har

Vid nästa tillfälle den 20 oktober, berättade Kai Sundberg om sitt yrkesliv som Radiotelegrafist i Handelsflottan 1966-1975 med titeln *Se världen som turist bli telegrafist*. Medlemsmötet innan förlöpte sedanligt. Den 29 oktober bjöds det på uppskattad skaldjursbuffé med direktleverans av fiskaren Bertil Andersson VG350 (givetvis från "Läjet") och till buffén presenterade Lars Kohlström passande vita viner.

Under året har vi också hunnit med sju lördagskaffe och nya inslaget "Med allsång", vilket varit mycket uppskattat. Hemsidan är uppdaterad och en Facebookgrupp har startats. Vår egen kör *Varberg Navy Singers* gjorde bl.a. ett framträdande på ett äldreboende i Veddige och sjöng för

101-åriga medlemmen Lennart Berntsson.

Slutligen vill vi tacka våra sponsorer Varbergs Sparbank, Marinmuseet, VG350, LB UH-SERVICE AB, Varberg Energi, Hunnestad Bygg AB, Grimetons Snickerifabrik samt ICA-Kvantum för deras generositet.

Kai Sundberg

under tjugo års samlande aldrig tidigare sett ett sådant märke med texten FMD. Är det någon medlem, som vet något om detta? Nyare märken har inte så fin kvalitet som äldre trots modernare tillverkningsmaskiner. De allra finaste märkena i min samling är tillverkade på 1930-talet.

I FM Ängelholm hade vi ärtsoppa med varm punsch och pannkakor i slutet av oktober i vår Kajuta. Vår kock Uffe hade ordnat med det hela till allas belåtenhet. Borden var dekorerade med fina blommor från vår trädgård, som Joakim sköter om så fint.

Sven Persson

Ovanligt FM-märke

Jag vill i egenhet av projektledare för Marindagen i Rönneby rita ett stort tack till alla medverkande för ert engagemang under förberedelserna, genomförandet och återställningen som ledning till att Marindagen blev ett lyckat och välbesökt event!

Med vänlig hälsning

Magnus Arvidsson

Förstaperson
hå

Häls!

Ett stort och innerligt tack för ett helt fantastisk arrangemang.

Ett stort nöje att arbeta med engagerade och kompetenta medarbetare.

Av fyra tillfälle genomförda M500 arrangemang sticker detta ut som hittills mest lyckat.

Tack!

Jag vill be er att sprida detta till alla intresserade!

Med respekt!

Johan Melin

**God Jul
och
Gott Nytt År
önskar
Olle och Dag**

HMS Artemis har lämnat Saab/Kockums

Sveriges nya signalspaningsfartyg, *HMS Artemis*, har lämnat Saab/Kockums för så kallade provturer. Men det dröjer ytterligare en tid, innan fartyget är i drift. Blivande fartygschef och besättning deltar i provturer.

I och med att man tagit detta steg, dröjer det inte så länge, innan fartyget kan tas i bruk och ersätta det drygt 40 år gamla signalspaningsfartyget *Orion*.

När provturer är klara, kommer fartyget att överlämnas till Försvarets materielverk, som är beställare. Då vidtar s.k. leveransprovturer, där fartyget bl.a. anpassas till de marina kraven. Man räknar med, att fartyget ska vara operativt under 2023. Den ursprungliga planen

varm, att fartyget skulle vara operativt redan under 2020.

Ordern att bygga fartyget kom 2017. Fartyget byggdes i Polen, men när det polska varvet försattes i s.k. rekonstruktion, sprack planen. Rekonstruktionen innebar, att Saab/Kockum själva fick bygga fartyget färdigt i Karlskrona med hjälp av arbetskraft från Polen.

Vad som händer med företrädaren *Orion* är oklart. Hon kommer dock att genomgå en omfattande översyn för, om det behövs, kunna vara verksam till 2025.

Artemis kommer att tillhöra 1.ubåtsflottiljen med hemmahamn Karlskrona.

Olle Melin

Riksårsmötet 2023, dementi och ny orientering

I nummer 3 av tidskriften tyckte vi att det var läge att släppa resmålet som då var bestämt till Fredrikshamn i Danmark. Vi var dock lite för snabba, då jag och flera med mig bedömde, att det skulle bli en intressant resa med ett tydligt Nato-tema. Men det gick inte som planerat. Vi lyckades inte förhandla ner hotellkostnaderna till en acceptabel nivå. Det är inte mycket mer att säga om detta, än att det var väl förberett med Marineforeningen och Flådestationen och ett bra upplägg i övrigt, men det gick till sist inte. Dessutom skulle det bli problem för förbundets långväga deltagare med extra övernattning(ar).

Alltså: Jag dementar härmed, att resan ställs till Danmark vid 2023 års Riksårsmöte.

Nåväl, skam den som ger upp. Vi bytte nu fokus från Västerhavet till Östersjön, Finland och Helsingfors i stället. Vi tar stöd av Sven Sahlsten, FM Stockholm med dokumenterade kunskaper från tidigare framgångsrika riksårsmöten i österled. Vi kan ändå hoppas på ett visst Nato-tema.

Detta innebär att 2023 års Riksårsmöte går på samma dagar som tidigare planerat 7–9 maj med Silja Symphony som kastar loss från Värtahamnen söndagen den 7 maj 16.45.

Åter i Värtahamnen den 9 maj 10.00 (svenska tider). Mer om allt med priser, program och övriga detaljer

kommer som vanligt i nummer 1 av Flottans Män i början av mars 2023. Då gäller det att vara på bettet, så att man får en bra plats ombord. Det finns bara plats för cirka 2800 passagerare ombord, så alla Flottans Män och kvinnor kommer inte att kunna följa med. Först till kvarn!

Varmt välkomna till 2023 års Riksårsmöte till/från Helsingfors. Vi ses ombord!

Lars-Erik Uhlegård
Ordförande FM Göteborg

Helsingfors. Foto Ulla Melin

Födelsedagar Vi hyllar

100 år

Gösta Björck 1923-01-19 NORRTÄLJE

95 år

Stig Nilsson 1928-03-13 SKÄRBLACKA

90 år

Lennart Johansson 1933-01-05 SKÄRHOLMEN
Stig Löfstål 1933-01-23 V FRÖLUNDA
Bo Blyvall 1933-01-27 SUNDBYBERG
Sture Nachtweij 1933-02-16 KALMAR
Olle Hultgren 1933-03-12 BUNKEFLOSTRAND
Åke Andreasson 1933-03-18 VARBERG
Erik Hansson 1933-03-23 ALNÖ
Cay Holmberg 1933-03-27 STOCKHOLM
Rolf Sjöberg 1933-03-28 HÄRNÖSAND

85 år

Jan Karlsson 1938-01-02 TIMRÅ
Bengt Henningsson 1938-01-14 BOHUS MALMÖN
Lars Carlnäs 1938-01-16 VISBY
Sven-Åke Olofsson 1938-01-26 TRELLEBORG
Arne Winberg 1938-01-27 MALMÖ
Lillemor Björk 1938-02-01 KARLSHAMN
Bo Starmark 1938-02-02 LYSEKIL
Gunnar Nyström 1938-02-09 NORRKÖPING
Roy Magnusson 1938-02-15 VARBERG
Björn Kjellström 1938-02-23 TROSA
Stig Åkerman 1938-02-24 VÄSTRA FRÖLUNDA
Sven-Bertil Arnberg 1938-02-24 TRELLEBORG
Lars-Erik Lindeborg 1938-03-05 HALMSTAD
Nils Erik Pettersson 1938-03-05 VENDELSÖ
Jan-Erik Håkansson 1938-03-06 LYCKEBY
Gun Ursten 1938-03-10 KARLSHAMN
Kjell Hagström 1938-03-11 SKÄRHOLMEN
Per-Olof Andersson 1938-03-11 NYNÄSHAMN
Hans Söder 1938-03-14 BORGHOLM
Lars Holmberg 1938-03-14 LYSEKIL
Göran Johansson 1938-03-20 JÄRFÄLLA
Per-Gunnar Svensson 1938-03-25 VEGA
Donald Wedel 1938-03-26 STRÄNGNÄS
Evert Stolpe 1938-03-26 KARLSTAD
Allan Fahlström 1938-03-30 NORRTÄLJE
Esbjörn Vrang 1938-03-31 HÖLLVIKEN

80 år

Stellan Grandin 1943-01-01 NORRKÖPING
Gösta Nordgren 1943-01-07 NYNÄSHAMN
Jan Kjellstrand 1943-01-07 GÖTEBORG
Bengt Lorentsson 1943-01-08 KUNGSHAMN
Lars Göran Röcklinger 1943-01-12 LUND
Dag Söderberg 1943-01-17 VÄSTRA FRÖLUNDA
Tomas Sannerud 1943-01-18 NORRKÖPING
Kennet Bengtsson 1943-01-23 KARLSHAMN
Kent Nordström 1943-01-23 VÄSTRA FRÖLUNDA
Tore Söderqvist 1943-01-25 ALNÖ
Sten-Olof Eriksson 1943-02-05 HÄRNÖSAND
Sigvard Thunström 1943-02-09 SUNDSBRUK
Arne Sikö 1943-02-11 SLÖINGE
Hans Westin 1943-02-12 STOCKHOLM

Christer Candal 1943-02-13 GRÄDDÖ
Kjell Bengtsson 1943-02-13 HALMSTAD
Göran Fridh 1943-02-20 KARLSHAMN
Sven-Åke Blomén 1943-02-20 NORRKÖPING
Styrbjörn Nystrand 1943-02-21 HANDEN
Sören Nilsson 1943-02-21 KARLSHAMN
Jan-Henry Eklund 1943-02-27 LÅNGARYD
Dick Lövbrand 1943-02-28 GÖTEBORG
Erik Hellgren 1943-03-01 SÄVEDALEN
Kenneth Magnusson 1943-03-09 HAMMARÖ
Jan-Erik Sjögren 1943-03-12 TRELLEBORG
Claes Grill 1943-03-14 GÖTEBORG
Folke Larsson 1943-03-16 VARBERG
Manne Österberg 1943-03-17 VARBERG
Anders Rehnqvist 1943-03-18 HUSKVARNA
Göran Frisk 1943-03-22 ÄLTA
Kjell Cederholm 1943-03-28 MUSKÖ

75 år

Wolfgang Wirth 1948-01-03 HAMMARÖ
Lars Gunnar Hermansson 1948-01-15 KUNGÄLV
Jan-Olof Wildén 1948-01-16 NORRKÖPING
Sven Gustavson 1948-01-16 NORRTÄLJE
Ragnar Kaudern 1948-01-21 VÄSTRA FRÖLUNDA
Nils Kroon 1948-01-27 MARIESTAD
Stefan Alneroth 1948-01-27 KATRINEHOLM
Birger Dessing 1948-01-31 RAMDALA
Dick Åström 1948-02-03 HÄRNÖSAND
Gert Abrahamsson 1948-02-06 TUNGELSTA
Ulf Levin 1948-02-08 VARBERG
Lars Ingvar Schytzer 1948-02-09 KARLSTAD
Tommy Zetterström 1948-02-14 ARVIKA
Katarina Andersson 1948-02-17 KARLSKRONA
Nils Liikamaa 1948-02-18 HALMSTAD
Peter Meuller 1948-02-22 STENINGE
Roger Oscarsson 1948-02-24 MUSKÖ
Jonny Svenning 1948-02-27 TRELLEBORG
Göran Andersson 1948-02-29 VARBERG
Lars Sandberg 1948-02-29 GÖTEBORG
Lennart Larsson 1948-03-02 HISINGS BACKA
Bo Lindsjö 1948-03-03 KARLSKRONA
Lars Söderlind 1948-03-06 VISBY
Ole Holmberg 1948-03-08 NACKA
Per Schörling 1948-03-11 HALMSTAD
Kjell Karlsson 1948-03-16 HANDEN
Stefan Adolphson 1948-03-16 NORRKÖPING
Dick Åkesson 1948-03-27 BOCKARA
Göran Österlin 1948-03-27 NORRKÖPING

70 år

Kjell Gustavsson 1953-01-01 ÖDSMÅL
Leif Hultman 1953-01-16 KARLSTAD
Stefan Larsson 1953-01-19 HOFORS
Sven Winberg 1953-01-26 LYSEKIL
Einar Hessel 1953-01-27 GÖTEBORG
Lars-Ingvar Ljungman 1953-01-30 HÖLLVIKEN

65 år

Lars Lundkvist 1958-01-01 HÄRNÖSAND
Jonny Ullgren 1958-01-04 VALLENTUNA

Magnus Ewert 1958-01-23 FALKENBERG
 Gunnar Jansson 1958-01-25 GÖTEBORG
 Björn Otter 1958-01-31 HÄGERSTEN
 Mats Lindh 1958-02-05 HAMBURGSUND
 Per Bohman 1958-02-17 TORSLANDA
 Elisabeth Wall 1958-03-02 VÄXJÖ
 Ernst Ronny Jansson 1958-03-04 BLIDÖ
 Tim Falbe 1958-03-17 HÄRNÖSAND
 Sven Johansson 1958-03-30 KÄTTILSTORP

60 år

Johan Öhlén 1963-01-21 TORSLANDA
 Lars-Olov Lidén 1963-03-09 STOCKHOLM
 Roger Fransson 1963-03-10 LYSEKIL
 Mauritz Andersson 1963-03-13 SÖDERBÄRKE
 Thomas Lund 1963-03-19 SANDVIKEN
 Thomas Ståhlgren 1963-03-19 VÄSTERÅS
 Fredrik Scholander 1963-03-28 BROMMA

50 år

Mattias Lysell 1973-01-03 GÖTEBORG
 Per Blomén 1973-01-21 NORRKÖPING
 Martin Hellgren 1973-02-10 ASKIM
 Kjell Wikström 1973-02-21 GUSTAVSBERG
 Mathias Engan 1973-03-21 JÄRFÄLLA

40 år

Therese Råvik 1983-01-14 STOCKHOLM
 Björn Lindh 1983-01-26 SVEDALA
 Viktor Östman-Carlson 1983-02-08 VEGA
 Oscar Malmqvist 1983-03-06 LIDINGÖ

Medlemmar som fyller 80 år

Bengt
(Bild 1957)

Sven-Åke
(Bild 1946?)

Grattis
mina gamla
barndomsvänner
Dag

Nya medlemmar

Vi hälsar följande medlemmar välkomna och önskar att alla
 skall få mycket glädje av medlemskapet.

Göteborg

Clas Lindgren
 Hans Nordin
 Kalle Uhlebäck
 Klas Ericsson
 Nils Carlson
 Peter Litzén
 Tony Almsätter

Haninge

Anders Lütz
 Anders Rahden
 Rydiger Mirbäck
 Tim Lindroos

Härnösand

Ronald Forsberg
 Rydiger Mirbäck

Kalmarsund

Gösta Bergdahl
 Ove Carlsson
 Tommy Askerberg
Karlskrona
 Ola Mellqvist
 Ann-Christine Elofsson

Hans-Peter Ehrlow

Ingvar Egonsson

Jan-Lennart Erdefelt

Joakim Nilsson

Thomas Backhage

Ulf Remskog

Karlstad

Hans Lindqvist

Norrköping

Alvar Karlsson
 Peter Andersson

Norrtälje

Hans-Olof Dahl

Kurt Boxström

Ove Thunberg

Nynäshamn

Anna-Lena Engström Hallgren

Stockholm

Hampus Appelgren

Oscar Malmqvist

Richard Heltzen

Roger Hammar

Simon Gladh

Stellan Eriksson

Sundsvall

Folke Nyström

Lars Hägg

Trelleborg

Magnus Lagerborg

Ängelholm

Arndt Kuhs

Greger Johansson

Lars-Göran Nilsson

Rättelse

I artikeln om Nordiska Marinmötet i Karlskrona har det blivit fel i bylinen i ett par bilder. Det står Lars-Ivar Elofsson men skall vara Lars-Ingvar Elofsson, Lof i Kristianstad och suppleant i förbundsstyrelsen. Vi ber om ursäkt för felet.
 Red

Sjöpraktik för kadetterna med nautisk inriktning

Vi har följt Svante Börnerheim sedan mönstringen, sedan värnplikten vid Lv 6, som GSS / K vid 3.sjöstridsflottiljen och amfibieregementet och nu som kadett. I höst har han med sina kursare med nautisk inriktning ur den 228:e kursen vid Militärhögskolan Karlberg spenderat fem veckor ombord Skoldivisionens skolfartyg. Fokus har legat på den analoga navigeringsmetoden och dess metodcirkel.

Vid ett samtal med Svante, berättar han:

Perioden började med en vecka i Karlskrona för att lära känna fartygen genom bland annat manöverövningar och grundläggande skyddstjänst ombord. Efter första veckan ombaserade samtliga fartyg till Stockholm för att dra nytta av den skärgårdsmiljö, som erbjuds i anslutning till huvudstaden. Svante beskriver veckorna vid Skoldivisionen som utmanande, men roliga. Han påpekar, att det var en välbehövad paus från skolbänken efter lite mer än fyra terminer av utbildningen. Utöver utbildning i navigering och manövrering är delar i kursen även utbildning i det mässliv, som återfinns ombord på flottans fartyg.

Nu är Svante och hans kursare åter i skolbänken vid Sjöstridsskolan. Lyckligtvis är det inte lika länge kvar till nästa seglats. Den sker redan innan jul ombord *HMS Falken* med fokus på astronomisk navigation

Svante Börnerheim

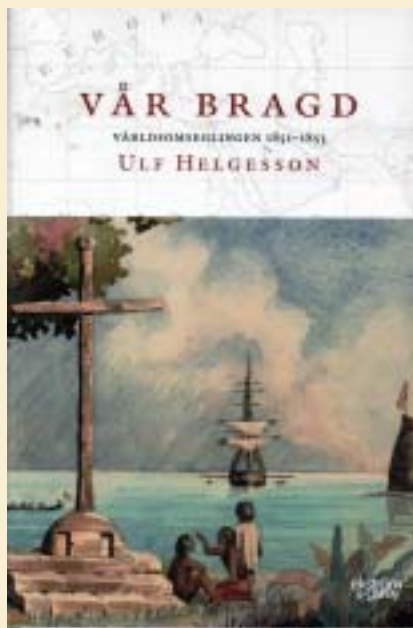
Olle Melin

HMS Astrea förtöjd vid Kyrkogårdsön för studiebesök på Siaröfortet

HMS Astrea med systerfartyget HMS Arcturus förtöjda vid Skeppsholmen

Vår bragd

Världsomseglingen 1851 - 1853

Fregatten Eugénies jordenruntresa kom att vara i 22 månader och den tillryggalagda sträckan var mer än 56 000 distansminuter. Resan var på den tiden en enastående seglingsbragd och saknar motstycke i svensk marin historia. Eugénies resa kom att bli den enda jordenruntresa, som ett svenskt marint segelfartyg kom att göra.

Man skall också ha klart för sig, att vid denna tidpunkt låg den svenska flottan för fåfot. Och i skenet av detta var det en bedrift att kunna bemanna och utrusta ett fartyg för denna stora resa.

Om fregatten Eugénies jordenruntresa kom en praktbok 1999, författad av kommandören och marinmålaren Christer Hägg. Den behandlar allt från fregattens byggande 1837 - 1846 till att hon bogserades och blev vrak på Hallands Väderö 1919. Denna bok har refererats i tidskriften i nummer 4 år 2003.

Nu har det kommit ännu en bok om världsomseglingen, nämligen *Vår bragd*, skriven av Ulf Helgesson. Helgessons farfars mormors far var fartygschefen Christian Adolf Virgin. Den skildrar själva världsomseglingen 1851 - 1853 och handlar i stor utsträckning om människorna ombord och den dagliga lunken under två års bortovaro från Sverige.

Boken är spännande och välskriven och ger läsaren en inblick i författarens afaders liv och tankar ombord som chef, make och pappa. Men man får även möta flera andra ur besättningen på nära håll. Tankar och känslor är lika mycket en central del av boken, men den beskriver också besök och äventyr i de hamnar, man gjorde stopp under seglingen.

Författaren Ulf Helgeson är gymnasielärare och mycket historiskt intresserad. Han är uppvuxen och bosatt i Ystad. Under arbetet med boken dammsög författaren arkiv

efter arkiv på jakt efter givande och intressanta fakta.

Boken är ett utmärkt komplement till Christer Häggs praktverk och författaren har delvis andra ingångsvärden om världsomseglingen. Boken är mycket läsvärd
EKSTRÖM & GARAY.
ISBN 978-91-89474-89-5

Olle Melin

Ett hundra år sedan ångaren Per Brahe bärgades

Boken heter *Ångaren Per Brahe - till 100-årsminnet av bärgningen och de människor som gjorde den möjlig*.

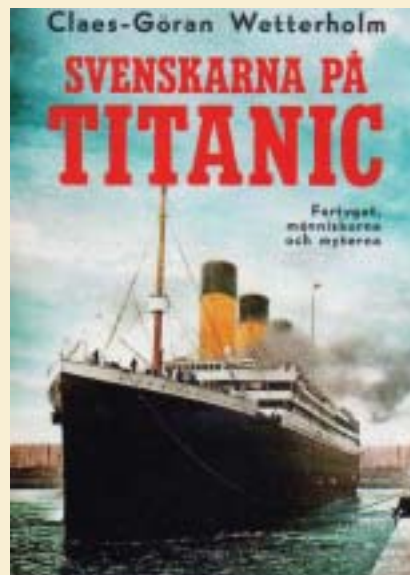
En november natt 1918 gick ångfartyget Per Brahe under i Vättern. 24 människor följde fartyget till botten, bland dem konstnären John Bauer och hans familj.

Fartyget blev liggande på sjöbotten i fyra år. Varken staten, rederiet eller något etablerat bärgningsbolag ville åta sig bärgningen av fartyget, som lokaliserats på drygt 30 meters djup. utan det var människor ur lokalsamhället tillsammans med två dykare från Stockholm, som till sist lyckades med bärgningen. Vraket bärgades sommaren 1922 inför ögonen på journalister och tiotusentals nyfikna och de döda fick äntligen komma i graven. Bland de, som refererade bärgningen, fanns bl.a. radiolegenden Sven Jerring.

Den här boken handlar om dem, som förolyckades på Per Brahe och de som gjorde den sensationella bärgningen möjlig. Otroligt nog gick det att återstarta fartygets maskin efter bärgningen.

Boken är skriven av arkeologen Lotta Mejsholm och boken är hennes första populärvetenskapliga verk.
Förlag: Lotta Mejsholm.
ISBN 978-91-52737-36-1

Anmäld av Olle Melin

Svenskarna på Titanic

Boken har undertiteln *Fartyget, människorna och myterna* och är skriven av Claes-Göran Wetterholm, en av världens mest kunniga om fartyget och dess undergång. Han har tidigare gett ut ett antal böcker om världens kanske mest berömda skepp.

Här får vi följa den fascinerande berättelsen om det mytomspunna skeppet och ta del av de svenska passagerarnas öden.

Boken är rikt illustrerad och innehåller biografier över alla de 123 svenskarna ombord, inklusive de 34, som räddades.

Lind & Co.

ISBN 978-91-8018-239-3

Anmäld av Olle Melin

Medalj till Nils-Olof Friberg

I samband med Marinens firande i Stockholm den 5 juni tilldelades Nils-Olof Friberg i Marinens Musikkår Militärmusiksamfundets medalj "Pro Musica Militare" i guld. Medaljen delades ut av Jan Thor från Militärmusiksamfundets styrelse. Nils-Olof har tre gånger varit drivande, vad gäller Marinens Musikkår överlevnad samt arbetat mycket med återskapandet av den nya professionella militära musikorganisationen.

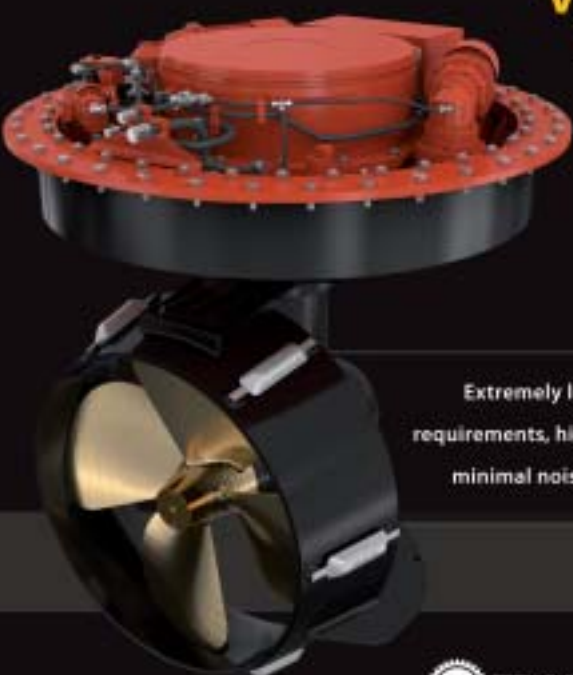
Motivering

Nils-Olof Friberg har förärats Militärmusiksamfundets medalj Pro Musica Militare i guld för förtjänstfulla insatser inom militärmusikområdet.

Nils-Olof har under många år varit en föredömlig musikanter och stått för en utomordentlig insats för militärmusiken i Sverige.

Saxat ur Reveljen, tidning för Marinens Musikkårs Vänner.

Veth Integrated L-drive

The most compact electrical thruster ever

Veth Propulsion, by Twin Disc, is the thruster manufacturer that has stood for quality, service, innovation and sustainability for decades.

Extremely low mounting requirements, high efficiency, minimal noise production

VETH
PROPULSION
BY TWIN DISC

TA TRANS-AUTO AB
www.transauto.se +46 8 554 240 00

Vi hjälper dig med lyftet!

YSTADS MARINA

SALTSJÖPIR AB

NYKÖPINGS HAMN

LIDKÖPINGS HAMN

SKEBACK, ÖREBRO

LOMMA

MOTALA

LÖFSTAVIKEN

LIMHAMN

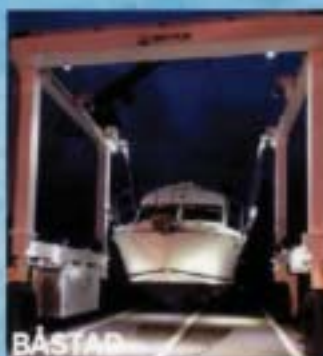
LIMHAMN

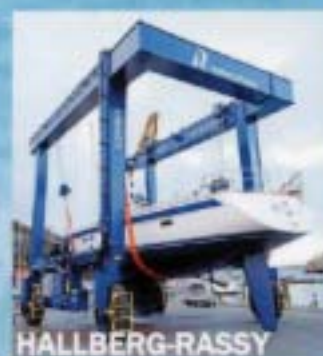
GBM MARINA AB

TJÄRNÖ

BÅSTAD

HALLBERG-RASSY

ORUST YACHT SERVICE

LEDIG PLATS!

Finns det
planer på ny
lyftutrustning
i er hamn,
slå oss en
signal!

FN-dagen 24 oktober

FN-dagen är en temadag, som firas den 24 oktober till minne av att FN-stadgan trädde i kraft den dagen efter att de fem permanenta medlemsstaterna i FN:s säkerhetsråd och en majoritet av medlemsstaterna hade ratificerat FN-stadgan.

FN-dagen har firats sedan 1948 och instiftades för att främja syftena, målsättningarna och resultaten, som FN står för internationellt. Dagen firas som helgdag i några länder och i Finland, Danmark och Sverige är det allmän flaggdag den 24 oktober sedan 1983. I Sverige säljs det sedan några decennier tillbaka även en speciell FN-bakelse.

Förenta nationernas flagga eller FN-flaggan är den flagga, som hissas för Förenta nationerna och utgörs av en ljusblå flaggduk med FN:s emblem i vitt. Emblemet utgörs av en världskarta med utgångspunkt vid nordpolen omgiven av olivkvistar, vilka symboliserar fred. Flaggan antogs den 7 december 1946, vilket för övrigt även var femårsdagen efter anfallet på Pearl Harbor. Från början var 51 stater anslutna till FN och idag är det 193. Vatikanstaten är idag den enda internationellt kända staten, som inte är medlem i FN.

Hemvärnets Musikkår Blekinge högtidlighöll FN-dagen med en konsert i Amiralitetskyrkan under ledning av Björn Ericsson. Foto Ingmar Elofsson

FN:s stadga anger fyra huvudmål för FN och de är att upprätthålla internationell fred och säkerhet, att utveckla vänskapliga förbindelser mellan länder, att åstadkomma internationell samverkan för att främja utveckling och mänskliga rättigheter och att utgöra en medelpunkt för länders samverkan för att nå dessa mål.

FN-dagen firas på olika sätt runt om i landet. Hemvärnets Musikkår Blekinge firade dagen ned en traditionsenlig konsert i Amiralitetskyrkan under ledning av Björn Ericson.

Ingmar Elofsson

Res direkt till kontinenten

NYNÄSHAMN – VISBY – ROSTOCK

Låt oss köra de första milen till kontinenten. Nu kan du resa direkt till Tyskland och Rostock med nya färjelinjen Hansa Destinations. Ombord finns sovhytter, restaurang och border shop. Välkommen ombord!

hansadestinations.se

HANSA
DESTINATIONS

In memoriam

Gunnar Gunnarsson från Nyhamnsläge har lämnat in sjösäcken. Han somnade in i en ålder av 97 år och 11 månader.

En gentleman, vän och kamrat har gått ur tiden. Gunnar växte upp i fiskeläget Arild på Kullahalvön. Han ryckte in som värnpliktig i Kungliga Flottan, redan 1940. Hans första sjö tjänstgöring var ombord på HM Pansarskeppet *Gustaf V*. Den tekniskt intresserade sjömannen tjänstgjorde i 1:ans lysrum, där han körde en av de ångturbindrivna generatorerna. Gunnar fick många sjötimmar ombord under beredskapstiden. Han var även kommenderad på stadsjagarna *HMS Kalmar* och *HMS Norrköping*. Värnpliktstiden var lång under krigsåren och Gunnar muckade först hösten 1945. Han upplevde fredsdagen på Kungsgatan i Stockholm upklädd i permisuniform.

Som civil öppnade sig en modern värld för Gunnar. Han blev radiohandlare i Nyhamnsläge. 1950 blev han bjuden till Tekniska Högskolan i Stockholm av LUX-OR för att få se Sveriges första TV utsändning ledd av Erik Bergsten. Han har sålt TV apparater och monterat TV antenner till de flesta hushållen på Kullahalvön.

Hans intresse för fotografi och journalistik ledde till många tidningsartiklar både lokalt och på riksnivå. Gunnar var ödmjuk, han kallade sig själv bara "skribent".

Gunnar var under många år medlem i G 5 kamratklubb. När kamraterna där försvann blev det Flottans Män i Ängelholm. Han blev känd som en god kamrat och medarbetare både lokalt och på riksnivå.

Gunnar tog sig även tid att motionera med Vasalopp, maraton och golf. Han höll sig i god form. När han i 85-årsåldern blev uppringd av Höganäs kommuns äldrevård, som frågade, om han behövde hjälp i hushållet, svarade han: "Nej jag har inga småbarn hemma hos mig. Men jag kan kanske hjälpa er?" Efter hembesök av omvårdnaden blev det avtalat, att Gunnar mot kommunalt arvode åkte runt på kommunens äldreboende och kåserade och visade sin film om det "Sista tåget till Mölle". Gunnar hade fokus! När han engagerade sig, så var det till hundra procent!

Bertil Lundvall

Ordförande Flottans Män Ängelholm

Specialist på båtjuridik!

Kostnadsfri kortare telefonrådgivning
www.halleradvokatbyra.se
www.batjuristen.se

+46 (0)520-22 10 20 Håller Advokatbyrå AB, Box 68, 461 22 Trollhättan

HÅLLER
ADVOKATBYRÅ

Flatmo
Textila inredningar

**DYNOR - RESÅRMADRASSER -
BÄDDMADRASSER - MATTOR**

www.flatmo.se 0696-400 95 info@flatmo.se

Avlidna kamrater

Stig Adamcyk FJÄLKINGE

Född den 16 mars 1935 Avliden den 30 juni 2022

Dag Ekelund LANDSKRONA

Född den 6 april 1954 Avliden den 10 augusti 2022

Karl-Gunnar Fogelström GÖTEBORG

Född den 23 december 1929 Avliden den 27 augusti 2022

Gunnar Gunnarson NYHAMNSLÄGE

Född den 18 oktober 1924 Avliden den 09 september 2022

Bengt Hammarlund KALMAR

Född den 4 oktober 1939 Avliden den 9 augusti 2022

Holger Lindström STOCKHOLM

Född den 29 september 1943 Avliden den 3 augusti 2022

Gunnar Lönn SÖDERKÖPING

Född den 26 december 1934 Avliden den 9 oktober 2022

Hans Nordström NORRTÄLJE

Född den 7 november 1939 Avliden den 25 september 2022

Runo Norlin NORRTÄLJE

Född den 5 februari 1932 Avliden den 11 oktober 2022

Lars Olander KARLSHAMN

Född den 1 mars 1937 Avliden den 15 september 2022

Gustaf Taube LIDINGÖ

Född den 31 oktober 1935 Avliden den 8 oktober 2022

**Hedra våra avlidna kamraters minne med en gåva till Flottans Män.
Pg 5 88 19-4.**

Efter Din betalning sänder FM kansli blanketten till de sörjande.

In memoriam

Stig Adamcyk

Då har Stig lämnat FM Kristianstad och seglat ut på det åttonde havet. Stig rykte in som värnpliktig på jagaren *Mode* 1958 och hade befattning som uppbördsman med krigsbefattning som riktare på en av fartygets kanoner.

Vid ett tillfälle blev ordinarie kock sjuk och vid samling av besättningen, så ställdes en fråga, om någon i besättningen kunde ställa upp, varvid Stig räckte upp handen och på den vägen blev det.

1973 Bildades FM Kristianstad och Stig var en av initiativtagarna till starten av föreningen och hade nummer 1 i vår matrikel från denna tid.

Stig har varit köksmästare så länge vi kan minnas och har jobbat i byssan hela tiden. Han var alltid glad och ställde alltid upp och hans hemlagade ärtsoppa med hemmagjorda "Pangkakor" kommer att saknas.

En god kamrat med förankring i våra minnen har lämnat oss.

Lars Ingvar Elofsson

Kontaktmän i förbundsstyrelsen och lokalföreningar

Styrelse och lokala föreningar kan även nås via hemsidan www.flottansman.se

Förbundsstyrelse och kansli

Förbundsordförande	Thomas Engevall	070-588 75 89	Junibacken 9	135 54	TYRESÖ	thomas.engevall@telia.com
Vice förb.ordf	Göran Löfgren	070-495 80 14	Saltö Torg 2 B lgh 1303	371 37	KARLSKRONA	goran.lofgren1@gmail.com
Sekreterare	Krister Hansén	070-381 03 12	Ripstigen 4	170 74	SOLNA	kristerh@flottansman.se
Kanslichef	Lennart Bresell	070-774 31 83	Balingsnäs vägen 92	141 34	HUDDINGE	lennartbresell8@gmail.com
Medlemsregister	Lennart Bresell	070-774 31 83	Balingsnäs vägen 92	141 34	HUDDINGE	lennartbresell8@gmail.com
Infoansvarig	Bo Schagerberg	070-521 44 39	Månbergsvägen 4	140 39	NYNÄSHAMN	bo.sch@bredband.net
Webbansvarig	Krister Hansén	070-381 03 12	Ripstigen 4	170 74	SOLNA	kristerh@flottansman.se
Kansli	Flottans Män	076-7786870	Teatergatan 3	111 48	STOCKHOLM	riksforbundet@flottansman.se
			Öppet tisdagar 9-16			

Region Nord

Representant i förbundsstyrelsen: Cawe Johansson

Härnösand	Roger Karlström	073-410 24 55	Brunnhusgatan 14B lgh 1002	871 33	HÄRNÖSAND	roger.karlstrom@telia.com
Sundsvall	Cawe Johansson	070-659 54 65	Backvägen 6	861 38	BERGEFORSSEN	cawejohansson3@gmail.com sundsvall@flottansman.se

Region Mitt

Representant i förbundsstyrelsen: Krister Hansén

Gotland	Lars Ellebring	070-835 78 73	Furugatan 54	621 44	VISBY	lars.ellebring@live.se
Föreningslokal:	Marinstugan	Gotlandsresor/Scandic	Visby, Färjeleden 3,	621 58	VISBY	
Haninge	Lars Larsson	079-334 18 98	Kullerstensvägen 63	137 61	JORDBRO	vodkalasse@gmail.com
Norrköping	Ove Kumlov	073-156 10 35	Tallvägen 10	616 34	ÅBY	kumlov49@outlook.com
Föreningslokal:	Marinlokalen	073-156 10 35	Lansengatan 38	602 09	NORRKÖPING.	flottansman@telia.com
Norrköping	Olle Jansson	070-587 03 44	Kristoffers väg 1	760 15	GRÄDDÖ	olle-jansson@live.se
Föreningslokal:	FOS-huset		Regementsgatan 22		NORRTÄLJE.	(ej postmottagning)
Nynäshamn	Kjell Johansen	070-641 35 53	Båtsmansvägen 13	149 31	NYNÄSHAMN	kjelljohansen756@gmail.com
Stockholm	Örjan Sterner	070-627 53 97	Marknadsvägen 179	183 78	TÄBY	orjansterner77@gmail.com
Kansli	Flottans Män	072-363 855 4	Teatergatan 3	111 48	STOCKHOLM.	sthlm@flottansman.se
Södertälje	Thomas Westerberg	070-441 311 8	Oaxen 24	153 93	MÖRKÖ	t_westerberg@hotmail.com
Föreningslokal:	Notholmen		Hörningsholm,		MÖRKÖ	(ej postmottagning),
Västerås	Magnus Leucovius	070-332 01 15	Uniformsgatan 12	723 50	VÄSTERÅS	magnus.leu@gmail.com
Föreningslokal:	Flottans Män		Slakterigatan 10	721 32	VÄSTERÅS	vasteras@flottansman.se

Region Syd

Representant i förbundsstyrelsen: Göran Löfgren

Kalmar	Stefan Horndahl	070-554 41 80	Värdshusvägen 14	394 77	KALMAR	stefan.horndahl44@outlook.com
Karlshamn	Sewe Lindberg	070-625 60 92	Ronnebyvägen 260	374 30	KARLSHAMN	sewe@sewe.se
Föreningslokal:	Flottans män	0454-163 40	Lärkgatan 2	374 34	KARLSHAMN	
Karlskrona	Lars Saager	0702-815096	Varvsvägen 23	372 97	RONNEBY	lars.saager@telia.com
Kristianstad	Lars-Ingvar Elofsson	0765-10 04 72	Byastensvägen 10	291 77	GÄRDS KÖPINGE	navymanelof@gmail.com
Malmö	Hans Carlsson	070-376 73 89	Vendelsfridsgratan 6 A 6 tr	217 64	MALMÖ	malmö@flottansman.se
Trelleborg	Thomas Ohlsson	0702-56 98 31	Flundrevägen 3	231 92	TRELLEBORG	thomasgohlsson@gmail.com
Västervik	Åke Revelj	079-341 14 26	Hornsvägen 15 M	593 54	VÄSTERVIK	akerevelj@hotmail.com
Växjö	Sten Svensson	0470-811 74	G:a Teleborgsvägen 12	352 55	VÄXJÖ	leifcarlsson41@hotmail.com

Region Väst

Representant i förbundsstyrelsen: Lars-Erik Uhlegård

Göteborg	Lars-Erik Uhlegård	0723-97 21 86	Broslättsgatan 25	431 31	MÖLNDAL	lars-erik@uhlegard.se
Föreningslokal:	Marinstugan	031-29 07 23	Örlogsvägen 6, Nya Varvet.	426 71	V.FRÖLUNDA	goteborg@flottansman.se
Halmstad	Ulf Ängemo	070-350 09 14	Södra vägen 37	302 90	HALMSTAD	ulf.angemo@hotmail.com
Föreningslokal:	Marinstugan	076-880 70 53	Dragvägen	302 90	HALMSTAD	halmstad@flottansman.se
Jönköping						
Karlstad-Värmland	Göran Olsson	070-415 02 76	Nordsjötorp Backarna	669 92	DEJE	golsson@kommunensbesta.se
Lysekil	Mattias Bergsten	070-535 27 94	Valbogatan 72	453 34	LYSEKIL	lysekil@flottansman.se
Varberg	Jan Steinbach	070-632 24 46	Göthriks väg 8	432 98	GRIMETON	varberg@flottansman.se
Föreningslokal:	Gamla Tullhuset	070-391 04 26	Otto Torelles gata 3	432 43	VARBERG.	
Ängelholm	Bertil Lundvall	070-257 23 66	Storgatan 69	262 35	ÄNGELHOLM	b.lundvall@gmail.com
Föreningslokal:	Flottans Män	0768-49 48 61.	Östergatan 89	262 00	ÄNGELHOLM.	angelholm@flottansman.se

Vid definitiv eftersändning
återsänds försändelsen till:
FLOTTANS MÄN
Teatergatan 3,
111 48 STOCKHOLM

Commander AUTOMATIC 42

4490 SEK

med rabattkod: **cmdrnavy2022**

(ord. pris. 5990 SEK)

- Automatiskt urverk från Seiko
- 41 h gångreserv
- Kompass i vridring för analog navigering
- Vattentät 20 ATM / 200 M

FROGDIVER 44 Swiss Automatic från 14 990 SEK

- Utvecklad med Röjdykare
- Analog djupmätare
- Välj mellan två schweiziska urverk
- Vattentät 50 ATM / 500 M

MALM
malmwatches.com